

जिल्ला वस्तुगत विवरण, पाँचथर
(स्थानीय तहअनुसार)
२०७८

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथर
फोन/फ्याक्स नं. ०२४-५२०११६
ईमेल-sopanchthar@gmail.com

जिल्ला वस्तुगत विवरण पाँचथर
(स्थानीय तहअनुसार)
२०७८

प्रकाशक: तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथर
(इलाम, पाँचथर, ताप्लेजुङ्ग)
फोन/फ्याक्स: ०२४-५२०११६
ईमेल-sopanchthar@gmail.com

प्रकाशन वर्ष: २०७४ आषाढ
मुद्रण प्रति: २०० प्रति

तथ्याङ्क संकलन तथा सम्पादन: तथ्याङ्क कार्यालय परिवार, पाँचथर

सर्वाधिकार: तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथरमा सुरक्षित

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

फोन नं. : ९७७-१-४२४५९४६
९७७-१-४२४५९४७
९७७-१-४२४५९४८
९७७-१-४२२९४०६
फ्याक्स : ९७७-१-४२२७७२०

प.सं.: २०७३/७४

रामशाह पथ
थापाथली, काठमाण्डौ

च.नं.:

मन्तव्य

स्थानीय नीति निर्माता, योजनाकार, अनुसन्धानकर्ता, अध्येता र सञ्चारकर्मीहरूका लागि खण्डीकृत तथ्याङ्कको माग दिनानुदिन बढ्दै गईरहेको अनुभव हामीले गरेका छौं । खण्डीकृत तथ्याङ्कको यस्तो मागलाई राष्ट्रिय जनगणना, कृषिगणना र नमुना सर्वेक्षणमा आधारित विभिन्न सर्वेक्षणहरूले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने सन्दर्भमा गणना तथा सर्वेक्षणहरूबाट प्राप्त स्थानीय तहका तथ्याङ्क र स्थानीयस्तरका विभिन्न निकायहरूमा व्यवस्थापन गरिएका अभिलेखहरूमा छरिएर रहेका उपयोगी आँकडाहरूलाई तथ्याङ्क कार्यालयहरूले विगतका वर्षहरूमा पनि जिल्ला तहका वस्तुगत विवरणहरू तयार गरेका र तिनको अधिकतम माग तथा प्रयोग भएको अनुभव हामीले गरेका छौं । यसै सन्दर्भमा, देशको परिवर्तित स्थानीय तह अनुसारको तथ्याङ्क एकत्रित गरी आम प्रयोगकर्ताहरूको उपयोगको लागि उपलब्ध गराउने प्रयासस्वरूप केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका तथ्याङ्क कार्यालयहरूले चालू आर्थिक वर्षमा गाउँपालिका/नगरपालिका प्रोफाइल तयार गरेका हुन् । यसको तयारीबाट स्थानीय तहको तथ्याङ्क भण्डार समृद्ध हुनुका साथै प्रयोगकर्ताहरूको माग निकै हदसम्म सम्बोधन भई योजनाविद्, अनुसन्धानकर्ता, विद्यार्थी, तथा सरोकारवाला हरूको निम्ति निकै सहयोगी हुने विश्वास मैले लिएको छु ।

स्थानीय तहहरूका वडास्तरसम्मका तथ्याङ्कहरू संग्रहित यस्तो महत्वपूर्ण गाउँपालिका/नगरपालिका प्रोफाइल तयार गरी प्रकाशनमा ल्याउन लागेकोमा म यस कार्यको प्रशंसा गर्दछु र यसको तयारीमा संलग्न सम्पूर्ण कर्मचारी वर्गमा धन्यवाद दिन चाहन्छु । आगामी वर्षमा तथ्याङ्क कार्यालयहरूले यस प्रकाशनको अद्यावधिक नवीन संस्करणलाई पनि प्राथमिकता दिनेछन् भन्ने विश्वास मैले लिएको छु ।

सुमनराज अर्याल
(महानिर्देशक)

प्रकाशकीय

मेची अञ्चलका तीनवटा जिल्लाहरू ताप्लेजुङ्ग, पाँचथर र इलाम जिल्लाहरूलाई आफ्नो कार्यक्षेत्र बनाएको पाँचथर जिल्लाको फिदिममा अवस्थित यस तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथरले विगत केही वर्षदेखि यी तीन जिल्लाहरूको जिल्ला वस्तुगत विवरण अध्यावधिक गरी प्रकाशन गर्दै आएको छ। हाल मुलुक सन्धिय संरचनामा प्रवेश गरेको अवस्थामा जिल्लामा पनि नयाँ स्थानीय तहहरूको गठन भई स्थानीय तहको निर्वाचन समेत भैसककोले जिल्लामा गठन भएका स्थानीय तह अनुसारको तथ्यांकको अभाव खड्किन गएको छ। तसर्थ यस कार्यालयको आ.व. २०७३/७४ को वार्षिक कार्यक्रम अनुसार पाँचथर जिल्लाको जिल्ला वस्तुगत विवरण(स्थानीय तहअनुसार) तयार गरी प्रकाशन गर्ने कार्यक्रम भए अनुसार हामीले यो पुस्तकमा स्थानीय तह अनुसारका विवरण उपलब्ध भएसम्म समावेश गरी प्रकाशन गर्ने जमर्को गरेका छौं। हामीले यस प्रकाशनमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले गरेका विभिन्न सर्वेक्षणका पाँचथर जिल्लाका नतीजाहरू जिल्लाका विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयबाट प्राप्त भएका पछिल्ला प्रगति विवरणहरूलाई सकेसम्म समेट्ने प्रयास गरेका छौं। हामीले प्रयोगकर्ताको मागलाई मध्य नजर गर्दै प्राप्त भएसम्म खण्डीकृत र जिल्लाको हालको तल्लो इकाईसम्मको तथ्याङ्कलाई पनि यस प्रकाशनमा समेट्ने प्रयास गरेका छौं।

सही तथ्याङ्क विकासको ऐना भएको हुँदा हामीले यसलाई सकेसम्म भरपर्दो र विश्वसनीय बनाउनको लागि सक्दो प्रयास गरेका छौं। वास्तवमा सही तथ्याङ्क विकास योजनाको पूर्वाधार नै हो। यसले विकास योजनाको तर्जुमादेखि कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकनका लागि महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने गर्दछ। सही सूचना तथा तथ्याङ्कले मात्र कुनै पनि विकास र निर्माणका कार्यलाई दिगो र नतीजामुखी बनाउने गर्दछ। यस जिल्लाका विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयहरू, संघसंस्थाहरू, जिल्लाका विकास योजना तयार गर्ने योजनाकारहरू, जिल्लाको बारेमा खोज तथा अनुसन्धान गर्ने अनुसन्धानकर्ता, जिल्लाको बारेमा जानकारी लिन चाहने बुद्धिजीवी वर्ग, विद्यार्थी, संचारकर्मी आदिका लागि केही हदसम्म भए पनि यो प्रकाशन उपयोगी हुनेछ भन्ने आशा लिएका छौं।

यस जिल्लाको जिल्ला वस्तुगत विवरण(स्थानीय तहअनुसार) तयारीको क्रममा प्राथमिक तथा माध्यमिक तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिनु हुने सम्पूर्ण सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयहरू तथा संघसंस्थाहरूलाई म आफ्नो व्यक्तिगत र कार्यालयको तर्फबाट हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु। यस पुस्तक तयारी कार्यमा प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष सहयोग गर्नुहुने यस कार्यालयका खरिदार श्री विमलकुमार घिमिरे, गणक श्री मान बहादुर थापा, खरिदार श्री गुरुप्रसाद पोखेल र गणक दिल बहादुर दुङ्गाना तथा कार्यालय सहयोगी द्वय श्री देवीप्रसाद चापागाई र श्री संजीता राईलाई पनि धन्यवाद दिन चाहन्छु। यो पुस्तक प्रकाशन क्रममा विभिन्न कार्यालय तथा प्रकाशनहरूबाट तथ्याङ्क संकलन, कम्प्युटर टाइपिङ्ग, इडिटिङ्ग र डिजाइनिङ्गमा समेत अहोरात्र खटिनुहुने यस कार्यालयका सुपरिवेक्षक श्री मनोजराज भट्टराईलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। यसै गरी यो जिल्ला वस्तुगत विवरण तयार गर्नको लागि आवश्यक बजेट तथा मार्ग निर्देशन प्रदान गर्ने केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथा त्यस अन्तर्गतको समन्वय तथा स्तर निर्धारण शाखाप्रति पनि आभार व्यक्त गर्दछु।

अन्त्यमा यस प्रकाशन अझ पनि पूर्ण छैन भन्ने कुरालाई मनन गर्दै आगामी प्रकाशनहरूलाई अझ परिष्कृत गर्नका लागि यहाँहरूको अमूल्य तथा सकारात्मक सुझावहरूलाई सदैव स्वागत गर्दछु।

२०७४, आषाढ

प्रकाशकुमार अधिकारी
तथ्याङ्क अधिकृत
तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथर

एकाई एक	१
१. जिल्ला परिचय	१
१.१ ऐतिहासिक सन्दर्भ/पृष्ठभूमि	१
१.२ भूगोल, भौगोलिक विभाजन र जलवायु/हावापानी	१
१.२.१ भौगोलिक अवस्थिति	१
१.२.२ राजनैतिक विभाजन	१
१.२.३ जलवायु/हावापानी	२
अ) समशितोष्ण हावापानी (लेकाली भेग)	
आ) अर्धउष्ण हावापानी (मध्य पहाडी भाग)	
इ) उष्ण हावापानी (बेंसी, खोंच तथा टार)	२
वर्षा एवं तापक्रमको स्थिति	२
१.३ प्राकृतिक सम्पदा	३
यस जिल्लामा रहेका खोलानालाहरु	३
१.४ धार्मिक/सांस्कृतिक/ऐतिहासिक सम्पदाहरु	३
एकाई दुई	१०
२. नगरपालिका/ गाउँपालिका सम्बन्धी विवरण	१०
२.१ फिदिम नगरपालिका	१०
२.१.१ फिदिम नगरपालिकाको वडा विभाजन	११
२.१.२ फिदिम नगरपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु	११
२.१.३ फिदिम नगरपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	१२
२.१.४ फिदिम नगरपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण	१२
२.१.५ फिदिम नगरपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	१४
२.१.६ फिदिम नगरपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	१५
२.१.७ फिदिम नगरपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको विवरण	१६
२.१.८ फिदिम नगरपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण	१७
२.१.९ फिदिम नगरपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	१७
२.१.१० फिदिम नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरुको विवरण	१८
२.१.११ फिदिम नगरपालिकामा रहेका नेपाली सेनाको इकाईहरु	२१
२.१.१२ फिदिम नगरपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरु	२१
२.१.१३ फिदिम नगरपालिकामा रहेका सशस्त्र प्रहरीको इकाई	२१
२.१.१४ फिदिम नगरपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरुको विवरण	२१
२.१.१५ फिदिम नगरपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण	२१
२.१.१६ फिदिम नगरपालिकामा रहेका एफ. एम. रेडियोका स्टेसनहरु	२२
२.१.१७ फिदिम नगरपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु	२२
२.१.१८ फिदिम नगरपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु	२३
२.२ फालेलुङ गाउँपालिका	२५
२.२.१ फालेलुङ गाउँपालिकाको वडा विभाजन	२६
२.२.२ फालेलुङ गाउँपालिकाको केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु	२६
२.२.३ फालेलुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	२७
२.२.४ फालेलुङ गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	२८
२.२.५ फालेलुङ गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	२९
२.२.६ फालेलुङ गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	३०

२.२.७ फालेलुङ गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण	३१
२.२.८ फालेलुङ गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संम्वन्धी विवरण	३१
२.२.९ फालेलुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	३२
२.२.१० फालेलुङ गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण	३२
२.२.११ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू	३४
२.२.१२ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण	३४
२.२.१३ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण	३४
२.२.१४ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू	३४
२.२.१५ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू	३५

२.३ फाल्गुनन्द गाउँपालिका	३६
२.३.१ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको वडा विभाजन	३७
२.३.२ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरू	३७
२.३.३ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	३८
२.३.४ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	३८
२.३.५ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	४०
२.३.६ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	४०
२.३.७ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण	४१
२.३.८ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संम्वन्धी विवरण	४२
२.३.९ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	४२
२.३.१० फाल्गुनन्द गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण	४३
२.३.११ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू	४४
२.३.१२ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका सशस्त्र प्रहरीको इकाई	४४
२.३.१३ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण	४४
२.३.१४ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण	४५
२.३.१५ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू	४५
२.३.१६ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू	४६

२.४ हिलिहाङ गाउँपालिका	४७
२.४.१ हिलिहाङ गाउँपालिकाको वडा विभाजन	४८
२.४.२ हिलिहाङ गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरू	४८
२.४.३ हिलिहाङ गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	४९
२.४.४ हिलिहाङ गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	४९
२.४.५ हिलिहाङ गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	५१
२.४.६ हिलिहाङ गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	५१
२.४.७ हिलिहाङ गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण	५२
२.४.८ हिलिहाङ गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संम्वन्धी विवरण	५३
२.४.९ हिलिहाङ गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	५३
२.४.१० हिलिहाङ गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण	५४
२.४.११ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका नेपाली सेनाको इकाई	५५
२.४.१२ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू	५५
२.४.१३ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण	५५
२.४.१४ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण	५६
२.४.१५ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू	५६

२.४.१६ हिलिहाड गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु	५६
२.५ कुम्मायक गाउँपालिका	५७
२.५.१ कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा विभाजन	५८
२.५.२ कुम्मायक गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु	५८
२.५.३ कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	५९
२.५.४ कुम्मायक गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	५९
२.५.५ कुम्मायक गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	६०
२.५.६ कुम्मायक गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार रहेको जनसंख्या	६१
२.५.७ कुम्मायक गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको विवरण	६२
२.५.८ कुम्मायक गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संस्वन्धी विवरण	६३
२.५.९ कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	६३
२.५.१० कुम्मायक गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरुको विवरण	६३
२.५.११ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरु	६४
२.५.१२ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरुको विवरण	६५
२.५.१३ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण	६५
२.५.१४ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु	६५
२.५.१५ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु	६६
२.६ मिक्लाजुङ गाउँपालिका	६७
२.६.१ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको वडा विभाजन	६८
२.६.२ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु	६८
२.६.३ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	६९
२.६.४ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	६९
२.६.५ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	७१
२.६.६ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	७१
२.६.७ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको विवरण	७२
२.६.८ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संस्वन्धी विवरण	७३
२.६.९ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	७३
२.६.१० मिक्लाजुङ गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरुको विवरण	७४
२.६.११ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका नेपाली सेनाको इकाई	७५
२.६.१२ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरु	७५
२.६.१३ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरुको विवरण	७६
२.६.१४ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण	७६
२.६.१५ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका एफ. एम. रेडियोका स्टेसनहरु	७६
२.६.१६ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरु	७६
२.६.१७ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु	७७
२.७ तुम्बेवा गाउँपालिका	७९
२.७.१ तुम्बेवा गाउँपालिकाको वडा विभाजन	८०
२.७.२ तुम्बेवा गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु	८०
२.७.३ तुम्बेवा गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	८१
२.७.४ तुम्बेवा गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	८१
२.७.५ तुम्बेवा गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या	८३
२.७.६ तुम्बेवा गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या	८३

२.७.७ तुम्बेवा गाउँपालिकाको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण	८४
२.७.८ तुम्बेवा गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण	८५
२.७.९ तुम्बेवा गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	८५
२.७.१० तुम्बेवा गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण	८५
२.७.११ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाई	८६
२.७.१२ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण	८७
२.७.१३ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण	८७
२.७.१४ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू	८७

२.८ याङवरक गाउँपालिका	८८
२.८.१ याङवरक गाउँपालिकाको वडा विभाजन	८९
२.८.२ याङवरक गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरू	८९
२.८.३ याङवरक गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण	९०
२.८.४ याङवरक गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या	९०
२.८.५ जातजाति अनुसार याङवरक गाउँपालिकामा रहेको जनसंख्या	९२
२.८.६ भाषाभाषी अनुसार याङवरक गाउँपालिकामा रहेको जनसंख्या	९३
२.८.७ याङवरक गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण	९४
२.८.८ याङवरक गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण	९४
२.८.९ याङवरक गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या	९५
२.८.१० याङवरक गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण	९५
२.८.११ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू	९६
२.८.१२ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण	९६
२.८.१३ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण	९७
२.८.१४ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू	९७
२.८.१५ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू	९८

एकाई तीन	१००
३. जिल्लाका विभिन्न पक्षहरूको तुलनात्मक विवरण	१००
३.१ वर्तमान संरचना अनुसार जिल्लाको जनसांख्यिक विवरण	१००
३.२ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार साक्षरताको विवरण	१००
३.३ गाउँ/नगरपालिका अनुसार खानेपानीको मुख्य स्रोतको विवरण	१०१
३.४ घरको स्वामित्व अनुसार परिवारको विवरण	१०१
३.५ खानेपानीको मुख्य स्रोत प्रयोग गर्ने परिवारको विवरण	१०२
३.६ जिल्लामा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग हुने ईन्धन	१०२
३.७ पाँचथर जिल्लामा रहेका पालिका अनुसार बत्ति बाल्न अक्सर प्रयोग हुने ईन्धनको प्रकार र प्रयोग गर्ने परिवारको संख्या	१०३
३.८ घरको आधार (जग) निर्माणको आधारमा घर भएका परिवारको संख्या	१०४
३.९ बाहिरी पर्खाल निर्माणको आधारमा घरको प्रकार भएका परिवारको विवरण	१०५
३.१० घरको छाना निर्माणको आधारमा घरको प्रकार भएका परिवारको विवरण	१०६
३.११ परिवारले उपयोग गरेका साधन र सुविधा	१०७
३.१२ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार अनुपस्थितको विवरण	१०८
३.१३ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नगर/गाउँपालिका अनुसार साक्षरताको विवरण	१०८
३.१४ (५-२५) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्यामध्ये विद्यालय उपस्थितिको विवरण	१०९
३.१५ सडक यातायात पहुँच सम्बन्धी विवरण	११०
३.१६ स्थानीय तह अनुसार विद्यालयहरूको संख्या सम्बन्धी विवरण	११०

३.१७ स्थानीय तह अनुसार विद्यालयहरुको श्रोत केन्द्रहरुको विवरण	१११
३.१८ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्बन्धी विवरण	११२
३.१९ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार बालविकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण	११३
३.२० गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार विद्यार्थी संख्या सम्बन्धी विवरण	११४
३.२१ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा दुध उत्पादनको विवरण	११६
३.२२ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा पशुपंक्षी संख्या सम्बन्धी विवरण	११७
३.२३ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा मासु उत्पादनको विवरण	११८
३.२४ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा प्रमुख पाँच बालीको उत्पादन	११८
३.२५ गाउँपालिका/नगरपालिकागत चिया सहकारीहरुको विवरण	११९
३.२६ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार वन सम्बन्धी विवरण	१२०
३.२७ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार ईलाका वन कार्यालयहरु	१२०
३.२८ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसारको नेपाल रेडक्रस सोसाईटीका शाखा तथा उपशाखाहरुको विवरण	१२१
३.२९ पाँचथर जिल्लामा रहेका प्रमुख व्यापारिक स्थलहरु	१२२
३.३० पाँचथर जिल्लामा रहेका तालतलैया, पोखरी र झरनाहरु	१२३
३.३१ स्थानीय सरकारको नयाँ संरचना अनुसार सामाजिक परिचालन कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण	१२४

एकाई चार

४. जिल्लाका विविध विवरणहरु	१२५
४.१ पाँचथर जिल्लामा विभिन्न धर्म मान्ने मानिसहरुको धर्मको आधारमा जनसंख्या विवरण	१२५
४.२ तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथरको कार्यहरु	१२६
४.३ तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथरमा रहेका स्वीकृत दरबन्दी विवरण	१२६
४.४ तथ्याङ्क कार्यालय पाँचथरमा हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरुको नामावली	१२७
४.५ जिल्लाका महत्वपूर्ण टेलिफोन नम्बरहरु	१२८

एकाई एक

१ जिल्ला परिचय

पाँचथर (मौलिक उच्चारण 'पान्थर') जिल्ला नेपालको पश्चिमी पहाडी जिल्लाहरू मध्ये नेपालको संविधान २०७२ को संघीय संरचना अनुसार प्रदेश नम्बर एकमा पर्दछ।

१.१ ऐतिहासिक सन्दर्भ/पृष्ठभूमि

पाँचथर जिल्ला नेपालको पूर्वाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत मेची अञ्चलको पूर्वी पहाडी जिल्ला हो। यो जिल्ला समुद्र सतहबाट ६०९ मिटरदेखि ३,६७५ मिटरसम्म अवस्थित छ। नेपालको पूर्वी सिमानामा रहेको मेची अञ्चलमा पर्ने यो जिल्ला उत्तर दक्षिण फैलिएको छ। प्राचीन समयमा पल्लो किराँतको नामले पनि प्रसिद्ध यो जिल्ला लिम्बूवान क्षेत्रको केन्द्र बिन्दुको रूपमा रहेको थियो। यस जिल्लाको सदरमुकाम फिदिम (फेदेन) को समीपमा सुम्जिर सुम्हा?लुङ आम्बे पज? रहेको छ, जहाँ छैटौँ शताब्दी ताका दश लिम्बूवान क्षेत्रका राजाहरूले संयुक्त रूपमा सभा गरी सामुहिक रूपले महत्वपूर्ण विषयहरू यहाँ स्थित आम्बे पज? भन्ने तिर्थ स्थलमा जम्मा भई चुम्लुङ्ग (सभा) द्वारा निर्णय गर्ने, योजना बनाउने परम्परा रहेको देखिन्छ।

सोधकर्ताहरूका अनुसार पाँचथर जिल्लाको नामाकरण 'पान्थरु थुम' शब्दबाट भएको हो। लिम्बू भाषामा 'पाःन्' को अर्थ 'कुरा/रिति' र 'थरु' को अर्थ 'थाम्यो' हुन्छ, यसर्थ पान्थरुको अर्थ कुरा थामेको (Resisted), थुमको अर्थ इलाका (District) हो। यसै शब्दार्थका आधारमा, नेपाल एकिकरण पश्चात यहाँका चलिआएका धर्म/संस्कृति र रीतिरिवाजका बारेमा फेदेनको सुम्हा?लुङमा सभा (चुम्लुङ्ग) बसी सभाले तय गरेका निर्णय नेपाल सरकारमा पेश हुँदा तत्कालीन राजाले त्यसलाई स्वीकृती दिए पछि लिम्बूवान क्षेत्रको रीतिरिवाज सम्बन्धी कुरा मिलेको हुँदा यस क्षेत्रकै नाम पान्थरु रहेको हो। इशा पूर्व ५५० ताका किराँत इतिहासको वर्णन गर्ने क्रममा फेदेन शब्दको प्रयोग भएको पाइन्छ। यसै गरी फिदिम भन्ने शब्द लिम्बू भाषाको 'फेदेन' शब्दबाट रुपान्तरित भएको, लिम्बू भाषामा 'फे' भनेको 'फिजिएको' तथा 'तेन' भनेको 'ठाउँ' भएकोले फेदेन भनिएको र पछि फेदेन शब्द रुपान्तरित भई जनबोलीमा फिदिम भएको पाइन्छ।

१.२ भूगोल, भौगोलिक विभाजन र जलवायु/हावापानी

१.२.१. भौगोलिक अवस्थिति

आक्षांश	: २६° २८' उत्तर देखि २६° ५९' उत्तर सम्म
देशान्तर	: ८७° ०२' पूर्व देखि ८७° ३०' पूर्व सम्म
सिमाना	: पूर्व:-सिक्किम र दार्जिलिङ्ग (भारत) पश्चिम:- तेह्रथुम र धनकुटा जिल्ला (कोशी अञ्चल) उत्तर:- ताप्लेजुङ्ग जिल्ला दक्षिण:- ईलाम र मोरङ्ग जिल्ला
उचाई	: समुद्री सतहबाट करिब ६०९ मीटर देखि ३,६७५ मीटरसम्म : सदरमुकाम फिदिमको उचाई ११५० मिटर रहेको
क्षेत्रफल	: १,२४१ वर्ग कि.मि. (१,२४,५९० हेक्टर)

१.२.२ राजनैतिक विभाजन :

प्रदेश नम्बर	: १
अञ्चल	: मेची अञ्चल
सदरमुकाम	: फिदिम
नगरपालिका संख्या	: १ वटा

गाउँपालिका संख्या : ७ वटा
जम्मा वडा संख्या : ६० वटा

कोशीको सहायक नदी तमोरको बगरदेखि पहाडी खोंच, भञ्ज्याङ्ग, फाँट डाँडाकाँडा हुँदै उत्तरमा ताप्लेजुङ्ग जिल्ला र भारतको सिक्किम प्रान्तसम्म फैलिएको यो जिल्ला समुद्री सतहबाट ६०९ मिटरदेखि ३,६७५ मिटर सम्म अवस्थित छ। पाँचथर जिल्लाको सदरमुकाम फिदिम समुद्री सतहबाट ११५० मिटरको उचाईमा रहेको छ। हाल निर्माणाधिन मध्यपहाडी (पुष्पलाल लोकमार्ग) लोकमार्गको सुदुर पूर्वी सुरु बिन्दु यसै जिल्लाको याङवरक गाउँपालिकाको चिवा भञ्ज्याङ्गबाट सुरु भएको छ। यसैगरी मेची राजमार्गले यस जिल्लाको मध्यभाग हुँदै इलाम र ताप्लेजुङ्ग जिल्लालाई जोडेको छ।

१.२.३ जलवायु/ हावापानी

हावापानीको दृष्टिले विविधता बोकेको यस जिल्लामा गृष्म ऋतुमा अधिकांश भू-भागमा घमाईलो मौसम रहन्छ भने हिउँदको समयमा निकै चिसो मौसम रहन्छ। यस जिल्लाको औसत वार्षिक वर्षा २,४०० मी.ली.सम्म रहेको पाईन्छ भने अधिकतम तापक्रम ३७ डिग्री से. र न्यूनतम तापक्रम ५ डिग्री से.सम्म रहेको पाईन्छ। यसरी यस जिल्लाको औसत तापक्रम २१ डिग्री से. रहन्छ। यस जिल्लाको जलवायुलाई तीन किसिममा विभाजन गर्न सकिन्छ।

अ) समशितोष्ण हावापानी (लेकाली भेग)

समुद्री सतहबाट २,००० मीटर देखि ३६,००० मीटरसम्मको जिल्लाको उत्तरी भागमा रहेको सिंहलिला पर्वत श्रृंखला तथा अन्य अग्ला भागहरु समशितोष्ण हावापानी पाईन्छ। यस्ता लेकाली भागहरुमा मंसिर महिनादेखि फाल्गुण महिनासम्म हिउँ परिरहने हुदाँ यसको आसपासको क्षेत्रहरुमा निकै जाडो हुन्छ। यस क्षेत्रमा हिउँदे फलफुल, केराउ, फापर, मकै तथा आलुको खेती गरिनुका साथै यस प्रकारको हावापानी रहेको क्षेत्रमा अलैंची, अम्लिसो, चिया, जडिबुटी खेती आदिको प्रचुर सम्भावना रहेको पाईन्छ।

आ) अर्धउष्ण हावापानी (मध्य पहाडी भाग)

समुद्री सतहबाट १,२०० मी. देखि २,००० मी. सम्मको भागमा अर्धउष्ण हावापानी पाईन्छ। यस क्षेत्रमा जाडो र गर्मी बराबर हुन्छ। यस क्षेत्रमा सुन्तला जातका फलफुल, तरकारी तथा खाद्यान्न लगाउने गरिन्छ भने पशुपालनमा गाई, भैँसी, बाख्रा, बंगुरपालनको साथै घाँस खेतीको लागि उपयुक्त मानिन्छ।

इ) उष्ण हावापानी (बेंसी, खोंच तथा टार)

समुद्री सतहबाट ६०० मी. देखि १२०० मी को उचाई सम्ममा पाइने यस प्रकारको हावापानी नदी किनाराका बेंसीहरु खोंच तथा टारहरुमा रहेको पाइन्छ। यहाँ गर्मीको समयमा निकै गर्मी हुन्छ भने जाडोको समयमा पनि धेरै जाडो हुन्छ। यस्तो हावापानी पाइने स्थानहरुमा धान, गहुँ, मकै, दलहन, तेलहन, सदावहार फलफुलहरु-आँप, लिची, केरा, रुखकटहर, भुँइकटहर आदि बालीहरुको खेती गरिन्छ भने पशुपालनको लागि पनि यो क्षेत्र निकै उपयुक्त मानिन्छ।

वर्षा एवं तापक्रमको स्थिति

- वार्षिक वर्षा : २,४०० मि.लि. सम्म
- अधिकतम वर्षा : १,६७० मि.लि.
- सरदर दैनिक वर्षा : १.६ मि.लि.
- बढी पानी पर्ने महिना : असाढ/श्रावण
- कम पानी पर्ने महिना : फाल्गुण/चैत्र

१.३ प्राकृतिक सम्पदा (नदी, जंगल, जीवजनावर, खानीखनिज, तालतलैया, हिमाल, निकुञ्ज)

जलभण्डार वा जलश्रोतको हिसावले पाँचथर जिल्लामा ठूला र साना खोलाहरु गरेर कूल ३९ वटा खोलाहरु रहेका छन् ।

यस जिल्लामा रहेका खोलानालाहरु

ठूला खोलाको नाम	साना खोलाको नाम	
१) तमोर खोला	१) पौवा खोला	१४) मुवा खोला
२) कावेली खोला	२) लिम्बा खोला	१५) निवा खोला
३) पेकूवा खोला	३) धूवा खोला	१६) खेतुङ खोला
४) साँवा खोला	४) छोरुङ्गा खोला	१७) मोरङ खोला
५) निवू खोला	५) पुवाँ खोला	१८) काली खोला
६) सिवा खोला	६) जिङ्जिवा खोला	१९) एकतीन खोला
७) नाम्दू खोला	७) फेकूवा खोला	२०) मेवा खोला
८) फेमे खोला	८) होक्मा खोला	२१) थामथुम खोला
९) सिवुवा खोला	९) चङ्गसवेवा खोला	२२) गडेरे खोला
१०) हेंवा खोला	१०) लेनूना खोला	२३) छाँगै खोला
११) लिवा खोला	११) नविवा खोला	२४) लखुवा खोला
१२) नावा खोला	१२) नुबुचा खोला	२५) मुक्कुरा खोला
१३) ईवा खोला	१३) सुभाङ खोला	२६) पहेवा खोला

● खानी

यस पाँचथर जिल्लामा ढुङ्गा, बालुवा, मार्बल, स्लेट, चुनढुङ्गा, शिसा, तामा, फलाम आदि खनिज पदार्थहरुको खानी रहेको अनुमान गरिएको छ ।

१.४ धार्मिक/ सांस्कृतिक/ ऐतिहासिक सम्पदाहरु :

किराँत समुदायको बहुल्यता रहेको पाँचथर जिल्लामा विशेष गरी किराँती धार्मिक समुदायका धार्मिक तथा सांस्कृतिक सम्पदाहरु रहेता पनि यहाँका मानिसहरुमा धार्मिक सहिष्णुताका कारण एक-अर्काका मठमन्दिर, देवस्थानको पुजाआजा एवं मानसम्मान गर्ने परिपाटी रहेको छ । विशेष गरी यस जिल्लामा रहेका धार्मिक सांस्कृतिक सम्पदाहरुमा कावेली, तिम्बुपोखरी, महादेव स्थान, जोरपोखरी, आगेजुङ्ग गुम्बा, पाथीभरा देवीस्थान (याङनाम), सिद्धदेवी स्थान(यासोक), गढी मन्दिर, थाक्ले मन्दिर, किराँतहरुको प्रसिद्ध लोब्रेकुटी मन्दिर, महागुरु फाल्गुनन्दको मन्दिर, तिनमौले, फटिकेश्वर महादेव स्थान, शिवालय मन्दिर, हस्तपुर देवीस्थान मन्दिर आदि रहेका छन् ।

यसैगरी विशेष ऐतिहासिक महत्व रहेका ऐतिहासिक स्थलहरुमा जोरसाल, गढी, आहाल गैह्री, छाला सुकुवा डाँडा, उत्तरे, फौदार पाटी (अमरपुर), च्याखलेपाटी, जोरपाटी (एकतिन), रानीभिर (स्यावरुम्बा), सिम्राहा पाटी, देवल (रानीगाउँ), तीनधारे पाटी (फिदिम), जोरसाल पाटी (फिदिम), हेवाखोला पाटी (नागिन) आदि रहेका छन् र

पाँचथर जिल्लामा रहेका यी स्थलहरुको इतिहासका कुनै न कुनै कालखण्डसँग ऐतिहासिकता जोडिएको पाईन्छ । पाँचथर जिल्लामा रहेका धार्मिक, ऐतिहासिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुको बारेमा तल वर्णन गरिएको छ ।

थाक्ले मन्दिर

थाक्ले मन्दिर पाँचथर सदरमुकाम फिदिमदेखि करिव ७ किलोमिटर दुरीमा अवस्थित छ । विक्रम संम्वत् १९५४ सालमा निर्मित यो मन्दिर फिदिम ४ मा अवस्थित छ । मन्दिर नजिकैसम्म मोटरबाटोको सुविधा भएकाले फिदिम बजारवासीहरु मुख्य मुख्य चाडपर्वमा बिहान सवेरै मन्दिर गएर पूजा गरि फर्कने गर्छन । यो मन्दिरलाई सिंहदेवी मन्दिरको नामले पुकारिन्छ । सदरमुकाम नजिकै रहेकोले यहाँ दैनिक तीन चारसय मानिस पुग्ने गर्छन । किंवदन्ती अनुसार विक्रम संम्वत् १८०० मा फिदिम ५ खनाल थरी एक दम्पती हाल मन्दिर भएको ठाउँमा दाउरा खोज्न गएको बेला त्यसबेला एउटा सुकेको दाउरो लड्दै गएर अलितल अडियो । त्यसपछि दाउरा खोज्न गएको खनाल महिला दाउरो लिन जाँदा नजिकै बाघ सुतिरहेको थियो । त्यो देख्दा उनी बेहोस भइन् तर बाघले ती दम्पतीलाई केहि गरेन अन्त्यमा खनालले धुपवाती सल्काएर पूजा गरेपछि बाघ उठेर गयो । त्यसपछि त्यहाँ सिंहदेवीको बास रहेको विश्वासमा स्थानीयले मन्दिर निर्माण गरी पूजा गर्न थाले । त्यसताका बाघ सुतेको स्थानमा ठूलो गुफा छ । त्यो गुफामा महिनावारी सुरु भएका महिलाहरुलाई भने प्रवेश निषेध गरिएको छ । गुफाभित्र विभिन्न आकृतीहरु देख्न सकिन्छ । यस मन्दिर क्षेत्रका ठूला ठूला ढुङ्गाहरुमा फिदिम निवासी रुद्र तुम्रोक्ले कुँदैका युमा, सिरिजंगा र शिव पार्वती आदिका मूर्तिले मन्दिरको शोभा बढाएको छ ।

सुके पोखरी

इलाम जिल्लाको साँखेजुडसँग सिमाना जोडिएको पाँचथर जिल्लाको फिदिम नगरपालिका वाड न. १४ मा छ अर्को रमणीय स्थल सुके पोखरी । मेची राजमार्ग सञ्चालनमा नआएसम्म पाँचथरबाट इलाम जाने घोडेढो बाटोले भेट्ने सुके पोखरी आसपासमा सदाबहार जंगल र गाईगोठ रहेकाछन । यस्तै फिदिम नगरपालिका वाड न. १४ स्थित आतम्बा खोलाको दोभानमा कालपोखरी, भालुखोप, ठुलीटार र महादेव गुप्तेश्वर नामका प्राकृतिक स्थल एवं मठमन्दिर रहेका छन । वैशाख पुर्णिमाका दिन भब्य मेला लाग्ने यस स्थानमा बालाचर्तुदशी, मंसिर पुर्णिमा, शिवरात्री जस्ता चाडपर्वमा पाँचथर सहित भ्पापा, इलाम, ताप्लेजुङ्ग, तेह्रथुम लगायत भारतका दार्जिलिङ सिक्किम सम्मबाट आएका भक्तजनहरुले धन दौलत, बल, आयु, निःसन्तान भएकाहरुले सन्तान र शक्ति माग्छन गुप्तेश्वर महादेव स्थानमा ।

जोर पोखरी

जोर पोखरी पाँचथर जिल्लाको हिलिहाड गाँउपालिकामा पर्छ । सिंह र सिद्ध गरी दुईवटा पोखरी आमने सामने रहेकाले यी पोखरीलाई जोरपोखरी भनिएको हो । पछिल्लो समयमा सिंह पोखरीलाई भाले र सिद्धपोखरीलाई पोथी भनेर बोलीचालीको भाषामा प्रयोग गर्न थालिएको छ । नजिकै आगेजुड गुम्बा, शिवगंगा, हिलिहाङ्ग दरवार जस्ता धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थलहरु छन । भ्पापाको बिर्तामोडबाट इलाम फिदिम हुँदै ताप्लेजुड जोड्ने मेची राजमार्गले छोएका कारण यहाँ सहजै पुग्न सकिन्छ । यहाँ हरेक वर्ष विभिन्न धार्मिक प्रवचन तथा पुराणहरु लाग्ने गर्छन । जिल्लाका ब्राह्मण समुदायको अगुवाईमा संरक्षण गरिँदै आएको जोरपोखरीमा यस अघि विभिन्न समयमा योगी तथा तपस्वीहरुले जप ध्यान गरेर सिद्धी प्राप्त गरेको तथा यहाँ आएर तपस्या गरे सिद्धी प्राप्तहुने जनविश्वास रहेकाले जोरपोखरी क्षेत्रलाई सिद्धस्थल क्षेत्र भन्ने गरिएको छ । यस क्षेत्रमा आयोजना गरिएको विश्वशान्ति अष्टादश महापुराणमा पुर्वराष्ट्रपति डा.रामवरण यादव र संविधान सभाका पूर्वअध्यक्ष सुवाष नेम्बाङ आइपुगेका थिए । विभिन्न समयमा नेपाल र भारतका विभिन्न मठ मन्दिरका मठाधिस, सन्त महन्त र धर्मप्रचारक तथा बाबाहरु आएर भ्रमण, ध्यानतप गर्ने गर्छन । ब्रह्मयोग सिद्धस्थलका नामबाट परिचित जोरपोखरीमा संस्कृत बिद्यालय पनि छ । समुद्री सतहदेखि करिव एक हजार दुई सय मिटर उचाईमा पर्ने जोरपोखरीदेखि सदरमुकाम फिदिम स्थित सुमहाल्लुङ मन्दिर खलङ्गाटार याडनाम, महागुरु फाल्गुनन्दको तपोभूमी सिलौटी र लोब्रेकुटी,

तेजपूजका नामले परिचित आगेजुड गुम्बा, हिलिहाड दरबार, कालापानी, कञ्चनजंघा र कुम्भकर्ण हिमाल एवं पूर्वकी प्रसिद्ध पाथीभरा देवी जस्ता दर्जनौ धार्मिक ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलको दृश्यावलोकन गर्न सकिन्छ।

तिम्बुपोखरी

पाँचथर जिल्लाको सुदुर उत्तरी क्षेत्रमा पर्ने याङवरक बाड न. २ मा अवस्थित छ। तिम्बुपोखरी, सदरमुकाम फिदिम देखि १८ कोष टाढा रहेको यो पोखरी ताप्लेजुङ्ग जिल्ला तथा भारतको सिक्किमसँग सिमाना जोडिएको छ। ऐतिहासिक, धार्मिक, जैविक विविधताले प्रसिद्ध यो पोखरीसम्म पुग्न सदरमुकाम फिदिमबाट मेची राजमार्ग र निर्माणाधीन मध्यपहाडी लोकमार्गको याङवरकको च्याङथापु हुँदै वा इलाम बजारबाट पशुपतिनगर, सन्दकपुर, फालौट मध्ये जुनसुकै बाटो भएर पनि यो स्थानमा पुग्न सकिन्छ। हरेक वर्ष जेठदेखि असोजसम्म स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकहरु यो पोखरी क्षेत्रको भ्रमणका लागि आउने गरेपनि यो पोखरीका आसपासमा पर्यटकका लागि सुविधायुक्त होटल चाहिँ छैन। तसर्थ यहाँ पुग्ने पर्यटकहरुले नजिकै उपलब्ध चौरी गोठमा बस्नु वा टेण्ट, स्लिपिङ ब्याग र खानपिनका सामाग्री बोकेर चौरमै बासस्थान बनाएर बस्ने दुई मध्ये एउटा विकल्प रोज्नु पर्छ। तर यहाँ जाने फालौट वा च्याङथापु जहाँबाट गएपनि याकलाई भारी बोकाएर जान सक्छन। समुद्री सतहबाट चार हजार तीनसय अड्तीस मिटर उचाईमा रहेको तिम्बुपोखरीमा असोजदेखि बैशाख महिनासम्म हिउँ पर्ने गरेकोले पुग्न कठिनाई हुन्छ। यहाँ जाने उपर्युक्त मौसम भनेको बैशाखदेखि असोज पहिलो सातासम्म हो। यो पोखरीको लम्बाई करिब चारसय मिटर र चौडाई करिब दुई सय मिटर रहेको छ साथै गहिराई हालसम्म मापन गर्न सकिएको छैन। यस पोखरीका आसपासमा शिव पोखरी, सूर्य कुण्ड, दुध कुण्ड, हाँस पोखरी, मयुर पोखरी, नीर पोखरी लगायतका अठार वटा पोखरी रहेका छन् भने कुम्भकर्ण हिमालको वरिपरी १७८ कुण्डहरु माला जस्तै आकारमा रहेका छन्। तसर्थ तिम्बुपोखरी क्षेत्रलाई पूर्वको गोसाँई कुण्ड पनि भन्ने गरिएको छ। यहाँको प्राकृतिक सुन्दरता र मनोरम दृष्यहरु, पशु पंक्षी, रंगीचंगी फूलहरु, अनेकौं जडीबुटी देख्दा यहाँ पुग्ने जो कोहिलाई स्वर्गमा पुगेको अनुभूति हुन्छ। तिम्बुपोखरीबाट निस्केको मुलपानीबाट इवा नदीको उत्पत्ति भएको छ। यो पोखरीको पानी सङ्गो र पारदर्शी छ। पोखरीमा तिर्थयात्रीहरुले चढाएको पैसा र अन्य बस्तुहरु पोखरीको पिँधमा विस्कनु सुकाएजस्तै स्पष्ट देखिन्छ। पोखरीको सतहमा छिनछिनमा कुहिरोले ढाक्ने र उघ्ने क्रम दोहोरिरहन्छ। यो पोखरीको पानी बिरामीहरुलाई खुवाएमा बिरामी निको हुन्छ भन्ने जनविश्वास रहेकोले यहाँ आउने यात्रीहरुले पोखरीको पानी बोटलमा लिएर फर्कने गर्दछन। त्यस ठाउँमा स्वच्छ हावापानी र आसपासमा अनेकौं किसिमका जडीबुटी रहेका छन्। तिम्बुपोखरी रहेको स्थानबाट खुल्ला मौसम भएका बेला कञ्चनजंघा र कुम्भकर्ण लगायतका विभिन्न हिमश्रृङ्खलाहरुको मनोरम दृष्यका साथै तराईका विशाल फाँटहरु, अग्ला होचा पहाड र भारतको सिक्किम दार्जिलिङ शहरहरुको पनि दृष्यावलोकन गर्न सकिन्छ। पोखरीको छेउछाउमा फुल्ने क्यान्जो नामक फुलजातको जडीबुटीले त्यहाँको वातावरण सुगन्धित र मनमोहक पार्दछ। यस क्षेत्रमा विभिन्न रङ्गका लालीगुराँस, चिमाल, क्यान्जो, माइकोपिला, सुनाखरी तथा विभिन्न जडिबुटी रंगीविरंगी फूलहरु फुलेको बेला प्रकृतिको अनुपम सुन्दरता यहाँको आकर्षणले सबैको मन पगाल्छ। यहाँ क्यान्जोका साथै अन्य जडिबुटीहरुमा यार्शागुम्बा, पाँचऔले, माइकोपिला, हडचुड, पदमचाल, कालो तथा सेतो बिख्मा, कुङ्की, पाखनबेत, ठूलोओखती, चिरैतो जातका औषधी र कटनाशक औषधीको रुपमा प्रयोग गर्न सकिने विषका बोटहरु तथा विभिन्न प्रकारका सुगन्धित धुपका रुपमा प्रयोग गर्न सकिने भैरुडपाती, सुनपाती, सिम्पा जस्ता वनस्पती तथा जीव जन्तुहरु पनि प्रशस्त पाइने भएकोले विश्व विद्यालयका अनुसन्धाताहरुका लागि पनि यो स्थान गतिलो गन्तव्य बन्ने गरेको छ। यहाँ भालु, कस्तुरी, वनभेडा, बँदेल, रेडपाण्डा र हिउँचितुवा समेत पाइन्छ।

यस्तो रमणीय स्थान, बहुमुल्य वनस्पती, वन्यजन्तु, जडिबुटीले सम्पन्न तिम्बुपोखरीलाई पर्यटन क्षेत्र घोषणा गरी बाहिरी मुलुकसम्म परिचित गराउन सके देशको अर्थतन्त्रमा टेवा पुग्ने कुरालाई नर्कान सकिदैन। तसर्थ तिम्बुपोखरी क्षेत्रलाई रामसार क्षेत्रमा सूचिकृत गरी दिगो पर्यटन विकासका लागि अगाडि बढ्न बिज्ञहरुले सुझाव दिएका छन्।

जलजले, फालौट लामपोखरी र लालीगुराँस क्षेत्र

पाँचथर जिल्लाको उत्तर र पूर्व क्षेत्रमा अरुपनि थुप्रै ताल र पोखरीहरु रहेका छन् । छिमेकी भारतको सिक्किम र पश्चिम बंगालसँग सिमाना जोडिएका यी क्षेत्रका प्रमुख पोखरीहरु प्राकृतिक सुन्दरतासँगै पर्यटकीय दृष्टिकोणले पनि महत्वपूर्ण छन्, जसमध्ये एक हो जलजले पोखरी । यो पोखरी सदरमुकाम फिदिमबाट एघार कोष दुरीमा पर्ने फालेलुङ गाउँपालिकाको वाड नं. ५ मा रहेको छ । तीन सय मिटर लम्बाई र दुई सय पचास मिटर चौडाईमा फैलिएको यो पोखरी भारत र नेपालको सिमानामा पर्ने फालौट तथा इलामको सन्दकपुर नजिकै रहेको छ । यो पोखरीमा माछा खेल्ने तथा हरियो पानी छल्लिकरहने हुँदा उक्त दृष्य हेर्न जति सुन्दर छ, त्यती नै यो पोखरीको धार्मिक महत्व पनि रहेको छ । फालेलुङ गाउँपालिका र याङवरक गाउँपालिकाको सिमानामा पर्ने अर्को महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थल हो फालौट लामपोखरी क्षेत्र । एक दर्जन पोखरी नजिकै छाँगा, छहरा र ऐतिहासिक ओढार समेत भेट्न सकिने यो क्षेत्रलाई पर्यटकीय स्वरूप दिन फालौट लामपोखरी सामुदायिक वनले ३ पटक फालौट लामपोखरी लालीगुराँस महोत्सव आयोजना गरिसकेको छ । त्रिभुवन विश्व विद्यालयको वातावरण तथा जैविक विविधता संस्वन्धी अध्ययन गर्न आएको एक टोलीले सार्वजनिक गरेको तथ्यांक अनुसार यो क्षेत्रमा पूर्वकै सबैभन्दा धेरै प्रजाति अर्थात् २८ थरी लालीगुराँस पाइन्छ । फालौट लामपोखरी क्षेत्रको भूभाग याङवरक र फालेलुङ गाउँपालिकामा पर्छ । जिल्ला सदरमुकाम फिदिमबाट करिब १६ कोशको दुरीमा अर्थात् भारतको सिक्किम र दार्जिलिङसँग सिमाना जोड्ने यस स्थानमा डबला, गुण्टे, हर्कटे, सुके र हिले सहित एक दर्जन ताल, पोखरी र नजिकै काली ओढार, पानावा र खेवाथाम नामका झरना पनि छन् । यी पोखरीहरुको एक पछि अर्को गर्दै भ्रमण गर्न कम्तिमा छ घण्टा समय लाग्छ । घनाजंगल र सुन्दर वातावरणमा रहेका पोखरीमा बाह्रमास पानी घट्दैन । यी पोखरी आसपासमा विभिन्न प्रजातिका चराचुरुङ्गी र वन्यजन्तुको वासस्थान रहेको भेटिन्छ । डबला पोखरी फालौट लामपोखरी क्षेत्रको प्रवेशद्वार अर्थात् फालेलुङ गाउँपालिका वाड नं. ३ मा रहेको छ । यहाँबाट १५ मिनेटको पैदल यात्रा गरेपछि अर्को पोखरी परालको गुण्टा जस्तै आकारमा भेटिन्छ, त्यसैले यो पोखरीको नाम गुण्टे पोखरी रहेको हो । पानावा झर्ना पाँचथरको फालेलुङ गाउँपालिका वाड नं. ३ मा अवस्थित छ । यो पाँचथर जिल्लाकै सबैभन्दा आकर्षक र लामो झर्ना हो । यो झर्नाको उचाई हाल सम्म मापन नगरिएता पनि नेपालको सबैभन्दा अग्लो ह्यातुङ्ग झर्नाको हाराहारी उचाई रहेको अनुमान गरिन्छ । बाह्रमास सड्लोपानी खसिरहने यो झर्नाको शिरमा गुप्तेश्वर किरातेश्वर शिवालय छन । त्यसकारण यो झर्नाको प्राकृतिक महत्वसँगै धार्मिक र ऐतिहासिक महत्व पनि जोडिएको छ । यहाँ स्थित गुप्तेश्वर मन्दिरमा ब्राह्मण समुदायले विगत वर्षहरुमा पुराण लगाउनुका साथै नियमित पुजापाठ गर्दै आएका छन् ।

कुम्मायक र कुस्सायक

पाँचथर जिल्ला कुम्मायक गाउँपालिकाको यासोक (मौलिक उच्चारण या:स:क्) बजार जहाँ कुम्मायक र कुस्सायक नामले चिनिने दुई देवस्थलहरु छन् । लिम्बू भाषामा कुम्मायक् (कुम्मा+यक्) जसको अर्थ 'मुख्य/आमा गढ' र कुस्सायक् (कुस्सा+यक्) जसको अर्थ 'सहायक/छोरी गढ' भन्ने हुन्छ । छैटौँ शताब्दी ताका येङ्गासो पापो हाङ्ग नामक राजाको शासन कालमा लिम्बूवान क्षेत्रको दश राज्य मध्ये एक राज्य पान्थर थुम् थियो । पान्थर थुम्मा दुई वटा यक अर्थात् गढ थिए : फेदेन् यक् र कुम्मायक । कुम्मायक रहेको विशाल डाँडाको एक पाटामा यासोक, अर्को पाटामा रानीगाउँ र तेस्रो पाटामा स्याब्रुम्बा स्थानहरु रहेका छन् । कुम्मायकको समिपमा अर्को सानो डाँडा छ त्यहीनै कुस्सायक अवस्थित छ । कुम्मायक र कुस्सायकको बीचमा यासोक बजार अवस्थित छ । लिम्बू मुन्धुम अनुसार लिम्बू समुदायको आराध्यदेवी युमा साम्माङको उत्पतिको इतिहास जोडिएको छ । यासोक शब्द या:स:क् शब्द अपभ्रंस भइ बनेको हो । 'या:/'(माथि बाट झर्नो) र स:क्(विशाल गर्जन) अर्थात् या:स:क् शब्दको अर्थ 'युमा?साम्माङको अवतरण भयो' भन्ने हुन्छ । नेपाली भाषीहरुले पछिबाट यी देवस्थलहरुलाई सिद्ध र देवी भन्न थाले । यी देवस्थल पाँचथर मात्र नभएर पूर्वी नेपालका अधिकांश जिल्लाबासीको आस्थाका केन्द्र हुन् । कुम्मायक कुस्सायक देवस्थल पाँचथर बाहेक नेपालका अन्य जिल्ला सहित भारतको सिक्किम तथा पश्चिम बंगाल राज्य सम्मका दर्शनार्थी सहित आन्तरिक र बाह्य पर्यटकहरु आउँछन् । सदरमुकाम फिदिमदेखि करिब ३० किलोमिटर

दक्षिण पश्चिम दिशामा अवस्थित यो तिर्थस्थल सम्म पुग्न फिदिम-रानीगाउँ-यासोक सडकमा नियमित ट्याक्सी संचालन हुने हुँदा कुनै समस्या छैन ।

सिद्ध देवी अर्थात कुम्मायक कुस्सायक पुगेर पूजा गर्दा मनकामना पुरा हुने जनविश्वास छ । यस क्षेत्रमा प्रत्येक तीन वर्षमा त्रिसाली मेला लाग्छ । मनोकांक्षा पुरा हुने विश्वासले यहाँ हजारौं भक्तजन आएर पूजा आराधना गर्ने गर्छन् । त्रिसाली मेलाको समयमा विशासय पूजा पनि गरिन्छ । विशासय पूजामा दुई हजार पशुपक्षिको बलि दिने प्रचलन रहेको छ । यहाँ पूजा आराधना गरे मनोकामना पुरा हुने अर्थमा सिद्ध देवी अर्थात कुम्मायक कुस्सायक तिर्थस्थलहरुले पाँचथरको ऐतिहासिक, धार्मिक र पर्यटकिय दृष्टिकोणले महत्व राख्छन् ।

सुम्हाल्लुङ्ग गढी मन्दिर

यो मन्दिर पाँचथर सदरमुकाम फिदिमको गढीडाँडामा अवस्थित छ । सुम्हाल्लुङ्ग मन्दिर किराँत धर्मावलम्बीहरुको आस्थाको केन्द्र हो । सुम्हाल्लुङ्गको पूरा रुप 'सुम्जिरि सुम्हाल्लुङ्ग आम्बेपज?' (सुम्जिरि 'मुन्धुमि शब्दावली' (सुम् 'तीन' + हेतु 'रातो' + लुङ्ग 'ढुंगा' + आम्बे 'आँप' + पज? 'समूह') हो । छैटौं शताब्दी ताका येङ्गासो पापो हाङ्ग नामक राजाको शासन कालको केही समय अघि ठीक यही स्थानमा दश लिम्बू सरदारहरुले तीनवटा रातो ढुङ्गा र तीनवटा आँपको बोट रोपी तागेरानिङ्गामाङ्ग संग प्रर्थना गरी त्यस बखतका क्रुर आठ लिम्बू राजाहरुको विरुद्ध युद्ध गरेका थिए । पछि लिम्बूवान क्षेत्रलाई दश राज्य बनाइयो र ती दशमध्ये एक राज्य पान्थर थुम् थियो । पान्थर थुम्मा दुईवटा यक्हरु अर्थात गढहरु थिए : १. फेदेन् यक् र २. कुम्मायक । 'सुम्जिरि सुम्हाल्लुङ्ग आम्बेपज?' लाई यहाँका मानिसहरु बोलिचालीमा 'गढी मन्दिर' पनि भन्दछन् । सुम्हाल्लुङ्ग आम्बे पज? नामले चिनिने यस मन्दिरमा बाह्रैमास भक्तजन र दर्शकको भिड लाग्छ । विशेषत यहाँ फाल्गुनन्द जयन्ती , चासोक तडनाम, मकर सक्रान्ती जस्ता पर्वहरुमा किराँत मुन्धुम अन्तर्गत पूजापाठ र हवन हुने गरेको छ । किराँत कालमा यस क्षेत्रमा राज्य गरेका किराँती राजाहरुले सुम्हाल्लुङ्ग मन्दिर रहेकै स्थानबाट वर्षौंसम्म दुश्मनसँग लडेका थिए भन्ने इतिहास छ । अहिले पनि लिम्बू समुदायका बासिन्दाहरु नयाँ काम थाल्नुपूर्व सुम्हाल्लुङ्ग मन्दिरमै गएर कसम खाने गर्छन् । सदरमुकाम फिदिममा रहेको यो मन्दिरसम्म यातायात सुविधाका साधन प्रयोग गरेर नै पुग्न सकिन्छ । यो मन्दिर रहेको स्थानबाट जोरपोखरी , यासोक र छिमेकी तेह्रथुम जिल्लाको आठराई क्षेत्रका रमणीय स्थलहरु देख्न सकिन्छ ।

हिलिहाड दरबार

यो दरबार पाँचथर जिल्लाको हिलिहाड गाउँ पालिकाको पंचमी भन्ने स्थानमा अवस्थित छ अर्थात साविक पंचमी र नागी गा.वि.स.को सिमानामा यो अवस्थित छ । किराँत कालमा किराँती राजा हिलिहाडले भोट तर्फका दुश्मनसँग लडाईं गरी विजय प्राप्त गरेको यो स्थान ऐतिहासिक दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिन्छ । राजा पृथ्वीनारायण शाह र हिलिहाड राजासँग यो स्थानमा १७ पटकसम्म युद्ध हुँदा पनि दुबै पक्षको वारपार हुन नसके पछि पृथ्वी नारायण शाहले वि.सं. १८३१ श्रावण २२ गते राजा हिलिहाडलाई लालमोहर दिएका थिए । त्यसैले यो पुरातात्विक, ऐतिहासिक र पर्यटकीय सबै दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिन्छ ।

आज भन्दा करिब ६०० वर्ष अघि निर्मित उक्त दरबारको अहिले भग्नावशेष मात्र बाँकी छ । त्यस ताका हिलिहाडले आफ्ना दुश्मनसँग लडाईं गर्न प्रयोग गरेका खुँडा, खुकुरी र तोप अहिलेसम्म सुरक्षित छन् । समुन्द्र सतहबाट करिब १३०० मिटर उचाईमा रहेको हिलिहाड दरबारबाट कञ्चनजंघा र कुम्भकर्ण हिमाल तथा पाथिभरा देवीको मन्दिर लगायत पाँचथर, ताप्लेजुङ्ग र तेह्रथुम जिल्लाका थुप्रै स्थानको दृष्यावलोकन गर्न सकिन्छ । मेची राजमार्गको फिदिम-ताप्लेजुङ्ग सडक खण्डको नागीको हिलिहाड चोकमा उत्रेपछि करिब आधा घण्टा पैदलयात्रा गरेपछि हिलिहाड दरबार पुगिन्छ । करिब ६०० वर्ष अगाडि दरबार निर्माण गर्न तिब्बतबाट ल्याइएका इटा र युद्धमा प्रयोग गरिएका हातहतियार समेत रहेको यो स्थल पर्यटकीय सँगै पुरातात्विक दृष्टिकोणले पनि महत्वपूर्ण छ ।

नाम्भुन्यक् वा सिलौटी

पौवाभञ्ज्याडबाट आधा घण्टाको पैदलयात्रा पछि सिलौटी मन्दिर पुगिन्छ। राष्ट्रिय विभुती तथा किराँत धर्मका प्रणेता फाल्गुनन्द लिङदेनको तपोभूमीका रूपमा परिचित सिलौटीको मूल शब्द 'नाम्भुन्यक्'(नाम् 'घाम'+पुन् 'उम्रने'+यक् 'डाँडा') अर्थात 'घाम उम्रने डाँडा' हो। यहाँको घामको स्पर्शले जीवन उज्यालो बन्छ भन्ने विश्वास गरिन्छ। यसको उचाई समुन्द्र सतहदेखि ८८५६ फिट रहेको छ। महागुरु फाल्गुनन्दले सिलौटीमा तप गरेर यो स्थललाई नै पवित्र र पुण्य बनाउनु भयो भन्ने विश्वास छ। यहाँको माइहिम् अर्थात मन्दिर महागुरु फाल्गुनन्दले वि.सं.१९९५ मा बनाउनु भएको हो। महागुरुको समाधिस्थल पनि सिलौटी मै छ। समाधिस्थल भएको क्षेत्रमा नेपाल टेलिकमको रिपिटर टावर रहेको छ। किराँत धर्मगुरु तथा समाजसुधारक फाल्गुनन्दको समाधिस्थल सिलौटी किराँत धर्मावलम्बिहरूले अनिवार्य पुग्नेपने धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल पनि हो।

मिकलाजुङ

पाँचथर सदरमुकाम फिदिमबाट सुदुर दक्षिणी भेगको मिकलाजुङ गाउँ पालिका (साविक लिम्बा गा.वि.स.)मा पर्ने मिकलाजुङ पहाड यस जिल्लाको अर्को महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थल हो। मिकलाजुङ शब्द लिम्बू भाषाको 'मिकलाजुङ' (मिकला+चङ) बाट बनेको हो, जहाँ मिकला 'मालिङ्गो' र चङ 'टुप्पा/चुचुरो' अर्थात 'मालिङ्गो घाटीको पहाडको टुप्पामा सैनिक राखेको स्थान' भन्ने अर्थ हुन्छ। धनकुटा र मोरङ जिल्लासँग सिमाना जोडिएको मिकलाजुङ सांस्कृतिक एवं पर्यटकीय दृष्टिकोणले अत्यन्तै महत्वपूर्ण स्थान हो। यो पहाडबाट सूर्योदयको रमणीय दृष्य अवलोकन गर्न सकिने हुँदा यहाँ विभिन्न जिल्लाबाट मानिसहरु आएर सूर्योदयको अवलोकन गर्दछन। उच्चस्थानमा रहेको मिकलाजुङबाट पूर्वी नेपालका धनकुटा, तेह्रथुम, मोरङ, सुनसरी, झापा लगायतका १० ओटा जिल्ला र भारतको बिहार, बंगालसम्म देख्न सकिन्छ। महेन्द्र राजमार्गको कानेपोखरीदेखि लेटाङ हुँदै पाँचथर र धनकुटाको सिमावर्ती क्षेत्रको ६ नं. बुधबारे बजार हुँदै मिकलाजुङ पुग्न सकिन्छ। यो बाहेक पाँचथर सदरमुकाम फिदिमबाट राँके, रवि, चिसापानी, पंचमी, कन्याटार, लेकगाउँ बाटो हुँदै मिकलाजुङ पुग्न सकिन्छ।

स्वर्गपुरी मन्दिर

पाँचथर जिल्लाको सुदुर दक्षिणी साविक गा.वि.स. रबिमा रहेको महत्वपूर्ण धार्मिक स्थल स्वर्गपुरी मन्दिर डा. स्वामी प्रपन्नाचार्यको सक्रियतामा स्थापना भएको यो मन्दिरमा थुप्रै तपस्वीहरूले वर्षौसम्म बसेर ध्यानतपस्या गरी किराँतीहरूलाई अहिंसात्मक अभियानमा लाग्न प्रेरित गरेका उदाहरणहरु भेट्न सकिन्छ। यहाँ किराँतेश्वर धाम, बौद्ध गुम्बा, चन्द्रज्योति धाम, सिद्धेश्वरी मन्दिर र शिव मन्दिर जस्ता थुप्रै धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु छन। किराँत राईहरूको बाहुल्यता रहेको रवि बजारमा अवस्थित स्वर्गपुरी मन्दिर पुगेर दर्शन गर्दा पापमोचनका साथै सिद्धी प्राप्तहुने विश्वास रहेकोले पनि यो मन्दिर महत्वपूर्ण धार्मिक गन्तव्य हो।

सेहो:नाम्लाङ (छालासुकुवा)

पाँचथर जिल्लाको फाल्गुनन्द, कुम्मायक र मिकलाजुङ गाउँपालिकाको संगम स्थलमा अवस्थित सेहो:नाम्लाङ (छालासुकुवा) को इतिहास स्कन्द पुराणमा समेत चर्चा गरिएको छ। लिम्बू मुन्धुम अनुसार सिकारी युगको केसामी र नाम्सामी नामका दुई दाजुभाईको जीवनकथा सँग जोडिएको छ छालासुकुवा। हालसम्म छालासुकुवा डाँडामा एउटा पनि बुट्यान र भारपात उम्रिएको छैन। उच्च स्थानमा रहेको छालासुकुवाबाट नजिकैको देउराली भञ्ज्याङ्ग, यासोकको कुम्मायक र कुस्सायक तथा कुम्भकर्ण एवं कञ्चनजंघा हिमालको दृष्यावलोकन गर्न सकिन्छ। प्राचीन किराँती पुर्खाको, इतिहास जोडिएको मात्र नभएर प्राकृतिक रूपमा पनि यो स्थल मनोरम रहेकोले छालासुकुवालाई धार्मिक, ऐतिहासिक र पर्यटकीय स्थलको रूपमा लिने गरिएको छ।

तिलिजङ्ग वा लब्रेकुटी

फिदिम नगरपालिकामा रहेको लब्रेकुटी (तिलिजङ्ग) माहागुरु फाल्गुनन्द लिङ्गदेनले वि.सं. १९८३ मा स्थापना गरेका हुन । मूल शब्द 'तिलिजङ्ग'(ति 'बेत'+लिङ् 'चढने'+चङ् 'मुना/मुण्टा/टुप्पा') अर्थात 'बेतको लहरा बढ्दै चढ्दै टुप्पामा पुगेको' हो । यो स्थान माहागुरु फाल्गुनन्दको कर्मभूमि हो । वि.सं. १९८८ साल वैशाख २४ गते १० लिम्बूवान र सत्र थुम्का मानिसलाई भेला गराएर सत्यधर्म मुचुल्का तयार गरी यही ठाउँमा घोषणा गरियो । किराँत धर्मावलम्बीहरुको आस्थाको धरोहरका रुपमा स्थापित यस स्थानमा सयौं रोपनी जमिन खाली रहेको छ । जुन जग्गा तात्कालीन लिम्बू सुब्बाहरुद्वारा उक्त स्थलका नाममा प्रदान गरिएको हो । यस स्थलमा माहागुरु फाल्गुनन्दको सालिक पनि रहेको छ । हाल छुट्टी मनाउने स्थलका रुपमा चर्चित यो लब्रेकुटी क्षेत्रमा विभिन्न प्रजातीका गुराँसहरु पाईन्छन् । यो स्थलमा किराँतीहरुको भाषा र संस्कृती अध्ययन, अद्यापन गर्नका लागि नेपाल सरकारबाट मान्यताप्राप्त विद्यालय पनि खुलेको छ ।

तमु (गुरुङ्ग) संग्रहालय

गुरुङ्ग जातिले ऐतिहासिक तथा पौराणिक कालदेखि प्रयोग गर्दै आएका विविध सामाग्रीहरुको संरक्षण तथा संस्वर्धन गर्ने उद्देश्यले पाँचथर सदरमुकाम फिदिमदेखि ३ घण्टाको पैदल दुरीमा अवस्थित फिदिम नगरपालिका वडा नं. ८ मा पर्ने स्याउडाँडामा तमु (गुरुङ्ग) संग्रहालय स्थापना गरिएको छ । तमु छोंजधिं जिल्ला कार्य समिति पाँचथरको सकृयतामा स्थापित सो संग्रहालयमा लोप हुन लागेका विविध ऐतिहासिक एवं पुरातात्विक महत्वका एक दर्जन भन्दा बढी सामाग्रीहरु राखिएको छ । यसैगरी गुरुङ्ग जातिको ऐतिहासिक तथा मौलिक पहिचान झल्काउने सयभन्दा बढी सामाग्री संकलन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । गुम्बा (संग्रहालय) मा हालसम्म चौरीको चमर, गुरुङ्ग जातिको ऐतिहासिक बाजा टुङ्गना, बिवाहमा प्रयोग गरिने भर्सा, भेडाको छालाबाट बनाइएको थैली (जावे), भेडाको छालाको टोपी (पोङ्ग), भेडाको ऊन बाट बनिएको लुकुनी, उन जोख्ने तुलो , मालिङ्गो जातको बाँसबाट तयार पारिएको ढाकी, गाँठेलौरी, कागजपत्र राख्ने फिपी र पुराना कागजहरु राखिएको छ । गुरुङ्ग संस्कृतीको अध्ययन र अन्वेषणको लागि यो संग्रहालय महत्वपूर्ण स्थान सावित हुन सक्छ ।

(नोट : यस वा यस अधिका पानामा प्रयोग भएको यो '?' चिन्हले कण्ठ्य स्पर्श स्वरलाई जनाउँछ ।)

एकाई दुई

२. नगरपालिका/गाउँपालिका सम्बन्धी विवरण

पाँचथर जिल्लाको स्थानीय तह पुनसंरचना प्राविधिक सहयोग समितिको सिफारिस र स्थानीय तहको सीमा निर्धारण आयोगको निर्णय अनुसार पाँचथर जिल्लालाई १ नगरपालिका र ७ वटा गाउँपालिकामा विभाजन गरिएको छ। जो यस प्रकार रहेका छन्।

२.१ फिदिम नगरपालिका

फिदिम शब्द लिम्बू भाषाको “फेदेन (फे+तेन्)” शब्दबाट रुपान्तरित भएको हो। लिम्बू भाषामा “फे” भनेको ‘फिजिएको’ तथा ‘तेन्’ भनेको ‘स्थान’ हो। त्यसैले फिजिएको ठाउँ भएकोले यो स्थानलाई फेदेन भनिएको र पछि फेदेन शब्द अपभ्रंश भई जनबोलीमा फिदिम भएका हो। छैटौँ शताब्दि ताका येङ्गासो पापो हाङ् नामक राजाको समयमा लिम्बूवान क्षेत्रको दश राज्य मध्ये एक राज्य पान्थर थुम् थियो। पान्थर थुम्मा दुई वटा यकहरु अर्थात् गढहरु थिए : १)फेदेन् यक् र २)कुम्मायक। यसरी यस फिदिम नगरपालिकाले यही ऐतिहासिक शब्दावलि ‘फेदेन्’ बाट आफ्नो नाम राखेको हो। यस नगरपालिका साविक फिदिम नगरपालिका, रानीटार, लुम्फाबुङ, नागिन, लुङरुपा गा.वि.स.हरु र याङनाम गा.वि.स.को (वडा नं. १ देखि ५ सम्म) लाई मिलाई बनाईएको छ। यस नगरपालिकालाई चौधवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ।

जनसंख्या : ४९२०१

क्षेत्रफल : १९२.५ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक फिदिम नगरपालिकाको कार्यालय

सिमाना :

पूर्व : फालेलुङ गाउँपालिका

पश्चिम : तेह्रथुम जिल्ला र कुम्मायक गाउँपालिका

उत्तर : हिलिहाङ र फालेलुङ गाउँपालिका

दक्षिण : फाल्गुनन्द गाउँपालिका

२.१.१ फिदिम नगरपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरू	साविक वडा नं.	वडा केन्द्र	कैफियत
१	फिदिम	१	फिदिम	
२	फिदिम	२	मुस्कान चौक	
३	फिदिम	३	सुम्निमा	
४	फिदिम	४, ५	जोरसाल	
५	फिदिम	६-८	डुम्रिबोटे	
६	फिदिम	९-११	मगरगाउँ/सिवा	
७	रानीटार	१-४	रानीटार	
८	रानीटार	५-८	तमाखे	
९	लुम्फाबुङ	१-९	लुम्फाबुङ	
१०	याङनाम	१-५	खलंगा	
११	नागिन	१-५	तृत्तिया	
१२	नागिन	६-९	पुलभञ्ज्याङ	
१३	लुंगरुपा	१-३, ७-९	जलपा	
१४	रानीटार	९	फुलपा	
	लुंगरुपा	४, ५, ६		

२.१.२ फिदिम नगरपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरू

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	२६०३४	
पुरुषको जनसंख्या	२३१६७	
जम्मा जनसंख्या	४९२०१	
लैंगिक अनुपात	८८.९९	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	२८४७१	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	१७००५	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	३७२५	
जम्मा आर्थिक रुपमा निस्क्रीय जनसंख्या	२०७३०	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	७२.८१	
औसत परिवार संख्या	४.४८	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	२५६	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा न.पा. को अंश प्रतिशत	२५.८३	
अपाङ्गको संख्या	१०७७	

२.१.३ फिदिम नगरपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	२१२८	४१९४	४०५६	८२५०
२	७१७	१५६२	१३८८	२९५०
३	४१७	१०५१	९०७	१९५८
४	१०२९	२२२४	२०१७	४२४१
५	८०७	२०६८	१७५७	३८२५
६	७५९	१९०५	१६३९	३५४४
७	६२०	१५६३	१३३७	२९००
८	६८८	१६७२	१५२९	३२०१
९	५२७	१३०१	११४९	२४५०
१०	६३२	१५५१	१२४३	२७९४
११	७०६	१८१८	१५७१	३३८९
१२	६८२	१७८०	१५४३	३३२३
१३	६५४	१७४७	१५८५	३३३२
१४	६२८	१५९८	१४४६	३०४४
जम्मा	१०९९४	२६०३४	२३१६७	४९२०१
संस्थागत	११	५०	९१३	९६३
कूल जम्मा	११००५	२६०८४	२४०८०	५०१६४

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.१.४ फिदिम नगरपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण

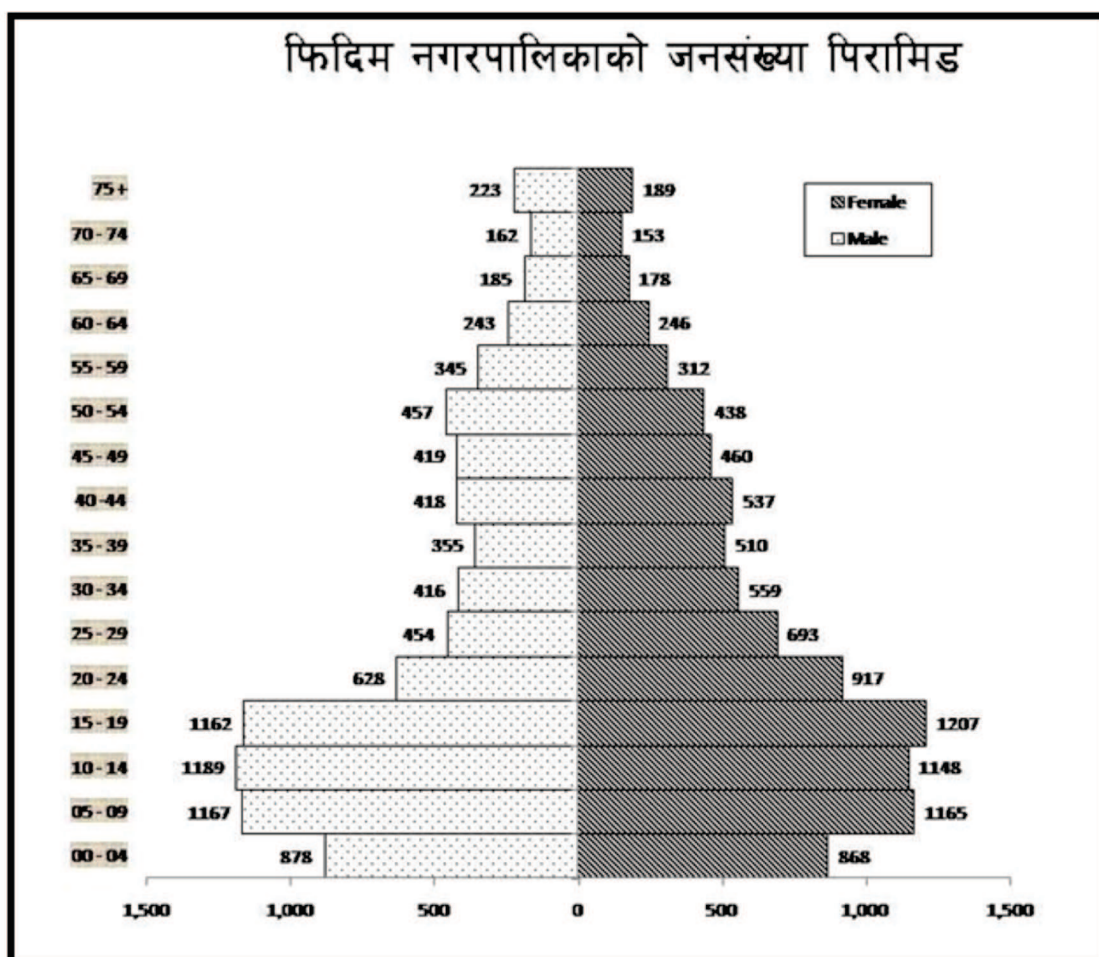
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १३.७७ प्रतिशत रहेको छ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		४९२०१	१००.००	२३१६७	१००.००	२६०३४	१००.००
१	०० - ०४	४२६४	८.६७	२१७३	९.३८	२०९१	८.०३

२	०५ - ०९	५९६६	१२.१३	३०१६	१३.०२	२९५०	११.३३
३	१० - १४	६७७५	१३.७७	३४०३	१४.६९	३३७२	१२.९५
४	१५ - १९	६२००	१२.६०	२९७०	१२.८२	३२३०	१२.४१
५	२० - २४	४६४१	९.४३	१८१९	७.८५	२८२२	१०.८४
६	२५ - २९	३६४४	७.४१	१४१३	६.१०	२२३१	८.५७
७	३० - ३४	२८७१	५.८४	११८८	५.१३	१६८३	६.४६
८	३५ - ३९	२६६९	५.४२	११६४	५.०२	१५०५	५.७८
९	४० - ४४	२४४९	४.९८	११३४	४.८९	१३१५	५.०५
१०	४५ - ४९	२३०७	४.६९	१११५	४.८१	११९२	४.५८
११	५० - ५४	२०८६	४.२४	१०३६	४.४७	१०५०	४.०३
१२	५५ - ५९	१६०४	३.२६	८१३	३.५१	७९१	३.०४
१३	६० - ६४	१२९३	२.६३	६५०	२.८१	६४३	२.४७
१४	६५ - ६९	९३७	१.९०	४८२	२.०८	४५५	१.७५
१५	७० - ७४	६२७	१.२७	३४२	१.४८	२८५	१.०९
१६	७५ +	८६८	१.७६	४४९	१.९४	४१९	१.६१

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.१.५ फिदिम नगरपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरू मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सवैभन्दा बढी रहेको छ। यस नगरपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ३६.३९ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाचौं स्थानसम्म क्रमशः राई, ब्राम्हण, क्षेत्री र तामाङ रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	१८२५४	३६.३९	
२	राई	७८१८	१५.५८	
३	ब्राम्हण (पहाड)	७०९५	१४.१४	
४	क्षेत्री	३०४२	६.०६	
५	तामाङ	२५७६	५.१४	
६	गुरुङ	२४१७	४.८२	

७	मगर	१९१२	३.८१	
८	कामी	१६९७	३.३८	
९	सुनुवार	१२४५	२.४८	
१०	दमाई/ढोली	१०२६	२.०५	
११	नेवार	८८६	१.७७	
१२	शेर्पा	३४५	०.६९	
१३	साम्पाङ्ग	२४०	०.४८	
१४	सार्की	२१९	०.४४	
१५	घर्ती / भुजेल	१७०	०.३४	
१६	तेली	९५	०.१९	
१७	थारु	९१	०.१८	
१८	झादव	८६	०.१७	
१९	थुलुङ	८१	०.१६	
२०	नखुलेको अन्य	१७३	०.३४	
२१	अन्य	६९६	१.३९	
जम्मा		५०१६४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.१.६ फिदिम नगरपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस नगरपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा नेपाली भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ३७.१२ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौ स्थानसम्म क्रमशः लिम्बू, राई, बान्तवा र तामाङ्ग भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	१८६२०	३७.१२	
२	लिम्बू	१७३९४	३४.६७	
३	राई	३३४९	६.६८	
४	बान्तवा	२३०७	४.६०	
५	तामाङ्ग	२०३२	४.०५	
६	मगर	१५२४	३.०४	
७	गुरुङ्ग	१३१८	२.६३	

८	सुनुवार	८४७	१.६९	
९	चाम्लिङ्ग	५००	१.००	
१०	नेवारी	३८६	०.७७	
११	मैथिली	२७५	०.५५	
१२	शेर्पा	२६२	०.५२	
१३	थुलुङ	२५९	०.५२	
१४	खालिङ	१८९	०.३८	
१५	नाछिरिङ्ग	१७४	०.३५	
१६	भोजपुरी	१५५	०.३१	
१७	भुजेल	८८	०.१८	
१८	राजवंशी	६२	०.१२	
१९	थारु	६१	०.१२	
२०	नखुलेको अन्य	९०	०.१८	
२१	अन्य	२७२	०.५४	
जम्मा		५०१६४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.१.७ फिदिम नगरपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
सि.नं.	जम्मा जनसंख्या	४९२०१	२३१६७	२६०३४
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	४८१२४	२२५९१	२५५३३
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	३९९	२१५	१८४
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	१९९	९७	१०२
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	१५१	९०	६१
४	बहिरा- अन्धोपन भएका	२६	१२	१४
५	बोलाइमा समस्या भएका	११३	६४	४९
६	मानसिक समस्या भएका	८१	३८	४३
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	३३	२१	१२
८	बहु-अपाङ्गता भएका	७५	३९	३६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.१.८ फिदिम नगरपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संवन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	वालवालिका
१	१००	१४	७८	१	३	८	२५
२	१०५	२	४५	०	६	२	१
३	४४	२	३८	३	२	२	२
४	९०	१०	७४	१	५	६	२३
५	१८१	९	१००	२	१०	४	१६
६	१२३	६	७१	१	१४	२	५
७	१०५	१०	६५	५	१५	४	२८
८	९३	१	५६	३	४	२	८
९	११०	६	४०	०	५	२	७
१०	१३७	१९	५५	६	१२	०	३२
११	१२६	१०	८९	०	६	१	२३
१२	१००	८	६०	०	२	३	१६
१३	९१	७	५३	२९	५	३	४
१४	९७	३	४६	२२	५	०	३
जम्मा	१५०२	१०७	८७०	७३	९४	३९	१९३

स्रोत: फिदिम नगरपालिका

नोट: आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.१.९ फिदिम नगरपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	१५०९	१५४२	३०५१
२	८१९	८४८	१६६७
३	५२७	५२७	१०५४
४	९४४	९७०	१९१४
५	१२५२	११६८	२४२०
६	११२४	११०९	२२३३
७	८७५	८७२	१७४७
८	९९४	९५७	१९५१

९	८१४	७४८	१५६२
१०	९२६	८३९	१७६५
११	११०७	१०००	२१०७
१२	९४९	८६९	१८१८
१३	११४५	९८१	२१२६
१४	९५८	८०८	१७६६
जम्मा	१३९४३	१३२३८	२७१८१

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.१.१० फिदिम नगरपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस नगरपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल / स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	ओनाहाङ्ग नेम्बाङ्ग	६९०६
२		उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	उर्मिला प्रधान(श्रेष्ठ)	६५१८
३	१	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	हर्क बहादुर मोक्तान	७७४
४	१	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	लक्ष्मी नेम्बाङ्ग	७७५
५	१	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	भगवती कामी	७५६
६	१	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	बाल नन्द अधिकारी	७४२
७	१	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	राज कुमार नेम्बाङ्ग	८०३
८	२	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	सुकपाल तुम्बापो	५५७
९	२	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रमादेवी निरौला(पौडेल)	५३६
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	खुस्बु धमला	५५५
११	२	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	नारायण प्रसाद बजगाँई	५४०
१२	२	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	भिष्म प्रसाद बाँस्कोटा	४९२
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	नरेन्द्र गुरुङ	२१७
१४	३	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	जानुका श्रेष्ठ	२१५
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	पार्वती वि.क.	२०३

१६	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	तिल बहादुर मुखिया	२०७
१७	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	बुद्धविर मुखिया	२४५
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	प्रकाश गुरुङ	४९२
१९	४	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	सकुन्तला आली	४४७
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	पूर्णमाया विश्वकर्मा	४७८
२१	४	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तोयानाथ खनाल	४४२
२२	४	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	बसन्त रिजाल	४०६
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	लिला राज तुम्बापो	६३५
२४	५	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	चन्द्रमाया तामाङ	६०६
२५	५	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गिता परियार	६११
२६	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	लोकनाथ भण्डारी	५७३
२७	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	पूर्ण कुमार तुम्बापो	५५०
२८	६	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	जरमान लिम्बू तुम्बोक	६७४
२९	६	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मनिता केरुङ	६६७
३०	६	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मन कुमारी विश्वकर्मा	६५०
३१	६	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दलकुमार तुम्बोक	५७९
३२	६	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	देवी चन्द्र पोर्तेल कामी	५५५
३३	७	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	गोपाल प्रसाद गुरुङ	४३४
३४	७	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	संगीता तुम्बोक	४४७
३५	७	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मनिषा श्रेष्ठ विश्वकर्मा	४६६
३६	७	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गणेश बहादुर तामाङ	४७३
३७	७	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	उपेन्द्र वास्कोटा	४८१
३८	८	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	शेर बहादुर नेम्बाङ्ग	५१५
३९	८	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	कुमारी नेम्बाङ्ग राई	५०८
४०	८	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सिता विश्वकर्मा	४९८
४१	८	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	राज कुमार गुरुङ्ग	५१३
४२	८	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	प्रकाश मुखिया	५०७
४३	९	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	बाल कृष्ण लावती	४७७
४४	९	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	ईन्द्रकला सुवेदी	४६६

४५	९	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गोविन्द माया दर्जी	४८४
४६	९	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तेज बहादुर लिम्बू	४६६
४७	९	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गंगा प्रसाद राई	४८६
४८	१०	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	विर हाङ्मा थाम्सुहाङ	३७१
४९	१०	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	विमला कुमारी लिम्बू	३५९
५०	१०	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	सुस्मिता रम्तेल	३६०
५१	१०	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	धनशेर लोवा	३१९
५२	१०	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रघुनन्द जवेगु	३४१
५३	११	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	श्री प्रसाद घिमिरे	५२५
५४	११	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	विमला आङवो	४६५
५५	११	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सम्भना विश्वकर्मा	४८१
५६	११	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हरि चन्द्र जवेगु	४८३
५७	११	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	यज्ञ विक्रम न्यौपाने	४६९
५८	१२	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	प्रेम नारायण आचार्य	४०५
५९	१२	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	ईन्द्र कुमारी गुरुङ्ग	४०३
६०	१२	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	शर्मिला दर्जी	४०९
६१	१२	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	देवी प्रसाद वास्कोटा	३८०
६२	१२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	नन्द केशर आचार्य	४०८
६३	१३	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	टिका प्रकाश नेम्वाङ्ग	६६२
६४	१३	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	रामलछी राई	६३६
६५	१३	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	अमृता बर्देवा	६४६
६६	१३	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	डिल्ली राम दुलाल	६३९
६७	१३	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	महेश राई	६३२
६८	१४	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	हेम कुमार फागो	४१४
६९	१४	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तेजमाया नेम्वाङ लिवाङ्ग	४०८
७०	१४	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तेजमाया कामी	४०५
७१	१४	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	डिल्ली कुमार राई	४३१
७२	१४	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	कुमार राई	३९३

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर

२.१.११ फिदिम नगरपालिकामा रहेका नेपाली सेनाको इकाईहरू

- (१) श्री भैरवीदल गण, ओदिन ब्यारेक, फिदिम
 (२) श्री भैरवीदल गण 'ग' गुल्म, फिदिम बजार

२.१.१२ फिदिम नगरपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

- (१) जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पाँचथर (२) अस्थायी प्रहरी चौकी, नागिन
 (३) प्रहरी चौकी तमाखे, रानीटार (४) छिमेकी पोष्ट
 (५) वसपार्क पोष्ट (६) जिल्ला ट्राफिक प्रहरी, पाँचथर
 (७) जिल्ला कारागार (८) प्रमुख जिल्ला अधिकारी निवास गार्ड
 (९) जिल्ला अदालत गार्ड

२.१.१३ फिदिम नगरपालिकामा रहेका सशस्त्र प्रहरीको इकाई

- (१) सशस्त्र प्रहरी हिमशिखर गुल्म, जोरसाल, फिदिम

२.१.१४ फिदिम नगरपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा/ उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	जिल्ला हुलाक कार्यालय	फिदिम, पाँचथर	टेलिसेन्टर सेवा सञ्चालित
२	याडनाम इलाका हुलाक कार्यालय	याडनाम, पाँचथर	
३	लुम्फाबुङ अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	लुम्फाबुङ, पाँचथर	
४	सिवा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	सिवा, पाँचथर	
५	रानीटार अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	रानीटार, पाँचथर	
६	चोकमागु अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	चोकमागु, पाँचथर	
७	लालीखर्क अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	फिदिम, पाँचथर	
८	फेजुङ अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	लुङरुपा, पाँचथर	
९	तृतीया अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	नागिन, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.१.१५ फिदिम नगरपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र. स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरबन्दी	पूर्ति		
१	जिल्ला अस्पताल	३१	२७	०	
२	स्वास्थ्य चौकी नागिन	५	५	१८	
३	स्वास्थ्य चौकी चोकमागु	५	५	९	
४	स्वास्थ्य चौकी सिवा	५	४	९	

५	स्वास्थ्य चौकी लालीखर्क	५	४	१६	
६	स्वास्थ्य चौकी काफलबोटे	५	४	९	
७	स्वास्थ्य चौकी याङनाम	५	४	९	
८	स्वास्थ्य चौकी लुङरुपा	५	३	९	
९	स्वास्थ्य चौकी रानीटार	५	४	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.१.१६ फिदिम नगरपालिकामा रहेका एफ. एम. रेडियोका स्टेसनहरू

(१) सुम्हाल्लुङ एफ. एम.	(२) सिंहलिला एफ. एम.
(३) ईगल एफ. एम.	(४) पाँचथर एफ. एम.
(५) रेडियो मितेरी	(६) विग सोसियल कम्यूनिकेशन (वि.एस.सी.एफ.एम.)

२.१.१७ फिदिम नगरपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू

क वर्गका बाणिज्य बैंकहरू:

(१) नेपाल बैंक लिमिटेड	(२) राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक लिमिटेड
(३) कृषि विकास बैंक लिमिटेड	(४) माछापुच्छ्रे बैंक लिमिटेड
(५) नेपाल बंगलादेश बैंक लिमिटेड	(६) एन एम वि बैंक लिमिटेड
(७) एन आई सि एसिया बैंक लिमिटेड	(८) ग्लोबल आई एम ई बैंक लिमिटेड
(९) नेपाल एस वि आई बैंक लिमिटेड	(१०) सिभिल बैंक लिमिटेड
(११) सेन्चुरी कमर्सियल बैंक लिमिटेड	

ख वर्गका विकास बैंकहरू:

(१) गण्डकी विकास बैंक लिमिटेड	(२) सप्तकोशी डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड

ग वर्गका फाईनान्सहरू:

- (१) गुडविल फाईनान्स लिमिटेड

घ वर्गका लघुवित्त संस्थाहरू:

- (१) निर्धन उत्थान बैंक लिमिटेड
(२) फरवार्ड कम्युनिटी फाईनान्स वित्तिय संस्था लिमिटेड
(३) साहारा नेपाल बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेड
(४) स्वबलम्बन लघुवित्त विकास बैंक लिमिटेड
(५) नेरुडे लघुवित्त विकास बैंक लिमिटेड
(६) समिट माईक्रो फाईनान्स डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड
(७) सपोर्ट माईक्रो फाईनान्स वित्तिय संस्था लिमिटेड, पौवाभञ्ज्याङ

२.१.१८ फिदिम नगरपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँचमार्गको अवस्था	होटल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थल सम्म पुग्न लाग्ने समय
१	सुम्हाल्लुङ देवस्थल	फिदिम	किरात धर्मावलम्बीको आस्थाको केन्द्र एवं ऐतिहासिक स्थल	पक्की र कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि मध्यम खालको सुविधा प्रदान गर्ने होटल तथा लजको सुविधा ।	फिदिम नजिकै भएकोले यातायातको सुविधा र इन्टरनेटको सुविधा	दृश्यावलोकन, किरात जातिहरको धार्मिक मेला,	मेची राजमार्ग र फिदिम बजारबाट नजिकै
२	थाक्ले मन्दिर	फिदिम	धार्मिक एवं ऐतिहासिक स्थल (सिंहदेवीको बास रहेको विश्वास), बाघ सुत्ने गुफा	पक्की र ग्राभेल सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको ।	फिदिम नजिकै भएकोले यातायातको सुविधा र इमेल तथा इन्टरनेटको सुविधा	मुख्य पर्व र चाँडमा पुजापाठ गर्ने	फिदिम बजारबाट ७ कि. मि. टाढा
३	पौवामन्याड	रानीटार	प्राकृतिक सौन्दर्यता, मनारम हिमालको दृश्यावलोकन, होम स्टेको प्रचुर सम्भावना	पक्की सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल साथै यातायातको सुविधा	दृश्यावलोकन, हिँउदमा हिँउ खेल्न पाईने, प्राकृतिक सौन्दर्यता	मेची राजमार्गमा अवस्थित
४	सिलौटी	फिदिम	धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल, महागुरू फाल्गुनन्दको तपो भूमी र समाधिस्थल	पक्की र कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि मध्यम खालको सुविधा प्रदान गर्ने होटल तथा लजको सुविधा	फिदिम नजिकै भएकोले यातायातको सुविधा र इमेल तथा इन्टरनेटको सुविधा	लब्रेकुटी (सिलौटी पर्यटन महोत्सव, तिर्थाटन	मेची राजमार्गबाट नजिकै (पौवा भन्ज्याङबाट २५ मिनेटको पैदल दुरीमा)
५	लब्रेकुटी	फिदिम	ऐतिहासिक तथा धार्मिक स्थल, १६ औँ राष्ट्रिय विभुती महागुरू फाल्गुनन्दको कर्म भूमी, ज्ञान भूमी	पक्की र कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि मध्यम खालको सुविधा प्रदान गर्ने होटल तथा लजको सुविधा	होम स्टे र फिदिम नजिकै भएकोले यातायातको सुविधा	लब्रेकुटी(सिलौटी पर्यटन महोत्सव, तिर्थाटन	मेची राजमार्गबाट नजिकै
६	छिन्तापुडाडा	लुङरुपा	सूर्योदय दृश्यावलोकन, जैविक विविधता, अग्लो चुचुरी र टापु, ५ वटा पोखरी	कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, पर्यटन, जैविक विविधता अध्ययन	मेची राजमार्गबाट १० कि.मि. टाढा
७	सुकेपोखरी	रानीटार	सुकेपोखरीको लोहाकिलबाट सूर्योदय हेर्न सकिने, धार्मिक तथा दृश्यावलोकनका लागि उपयुक्त स्थल	कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	वैशाख पूर्णिमा, बालाचतुर्दशी, शिवरात्रीमा मेला लाग्ने	मेची राजमार्गबाट नजिकै
८	रानीटार तमु संगालय	रानीटार	गुरुङ जातीको ऐतिहासिक तथा पौराणिक स्थल ।	ग्राभेल र कच्ची सडक	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरु र खाना खाने होटलहरुको सुविधा	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	अध्ययन अनुसन्धान भ्रमण	सदर मुकाम देखि ३ घण्टाको पैदल दुरी
९	फूलवारी क्षेत्र (स्वामी दिलदासले निर्माण गरेको)	नागीन	धार्मिक स्थल तथा दृश्यावलोकन	कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, पर्या(पर्याटन, मनोरन्जन)	फिदिमबाट १.५ घण्टाको पैदल दुरीमा
१०	बौद्धगुम्बा	नागीन	धार्मिक स्थल तथा दृश्यावलोकन	कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, दृश्यावलोकन, मनोरन्जन	फिदिम बजारबाट १.५ घण्टाको पैदल दुरीमा

११	भोटगढी	नागीन	धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, दृश्यावलोकन, मनोरन्जन, पर्यापर्यटन	फिदिम बजारबाट २ घण्टाको पैदल दुरीमा
१२	शिवालय मन्दिर	फिदिम	धार्मिक एवं ऐतिहासिक स्थल	पक्की सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि मध्यम खालको सुविधा प्रदान गर्ने होटल तथा लजको सुविधा	फिदिम नजिकै भएकोले यातायातको सुविधा, इमेल तथा इन्टरनेटको सुविधा	तिर्थाटन, धार्मिक मेला	फिदिम बजारबाट नजिकै
१३	सिंह देवी (थाक्ले मन्दिर)	फिदिम	धार्मिक एवं ऐतिहासिक स्थल	पक्की र ग्राभेल सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि मध्यम खालको सुविधा प्रदान गर्ने होटल तथा लजको सुविधा	फिदिम नजिकै भएकोले यातायातको सुविधा, इमेल तथा इन्टरनेटको सुविधा	तिर्थाटन, धार्मिक उत्सव र मेला	फिदिम बजारबाट नजिकै (बजारबाट करिब ७ कि. मि.)
१४	खलङ्गा	याङनाम	दृश्यावलोकन	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	पर्यापर्यटन, दृश्यावलोकन	फिदिम बजारबाट करिब ३ घण्टाको पैदल दुरीमा
१५	बौदगुम्बा	रानीटार	धार्मिक तथा दृश्यावलोकनका लागि उपयुक्त स्थल	मेची राजमार्ग र कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, दृश्यावलोकन, मनोरन्जन, पर्यापर्यटन	मेची राजमार्गबाट १ घण्टाको पैदल दुरीमा
१६	शिवमन्दिर	रानीटार	धार्मिक स्थल	मेची राजमार्ग र कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, धार्मिक मेला	मेची राजमार्गबाट १.५ घण्टाको पैदल दुरीमा
१७	गुप्तेश्वरधाम	लुङरुपा	धार्मिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, धार्मिक पर्व र मेला	फिदिमबाट ३ घण्टाको पैदल दुरी

स्रोत: जिल्ला पाश्चिचित्र २०७३, जि. स. स. पाँचथर

२.२ फालेलुङ गाउँपालिका

‘फालेलुङ’ शब्द लिम्बू भाषाको ‘फाक्लेलुङ’(फाक् ‘पत्र परेको वा पट्टिएको’+ले ‘कर्ता तथा सम्बन्धकारक’+लुङ ‘ढुङ्गा’) अर्थात ‘पत्र पत्र परेर पट्टिएर रहेको ढुङ्गा’ बाट रहन गएको हो । यो संग ठ्याक्कै सन्दर्भ मिल्ने ‘फाक्लुङ/कुभाक्लुङ’ बाट भएको हो भन्ने कुरा यस अधि प्रकाशित ‘फालेलुङ त्रैमासिक पत्रिका’मा पनि उल्लेख छ, जसको अर्थ हुन्छ ‘पत्रपत्र पट्टिएको ढुङ्गा’ । अहिले पनि उक्त ढुङ्गा फालेलुङ गाउँपालिकाको मेमेङ् स्थानमा देख्न पाइन्छ । यसै बाट फालेलुङ गाउँपालिकाले आफ्नो नाम राखेको हो ।

पर्यटकीय महत्त्व बोकेको यस क्षेत्रको आफ्नै विशेषताहरु छन् । यस गाउँपालिकामा एकतीन, मेमेङ, प्राङवुङ, सिदिन र याङनाम(वडा नं. ६-९ सम्म) गा.वि.स. मिलाई बनाईएको छ । यस गाउँपालिकालाई आठवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ ।

जनसंख्या : २१८८४

क्षेत्रफल : १२३.०१ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक पञ्चमी

सिमाना :

पूर्व : फालेलुङ गाउँपालिका

उत्तर : हिलिहाङ र फालेलुङ गाउँपालिका

पश्चिम : तेह्रथुम जिल्ला र कुम्मायक गाउँपालिका

दक्षिण : फाल्गुनन्द गाउँपालिका

२.२.१ फालेलुङ गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरु	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	एकतीन	५, ६, ८, ९	जोरपाटी	
२	एकतीन	१-४, ७	कुटिडाँडा	
३	मेमेङ	२-६, ८	आईतबारे	
४	मेमेङ	१, ७, ९	गुरुडटार	
	प्राङवुङ	६, ७		
५	प्राङवुङ	१-५, ८, ९	प्राङवुङ	
६	सिदिन	१-४	बरडाँडा	
७	सिदिन	५-९	बाँसबोटे	
८	याङनाम	६-९	असुभञ्ज्याङ	

२.२.२ फालेलुङ गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	११५६४	
पुरुषको जनसंख्या	१०३२०	
जम्मा जनसंख्या	२१८८४	
लैंगिक अनुपात	८९.२४	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	१२४९७	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	७४८४	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	१९०३	
जम्मा आर्थिक रुपमा निष्क्रिय जनसंख्या	९३८७	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	७५.११	
औसत परिवार संख्या	४.८१	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	१७८	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा गा.पा. को अंश प्रतिशत	११.४९	
अपाङ्गको संख्या	६४०	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.२.३ फालेलुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	५३४	१२६४	१०८२	२३४६
२	६५६	१५४६	१३७९	२९२५
३	६५७	१५९५	१४६४	३०५९
४	४५९	११९०	११२१	२३११
५	७६१	१९१५	१७५९	३६७४
६	३५६	१००५	८९०	१८९५
७	५२९	१४३३	१२६०	२६९३
८	६००	१६१६	१३६५	२९८१
जम्मा	४५५२	११५६४	१०३२०	२१८८४
संस्थागत	०	०	०	०
कूल जम्मा	४५५२	११५६४	१०३२०	२१८८४

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.२.४ फालेलुङ गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

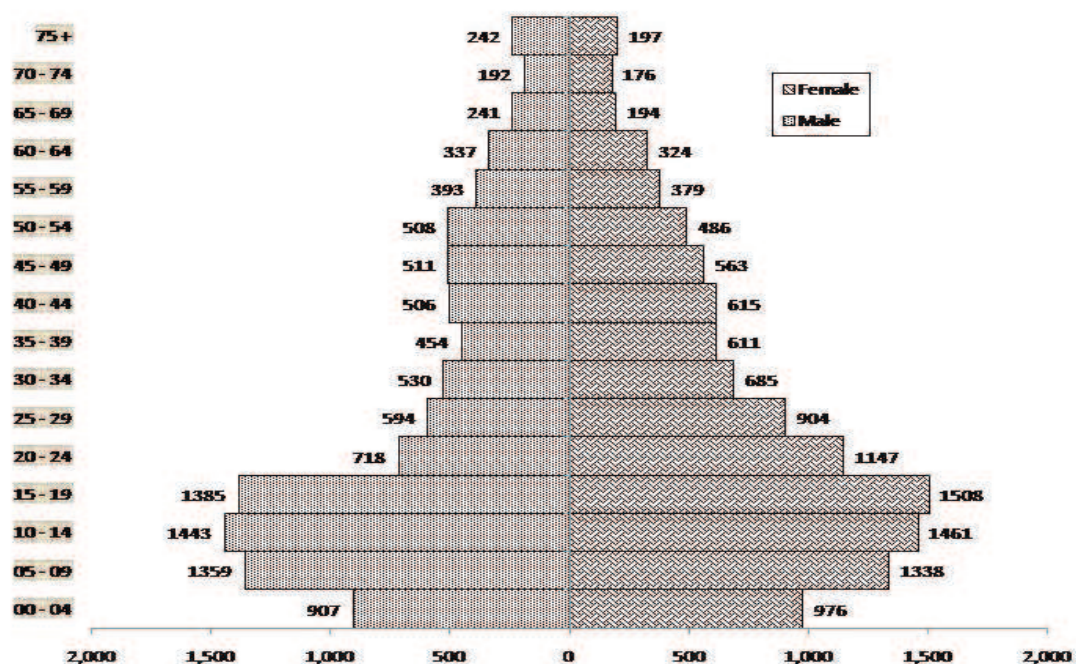
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १० - १४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १३.२७ प्रतिशत रहेको छ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		२१८८४	१००.००	१०३२०	१००.००	११५६४	१००.००
१	०० - ०४	१८८३	८.६०	९०७	८.७९	९७६	८.४४
२	०५ - ०९	२६९७	१२.३२	१३५९	१३.१७	१३३८	११.५७
३	१० - १४	२९०४	१३.२७	१४४३	१३.९८	१४६१	१२.६३
४	१५ - १९	२८९३	१३.२२	१३८५	१३.४२	१५०८	१३.०४
५	२० - २४	१८६५	८.५२	७१८	६.९६	११४७	९.९२
६	२५ - २९	१४९८	६.८५	५९४	५.७६	९०४	७.८२
७	३० - ३४	१२१५	५.५५	५३०	५.१४	६८५	५.९२
८	३५ - ३९	१०६५	४.८७	४५४	४.४०	६११	५.२८
९	४० - ४४	११२१	५.१२	५०६	४.९०	६१५	५.३२
१०	४५ - ४९	१०७४	४.९१	५११	४.९५	५६३	४.८७
११	५० - ५४	९९४	४.५४	५०८	४.९२	४८६	४.२०
१२	५५ - ५९	७७२	३.५३	३९३	३.८१	३७९	३.२८
१३	६० - ६४	६६१	३.०२	३३७	३.२७	३२४	२.८०
१४	६५ - ६९	४३५	१.९९	२४१	२.३४	१९४	१.६८
१५	७० - ७४	३६८	१.६८	१९२	१.८६	१७६	१.५२
१६	७५ +	४३९	२.०१	२४२	२.३४	१९७	१.७०

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

फालेलुङ गाउँपालिकाको जनसंख्या पिरामिड

२.२.५ फालेलुङ गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरु मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सवैभन्दा बढी रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ४१.१ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाचौं स्थानसम्म क्रमशः राई, मगर, ब्राम्हण र क्षेत्री रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	८९९४	४१.१०	
२	राई	५५५७	२५.३९	
३	मगर	१५८३	७.२३	
४	ब्राम्हण (पहाड)	१४९०	६.८१	
५	क्षेत्री	१४४८	६.६२	
६	तामाङ्ग	९१४	४.१८	
७	गुरुङ	७५८	३.४६	

८	कामी	५६७	२.५९	
९	दमाई/ढोली	२२२	१.०१	
१०	शेर्पा	१०३	०.४७	
११	नखुलेको अन्य	६९	०.३२	
१२	घर्ती / भुजेल	५८	०.२७	
१३	दशनामी/ सन्यासी	५०	०.२३	
१४	नेवार	१७	०.०८	
१५	धनुक	१०	०.०५	
१६	सुनुवार	८	०.०४	
१७	अन्य	३६	०.१६	
जम्मा		२१८८४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.२.६ फालेलुङ गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा लिम्बू भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ४०.४७ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौ स्थानसम्म क्रमशः नेपाली, वान्तवा, राई र मगर भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	८८५७	४०.४७	
२	नेपाली	४३८८	२०.०५	
३	वान्तवा	२९६८	१३.५६	
४	राई	२०५३	९.३८	
५	मगर	१५५७	७.११	
६	तामाङ्ग	९०८	४.१५	
७	गुरुङ्ग	५५२	२.५२	
८	चाम्लिङ्ग	२०२	०.९२	
९	साम्पाङ्ग	१४०	०.६४	

१०	शेर्पा	९७	०.४४	
११	मैथिली	२२	०.१०	
१२	नखुलेको अन्य	४४	०.२०	
१३	अन्य	९६	०.४४	
जम्मा		२१८८४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.२.७ फालेलुङ गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	२१८८४	१०३२०	११५६४
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	२१२४४	९९८७	११२५७
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	२५६	१४१	११५
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	१०३	३९	६४
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	९५	५७	३८
४	बहिरा- अन्धापन भएका	१९	१२	७
५	बोलाइमा समस्या भएका	५८	३३	२५
६	मानसिक समस्या भएका	३७	१८	१९
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	१९	१०	९
८	बहु-अपाङ्गता भएका	५३	२३	३०

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.२.८ फालेलुङ गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा संम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	वालवालिका
१	९९	१०	४०	०	३	२	१५
२	११४	२	४१	०	४	२	७
३	१२०	४	८०	०	१९	२	७
४	७४	१	४३	०	१२	१	४

५	१४३	१	८८	५	१	५	६
६	४१	१	४२	०	६	०	१
७	७६	३	५२	३	१३	०	१०
८	१५३	५	६२	४	५	२२	६
जम्मा	८२०	२७	४४८	१२	६३	३४	५६

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट: आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.२.५ फालेलुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	७७८	७३८	१५१६
२	१०००	८६५	१८६५
३	११२२	९०५	२०२७
४	७६८	६१४	१३८२
५	१४५२	१२२६	२६७८
६	६३८	४८७	११२५
७	९२२	८४०	१७६२
८	९४५	८९९	१८४४
जम्मा	७६२५	६५७४	१४१९९

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.२.१० फालेलुङ गाउँपालिकाको निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल / स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	संच कुमार केरुङ्ग	२९९६
२		उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	हिमा अधिकारी	२९८१
३	१	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	श्री प्रसाद जवेगु	५००
४	१	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	रेनुका आड्वा	४३९
५	१	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	तारा विश्वकर्मा	४२५
६	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	मान बहादुर खडका	४१८

७	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	यमुना भण्डारी	३६६
८	२	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	तील बहादुर खत्री	४७२
९	२	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	सुनमाया अधिकारी	४१७
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	राममाया विश्वकर्मा	४२६
११	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	प्रेम पौडेल	४२०
१२	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	रण मान राई	४२१
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	वीर विक्रम थाम्सुहाङ	५२२
१४	३	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	कमला चुहान	४९६
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	सारदा नेपाली	४९२
१६	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मनमती राई	४९०
१७	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	जय प्रसाद साँवा	४८३
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	विद्धिमान साउदेन	३७०
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	सिता कुमारी राई	३५१
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	विष्णु माया वि.क.	३७३
२१	४	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	लोक प्रसाद गुरुङ	३५१
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	सन्तविर तामाङ्ग	३७५
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	जिवन कुमार राई	७१६
२४	५	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मन कुमारी तामाङ्ग	७११
२५	५	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मिलन कुमार दर्जी	७०५
२६	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	अमृत बहादुर खपाङ्गी	६८६
२७	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हरि प्रसाद नेपाल	६९२
२८	६	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	सुजता वान्तवा राई	३८६
२९	६	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	पनिता राई	३८८
३०	६	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सारदा विश्वकर्मा	३८६
३१	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	कमल गुरुङ	३७७
३२	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	मन बहादुर राई	३७६
३३	७	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	शेर बहादुर केरुङ	४२८
३४	७	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	उमा कुमारी राई	३८२
३५	७	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	कमला कामी	४०२

३६	७	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	प्रकाश केरुङ	३८२
३७	७	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दिपेन्द्र थापा मगर	३८०
३८	८	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	पदम कुमार फागो	५९५
३९	८	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	रिता जगेबु माङमु	५६१
४०	८	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	मिना कुमारी विश्वकर्मा	५६८
४१	८	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	मोहन कुमार केरुङ	५२८
४२	८	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	श्री प्रसाद थाम्सुहाङ	५५२

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर

२.२.११ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

- (१) ईलाका प्रहरी कार्यालय, मेमेङ (२) प्रहरी चौकी प्राङबुङ
(३) प्रहरी चौकी, सिदिन (४) प्रहरी चौकी, चरिभन्ज्याङ

२.२.१२ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा/ उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	नाम्लुवा इलाका हुलाक कार्यालय	मेमेङ, पाँचथर	
२	सिदिन अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	सिदिन, पाँचथर	
३	एकतीन अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	एकतीन, पाँचथर	
४	खुंगा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	एकतीन, पाँचथर	
५	लुवाफु अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	(लुवाफु) याङनाम, पाँचथर	
६	प्राङबुङ अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	प्राङबुङ, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.२.१३ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र.स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरवन्दी	पूर्ति		
१	स्वास्थ्य चौकी प्राङबुङ	५	४	९	
२	स्वास्थ्य चौकी मेमेङ	५	४	९	
३	स्वास्थ्य चौकी एकतीन	५	४	१३	
४	स्वास्थ्य चौकी सिदिन	५	३	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.२.१४ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू

- (१) समिट माईक्रो फाईनान्स डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड, एक्तिन

२.२.१५ फालेलुङ गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँच मार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न लाग्ने समय
१	आगेजुङ गुम्बा (तेजपुन्ज)	एकतिन	धार्मिक स्थल तथा दृश्यावलोकन, बौद्ध शिक्षा दिने पूर्वाञ्चलकै सबैभन्दा पुरानो गुम्बा	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको ।	वितर्तामोड तथा फिदिमबाट जीप सेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	धार्मिक मेला (वैशाख, मंसिर र फागु पूर्णिमा), दृश्यावलोकन	जोरपोखरीबाट करिब १ घण्टा ३० मिनेटको पैदल यात्रा (करिब ७ कि.मि.)
२	पानावा भर्ना	मेमेङ	आकर्षक र लामो भरना, दृश्यावलोकन, गुप्तेश्वर र किराँतेश्वर शिवालय समेत रहेको ।	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको	स्थानीय घरमा अवस्थित लज र चिया खाजा पसल	जैविक विविधताको अध्ययन प्राकृतिक सुन्दरता, पुराण	मेची राजमार्गबाट ग्राभेल र कच्ची सडक
३	पाथीभरा मन्दिर	एकतिन	धार्मिक स्थल तथा दृश्यावलोकन	कच्ची र ग्राभेल सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	भापाको वितर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट जीप सेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, पदयात्रा	मेची राजमार्गबाट करिब ७ कि. मि. को दुरीमा
४	शिवगंगा	एकतिन	धार्मिक स्थल	कच्ची र ग्राभेल सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट जीप सेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, पदयात्रा	राजमार्गबाट ७ कि. मि. को दुरीमा

स्रोत : जिल्ला पाश्चिमाञ्चल २०७३, जि. स. स. पाँचथर

२.३ फाल्गुनन्द गाउँपालिका

यस गाउँपालिकाको नामाकरण नेपालको सोह्रौँ राष्ट्रिय विभूति फाल्गुनन्दको नामबाट राखिएको छ । यो गाउँपालिका नवमीडाँडा, इम्बुङ, पौवासार्ताप, चिलिङदिन, फाक्तेप र आडसराङ गा.वि.स.हरु मिलाई बनाईएको छ । यस गाउँपालिकालाई सातवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ ।

जनसंख्या : २४०६०

क्षेत्रफल : १०७.५३ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक फाक्तेप गा.वि.स.को कार्यालय

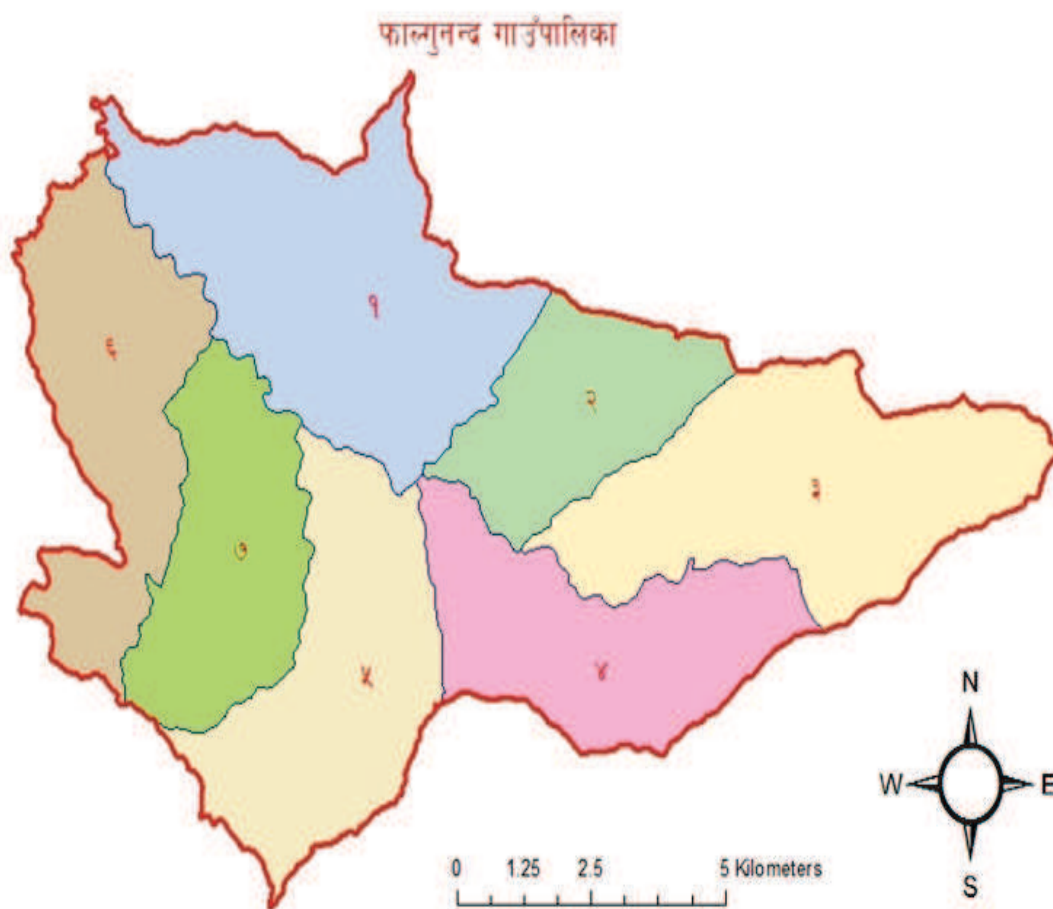
सिमाना :

पूर्व : फिदिम नगरपालिका र ईलाम जिल्ला

उत्तर : फिदिम नगरपालिका

पश्चिम : कुम्मायक गाउँपालिका

दक्षिण : मिक्लाजुङ गाउँपालिका र ईलाम जिल्ला

२.३.१ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरु	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	नवमीडाँडा	१-९	नवमीडाँडा	
२	इम्बुड	१-९	इम्बुड	
३	पौवासार्ताप	१-९	पौवासार्ताप	
४	चिलिङदिन	१-९	चिलिङदिन	
५	फाक्तेप	१-९	फाक्तेप	
६	आडसराङ	१-४, ९	मेहेलबोटे	
७	आडसराङ	५-८	पिपलबोटे	

२.३.२ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	१२९५२	
पुरुषको जनसंख्या	१११०८	
जम्मा जनसंख्या	२४०६०	
लैंगिक अनुपात	८५.७६	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	१३२१२	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	८५०३	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	२३४५	
जम्मा आर्थिक रुपमा निष्क्रिय जनसंख्या	१०८४८	
आश्रित जनसंख्या अनुपात(प्रतिशत)	८२.११	
औसत परिवार संख्या	४.६६	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	२२४	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा गा.पा. को अंश प्रतिशत	१२.६३	
अपाङ्गको संख्या	६३२	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.३.३ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	८५८	२२४३	१८८५	४१२८
२	४८५	११६८	१०३२	२२००
३	९३९	२३७७	१९६१	४३३८
४	७९९	१९४४	१७०६	३६५०
५	९२२	२१५४	१८८९	४०४३
६	५७४	१५३६	१३००	२८३६
७	५८५	१५३०	१३३५	२८६५
जम्मा	५१६२	१२९५२	१११०८	२४०६०
संस्थागत	४	०	१७३	१७३
कूल जम्मा	५१६६	१२९५२	११२८१	२४२३३

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.३.४ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

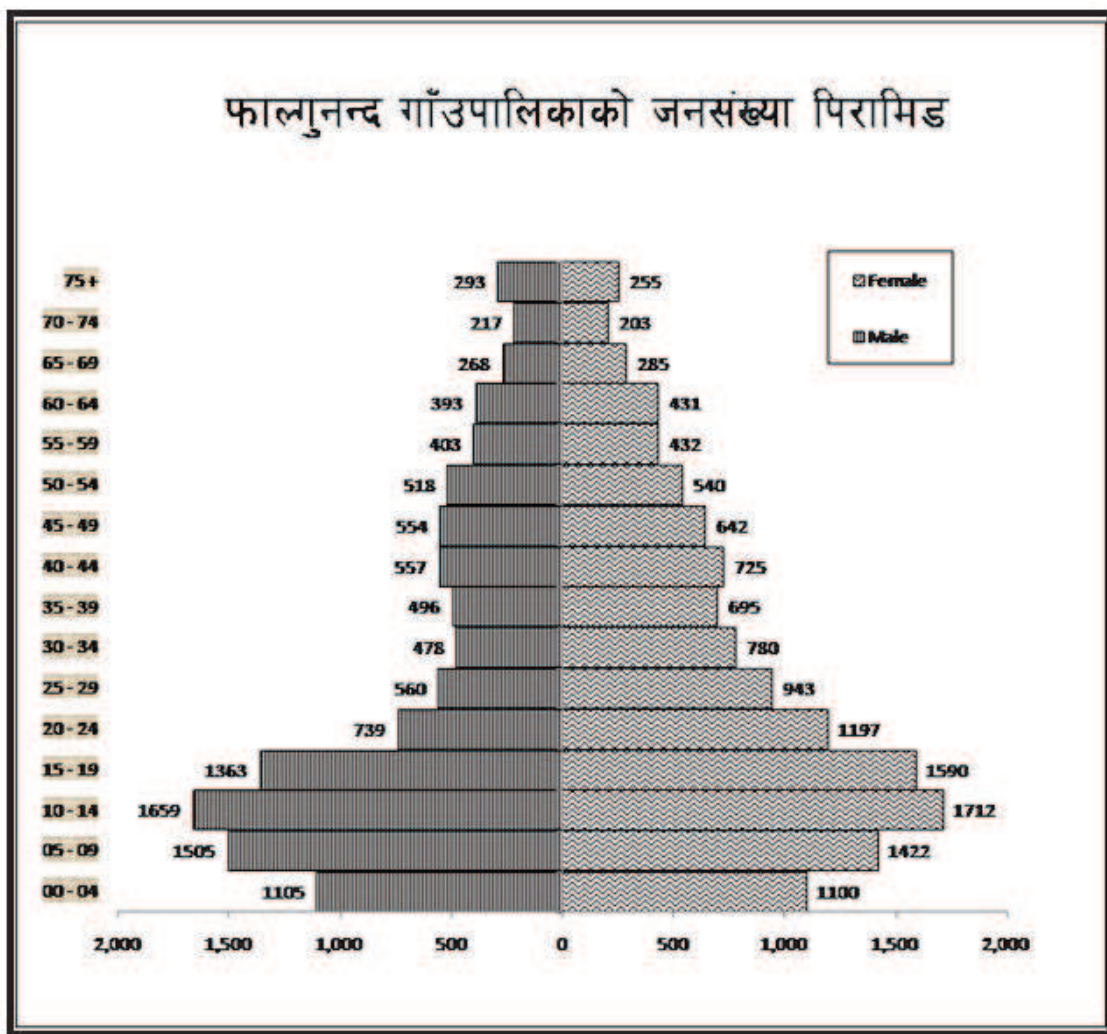
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १४.०१ प्रतिशत रहेको छ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		२४०६०	१००.००	१११०८	१००.००	१२९५२	१००.००
१	०० - ०४	२२०५	९.१६	११०५	९.९५	११००	८.४९
२	०५ - ०९	२९२७	१२.१७	१५०५	१३.५५	१४२२	१०.९८
३	१० - १४	३३७१	१४.०१	१६५९	१४.९४	१७१२	१३.२२
४	१५ - १९	२९५३	१२.२७	१३६३	१२.२७	१५९०	१२.२८
५	२० - २४	१९३६	८.०५	७३९	६.६५	११९७	९.२४
६	२५ - २९	१५०३	६.२५	५६०	५.०४	९४३	७.२८
७	३० - ३४	१२५८	५.२३	४७८	४.३०	७८०	६.०२
८	३५ - ३९	११९१	४.९५	४९६	४.४७	६९५	५.३७

९	४० - ४४	१२८२	५.३३	५५७	५.०१	७२५	५.६०
१०	४५ - ४९	११९६	४.९७	५५४	४.९९	६४२	४.९६
११	५० - ५४	१०५८	४.४०	५१८	४.६६	५४०	४.१७
१२	५५ - ५९	८३५	३.४७	४०३	३.६३	४३२	३.३४
१३	६० - ६४	८२४	३.४२	३९३	३.५४	४३१	३.३३
१४	६५ - ६९	५५३	२.३०	२६८	२.४१	२८५	२.२०
१५	७० - ७४	४२०	१.७५	२१७	१.९५	२०३	१.५७
१६	७५ +	५४८	२.२८	२९३	२.६४	२५५	१.९७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.३.५ फाल्गुनन्द गाँउपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरु मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता आधाभन्दा बढी रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ६३.९४ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाँचौं स्थानसम्म क्रमशः तामाङ्ग, ब्राम्हण, राई र कामी रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	१५४९५	६३.९४	
२	तामाङ्ग	२९४०	१२.१३	
३	ब्राम्हण (पहाड)	२३५२	९.७१	
४	राई	९३९	३.८७	
५	कामी	५६६	२.३४	
६	दमाई/ढोली	५४४	२.२४	
७	क्षेत्री	५२०	२.१५	
८	नेवार	३७७	१.५६	
९	सुनुवार	११७	०.४८	
१०	मगर	९४	०.३९	
११	सार्की	६०	०.२५	
१२	अन्य दलित	४३	०.१८	
१३	नखुलेको अन्य	३८	०.१६	
१४	गुरुङ	२६	०.११	
१५	यादव	१९	०.०८	
१६	शेर्पा	१७	०.०७	
१७	अन्य	८६	०.३५	
जम्मा		२४२३३	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.३.६ फाल्गुनन्द गाँउपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा लिम्बू भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ६३.५० प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौं स्थानसम्म क्रमशः नेपाली, तामाङ्ग, वान्तवा र राई भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	१५३८७	६३.५०	
२	नेपाली	४५८४	१८.९२	
३	तामाङ्ग	२८६०	११.८०	
४	बान्तवा	५१९	२.१४	
५	राई	४०४	१.६७	
६	सुनुवार	१०३	०.४३	
७	नेवारी	९४	०.३९	
८	मगर	८५	०.३५	
९	मैथिली	५८	०.२४	
१०	नखुलेको अन्य	४६	०.१९	
११	गुरुङ्ग	१८	०.०७	
१२	थारु	१४	०.०६	
१३	सांकेतीक	१२	०.०५	
१४	अन्य	४९	०.२०	
जम्मा		२४२३३	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.३.७ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	२४,०६०	११,१०८	१२,९५२
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	२३,४२८	१०,७८०	१२,६४८
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	२७१	१५७	११४
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	१०७	५२	५५
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	८०	४१	३९
४	बहिरा- अन्धोपन भएका	७	३	४
५	बोलाइमा समस्या भएका	७१	२९	४२
६	मानसिक समस्या भएका	२४	१२	१२
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	९	६	३
८	बहु-अपाङ्गता भएका	६३	२८	३५

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.३.८ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी वितरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	वलवालिका
१	२६२	११	७८	३	१२	३	१०
२	१२४	१०	२६	१६	२	३	१७
३	१४२	८	८६	१	१०	३	५
४	१४४	१४	५०	२०	६	२	१८
५	१७७	९	५१	३१	१६	६	१०
६	१७०	१४	९	३५	११	१	२४
७	१५८	७	९	५०	७	२	७
जम्मा	११७७	७३	३०९	१५६	६४	२०	९१

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट: आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.३.९ फाल्गुनन्द गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाता संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	१३१०	१२८८	२५९८
२	७०२	६९७	१३९९
३	१२६०	१२३२	२४९२
४	११२४	१०६६	२१९०
५	१२०५	११७७	२३८२
६	९३६	९१४	१८५०
७	९५३	८४३	१७९६
जम्मा	७४९०	७२१७	१४७०७

स्रोत : जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.३.१० फाल्गुनन्द गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल /स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	अमर कुमार नेम्बाङ्ग	४१६३
२		उपाध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	देवित्रा कुमारी आङदेम्बे	३९५३
३	१	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	होम प्रसाद आङदेम्बे	८७४
४	१	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	फुलमाया बोम्जन	८०३
५	१	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हर्कमाया सुनुवार	७९३
६	१	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गोपाल लुईटेल	७५९
७	१	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तेन्जिङ मोक्तान लामा	७९४
८	२	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	बहादुर सिं नेम्बाङ्ग	३७०
९	२	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सुर्यकला नेम्बाङ्ग	३२७
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सुशिला दर्जी	३०४
११	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	राम कुमार नेम्बाङ्ग	३२१
१२	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	गौरीमान तामाङ्ग	३२२
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	सुखवीर नेम्बाङ्ग	७१७
१४	३	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गीता विश्वकर्मा	७०६
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	लाल कुमारी दर्जी	६८७
१६	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	डाक प्रसाद फुयल	६७८
१७	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	पदमधोज तामाङ्ग	६४९
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	मन बहादुर चेम्जोङ्ग	६०६
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	धनमाया राई	५४५
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	मिठु कमिनी	५६६
२१	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	ताराविर नेम्बाङ्ग	५३७
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	कविन्द्र प्रसाद लावती	५७८
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	अबिन्द्र प्रसाद चेम्जोङ्ग	५६७
२४	५	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	चन्द्र कुमारी आङदेम्बे	५३४

२६	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हर्क बहादुर चेम्जोङ	५००
२७	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दान बहादुर अधिकारी	४८९
२८	६	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	नारायण प्रसाद आडदेम्बे	७०२
२९	६	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गोरीमाया रुम्बा तामाङ	६८३
३०	६	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दिपा विश्वकर्मा	६७८
३१	६	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	राजेन्द्र प्रसाद रिजाल	६८०
३२	६	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	ज्ञान बहादुर कुरुम्बाङ	६५९
३३	७	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	लिला बल्लभ नेपाल	५४३
३४	७	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	भिमा आडदेम्बे	४९७
३५	७	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	नरमाया विश्वकर्मा	५१२
३६	७	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	नेत्र प्रसाद आडदेम्बे	४६६
३७	७	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	छवीनेत्र आडदेम्बे	५१६

२.३.११ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

- (१) प्रहरी चौकी नहमीडाँडा (२) प्रहरी चौकी पौवासारताप
(३) प्रहरी चौकी चिलिङदिन (४) प्रहरी चौकी फाक्तेप
(५) प्रहरी चौकी आडसराङ

२.३.१२ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका सशस्त्र प्रहरीको इकाई

- (१) स.प्र.वल नेपाल सुरक्षा वेस, राँके

२.३.१३ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा / उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	नवमीडाँडा इलाका हुलाक कार्यालय	नवमीडाँडा, पाँचथर	
२	मेहेलबोटे इलाका हुलाक कार्यालय	आडसराङ, पाँचथर	टेलिसेन्टर सेवा सञ्चालित
३	पौवासारताप अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	पौवासारताप, पाँचथर	
४	चिलिङदिन अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	चिलिङदिन, पाँचथर	
५	घुर्बिसेपञ्चमी अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	फाक्तेप, पाँचथर	
६	ईम्बुङ अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	ईम्बुङ, पाँचथर	
७	राँके काउण्टर सेवा	पौवासारताप, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.३.१४ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र. स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरबन्दी	पूर्ति		
१	स्वास्थ्य चौकी ईम्बुङ	५	४	९	
२	स्वास्थ्य चौकी पौवासार्ताप	५	५	९	
३	स्वास्थ्य चौकी फाक्तेप	५	४	९	
४	स्वास्थ्य चौकी चिलिङदिन	५	४	९	
५	स्वास्थ्य चौकी आडसराङ	५	३	९	
६	स्वास्थ्य चौकी नवमीडाँडा	५	४	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.३.१५ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू

ख वर्गको विकास बैंक:

(१) कन्काई विकास बैंक लिमिटेड, राँके

घ वर्गको लघुवित्त संस्थाहरू:

(१) गुराँस लघुवित्त वित्तिय संस्था लिमिटेड, राँके

(२) फरवार्ड कम्युनिटी माईक्रो फाईनान्स वित्तिय संस्था लिमिटेड, राँके

(३) समिट माईक्रो फाईनान्स डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड, फाक्तेप

(४) लक्ष्मी लघुवित्त वित्तिय संस्था लिमिटेड, राँके

२.३.१६ फाल्गुनन्द गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँचमार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न लाग्ने समय
१	राँकेवजार	पौवासारताप	व्यापारिक र ऐतिहासिक स्थल, दृश्यावलोकन, प्राकृतिक सुन्दरता	मेची राजमार्गमा अवस्थित	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरु र खाना खाने होटलहरुको सुविधा	स्थानीय होटल, लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, पर्या पर्यटन	मेची राजमार्गमा अवस्थित
२	छालासुकुवा (सेहोनाम्लाड)	आडसाराड	दृश्यावलोकन, ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन	यासोक बजारबाट ३ घण्टा पैदल दुरीमा (यासोक बजारसम्म फिदिमबाट नियमित लिम्बूसेवा संचालनमा रहेको)
३	टासीयार गुम्बा	आडसाराड	ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, तिर्थाटन	मेची राजमार्गबाट रवि र यासोक जाने बाटोबाट २ घण्टाको पैदल दुरीमा
४	वनपाला	आडसाराड	दृश्यावलोकन, प्राकृतिक सौन्दर्यता	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, पर्या (पर्यटन, पदयात्रा)	मेची राजमार्गबाट रवि र यासोक जाने बाटोबाट २ घण्टाको पैदल दुरीमा
५	नाम्सामीकेसामी पोखरी	चिलिङदिन	ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	मनोरन्जन, अध्ययन अनुसन्धान भ्रमण, दृश्यावलोकन, पदयात्रा	मेची राजमार्गबाट करीब ४ कि. मि. दुरीमा

स्रोत: जिल्ला पाश्चिचित्र २०७३, जि.स.स. पाँचथर

२.४ हिलिहाड गाउँपालिका

यस गाउँपालिकाको नामाकरण ऐतिहासिक राजा हिलिहाडको नामबाट जुराईएको छ। राजा पृथ्वीनारायण शाह र हिलिहाड राजाको यो स्थानमा १७ पटकसम्म युद्ध हुँदा पनि कुनै पक्षको पनि विजय हुन नसके पछि पृथ्वीनारायण शाहले वि.सं. १८३१ श्रावण २२ गते राजा हिलिहाडलाई लालमोहर दिई संभौता गरेका थिए।

यो गाउँपालिका अमरपुर, पंचमी, सुभाड र भारपा गा.वि.स.हरूलाई मिलाई बनाईएको छ। यस गाउँपालिकालाई सातवटा वडामा विभाजन गरिएको छ।

जनसंख्या : २२९१३

क्षेत्रफल : १२३.०१ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक पञ्चमी गा.वि.स.को कार्यालय

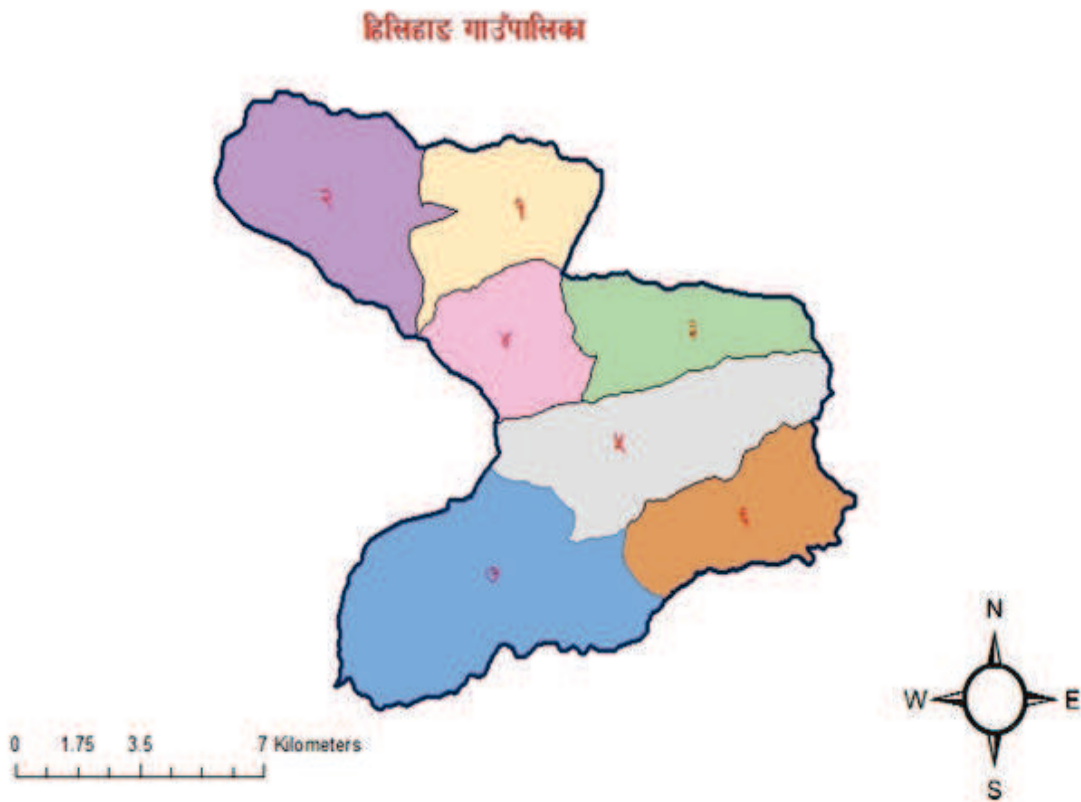
सिमाना :

पूर्व : फालेलुङ र याङवरक गाउँपालिका

उत्तर : याङवरक गाउँपालिका र ताप्लेजुङ जिल्ला

पश्चिम : तेह्रथुम जिल्ला

दक्षिण : फिदिम नगरपालिका

२.४.१ हिलिहाड गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरु	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	अमरपुर	१-५	नवमीबजार	
२	अमरपुर	६-९	सिंहपुर	
३	पंचमी	१-३, ५	गोपेटार	
४	पंचमी	४, ६-९	पंचमी	
५	सुभाङ	३-९	ओप्लासे	
६	भारपा	१-६	जोरपोखरी	
७	सुभाङ	१, २	सल्लेरी	
	भारपा	७-९		

२.४.२ हिलिहाड गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	१२२६७	
पुरुषको जनसंख्या	१०६४६	
जम्मा जनसंख्या	२२९१३	
लैंगिक अनुपात	८६.७९	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	१२७७६	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	८१३३	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	२००४	
जम्मा आर्थिक रुपमा निस्किय जनसंख्या	१०१३७	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	७९.३४	
औसत परिवार संख्या	४.७८	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	१८६	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा गा.पा. को अंश प्रतिशत	१२.०३	
अपाङ्गको संख्या	६३४	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.४.३ हिलिहाड गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	५५८	१३९१	११७८	२५६९
२	७७६	२०२६	१७४८	३७७४
३	५४२	१३७८	११३२	२५१०
४	४८६	१२५३	१११५	२३६८
५	८२०	२०७४	१९३७	४०११
६	७७४	१९७६	१६५७	३६३३
७	८३६	२१६९	१८७९	४०४८
जम्मा	४७९२	१२२६७	१०६४६	२२९१३
संस्थागत	१	०	४१	४१
कूल जम्मा	४७९३	१२२६७	१०६८७	२२९५४

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.४.४ हिलिहाड गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

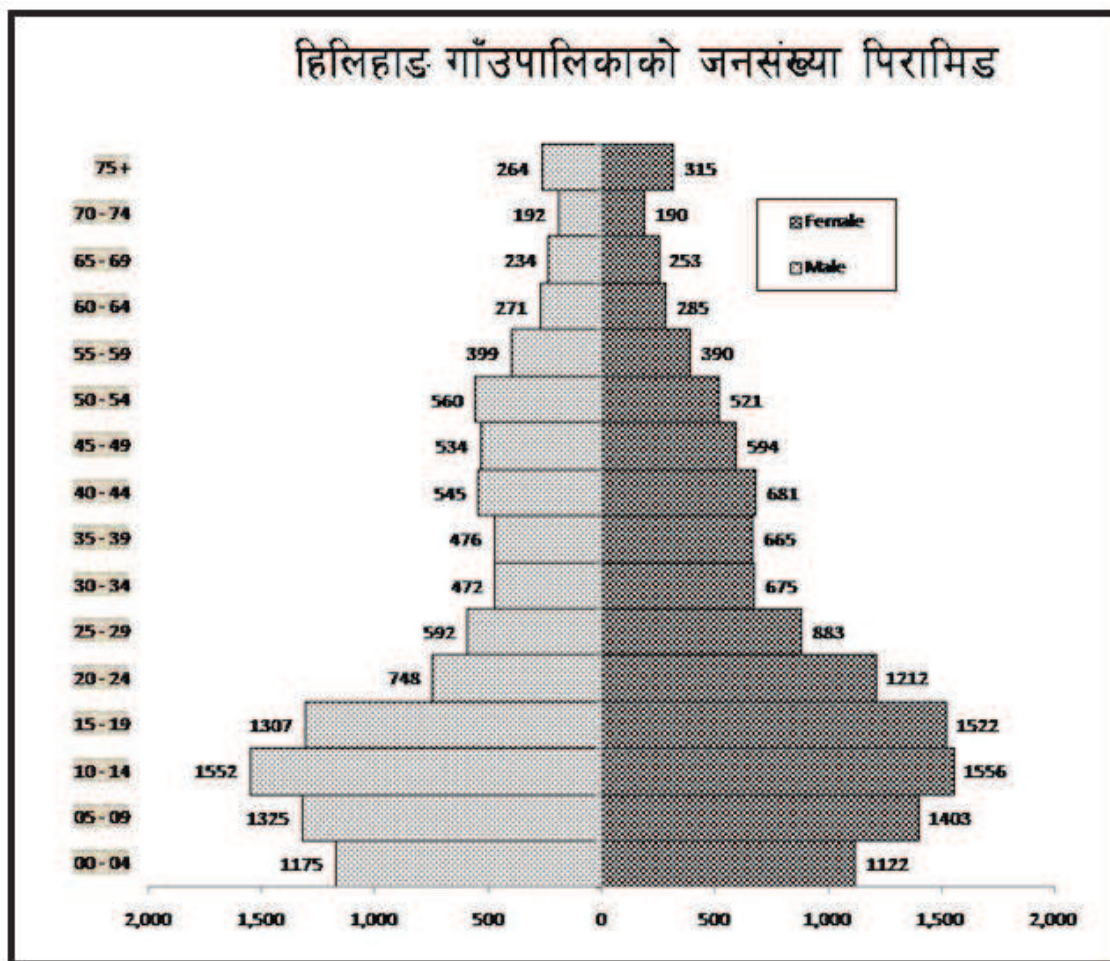
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १३.५६ प्रतिशत रहेको छ ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		२२९१३	१००.००	१०६४६	१००.००	१२२६७	१००.००
१	०० - ०४	२२९७	१०.०२	११७५	११.०४	११२२	९.१५
२	०५ - ०९	२७२८	११.९१	१३२५	१२.४५	१४०३	११.४४
३	१० - १४	३१०८	१३.५६	१५५२	१४.५८	१५५६	१२.६८
४	१५ - १९	२८२९	१२.३५	१३०७	१२.२८	१५२२	१२.४१
५	२० - २४	१९६०	८.५५	७४८	७.०३	१२१२	९.८८
६	२५ - २९	१४७५	६.४४	५९२	५.५६	८८३	७.२०
७	३० - ३४	११४७	५.०१	४७२	४.४३	६७५	५.५०
८	३५ - ३९	११४१	४.९८	४७६	४.४७	६६५	५.४२
९	४० - ४४	१२२६	५.३५	५४५	५.१२	६८१	५.५५

१०	४५ - ४९	११२८	४.९२	५३४	५.०२	५९४	४.८४
११	५० - ५४	१०८१	४.७२	५६०	५.२६	५२१	४.२५
१२	५५ - ५९	७८९	३.४४	३९९	३.७५	३९०	३.१८
१३	६० - ६४	५५६	२.४३	२७१	२.५५	२८५	२.३२
१४	६५ - ६९	४८७	२.१३	२३४	२.२०	२५३	२.०६
१५	७० - ७४	३८२	१.६७	१९२	१.८०	१९०	१.५५
१६	७५ +	५७९	२.५३	२६४	२.४८	३१५	२.५७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.४.५ हिलिहाड गाँउपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरु मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सबैभन्दा बढी रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ३४.६४ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाँचौं स्थानसम्म क्रमशः ब्राम्हण, क्षेत्री, तामाङ र कामी रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	७९५१	३४.६४	
२	ब्राम्हण (पहाड)	४७५८	२०.७३	
३	क्षेत्री	२८५६	१२.४४	
४	तामाङ	२४३०	१०.५९	
५	कामी	११७४	५.११	
६	राई	८३९	३.६६	
७	दशनामी/ सन्यासी	६०४	२.६३	
८	नेवार	५७९	२.५२	
९	दमाई/ढोली	५६८	२.४७	
१०	माझी	३५६	१.५५	
११	सार्की	३११	१.३५	
१२	शेर्पा	१८५	०.८१	
१३	मगर	१५७	०.६८	
१४	गुरुङ	५३	०.२३	
१५	सुनुवार	२९	०.१३	
१६	थारु	२०	०.०९	
१७	घर्ती / भुजेल	१६	०.०७	
१८	नखुलेको अन्य	१५	०.०७	
१९	अन्य	५३	०.२३	
जम्मा		२२९५४	१००.००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.४.६ हिलिहाड गाँउपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा नेपाली भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ५२.५९ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौं स्थानसम्म क्रमशः लिम्बू, तामाङ, राई र शेर्पा भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	१२०७२	५२.५९	
२	लिम्बू	७५०३	३२.६९	
३	तामाङ्ग	२१०७	९.१८	
४	राई	३५३	१.५४	
५	शेर्पा	१८३	०.८०	
६	मगर	१२६	०.५५	
७	बान्तवा	१२६	०.५५	
८	नेवारी	१२१	०.५३	
९	चाम्लिङ्ग	७५	०.३३	
१०	गुरुङ्ग	५२	०.२३	
११	मैथिली	३३	०.१४	
१२	सुनुवार	१४	०.०६	
१३	नखुलेको	१५३	०.६७	
१४	अन्य	३६	०.१६	
जम्मा		२२९५४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.४.७ हिलिहाङ गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूको बिबरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	२२९१३	१०६४६	१२२६७
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	२२२७९	१०२९८	११९८१
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	२८६	१६३	१२३
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	८८	४५	४३
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	७७	३५	४२

४	बहिरा- अन्धापन भएका	५	४	१
५	बोलाइमा समस्या भएका	७०	४२	२८
६	मानसिक समस्या भएका	२४	१६	८
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	२०	१०	१०
८	बहु-अपाङ्गता भएका	६४	३३	३१

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.४.८ हिलिहाड गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्वन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	बालबालिका
१	१३४	४	५१	२	८	२	३५
२	१५७	८	७०	४	९	३	१८
३	७३	११	८	३८	४	३	१५
४	१२०	१०	६	३८	१०	०	११
५	१४४	२४	५२	२	८	३	५१
६	१३८	४	३९	१४	५	६	२७
७	१७५	७	५५	२२	६	५	४०
जम्मा	९४१	६८	२८१	१२०	५०	२२	१९७

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट : आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.४.९ हिलिहाड गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	८३३	८२०	१६५३
२	११४५	१०८४	२२२९
३	७४६	७६६	१५१२
४	८१३	७९०	१६०३
५	१३५५	१२२३	२५७८
६	११४३	१०३२	२१७५
७	११८२	१०२४	२२०६
जम्मा	७२१७	६७३९	१३९५६

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.४.१० हिलिहाड गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल / स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेकपा एमाले	भुवानी प्रसाद लिङ्देन	४१६९
२		उपाध्यक्ष	नेकपा एमाले	सुमित्रा उप्रेती सेडाई	४२५५
३	१	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	गोपी कृष्ण भण्डारी	५५२
४	१	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रमा वाग्ले	५६६
५	१	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	पवित्रा खाती	५५०
६	१	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	खड्ग बहादुर राई	५६५
७	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	पुण्य प्रसाद राई	५७४
८	२	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	भिम प्रसाद हेम्ब्या	५२७
९	२	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	कामुदा गुरुङ	६०२
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	पदमा नेपाली	६०२
११	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	धन बहादुर खत्री	५५७
१२	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	मुक्त बहादुर माझी	५५३
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	मदन गौतम	४८९
१४	३	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सीतादेवी कार्की	५७३
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	देवी माया खाती	५५५
१६	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	नारायण प्रसाद विश्वकर्मा	५२६
१७	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	धन बहादुर पालुडवा	५४१
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	श्री प्रसाद शिगु	५३८
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	मेनुका देवी बजगाई	४९५
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	गंगा सुनार	५२४
२१	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	देवदत्त योडहाड	५०९
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	श्याम बहादुर लिम्बू	५२४
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	लक्ष्मी प्रसाद सुहाड	७०६
२४	५	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	डिल्ली कुमारी भट्टराई	७३७

२५	५	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	बिष्णुकला उभरकोटी	७३१
२६	५	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	महेन्द्र सुहाड	७१३
२७	५	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	राज कुमार पन्थाक लिम्बू	७५८
२८	६	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	कृष्ण बहादुर यवा लिम्बू	६१८
२९	६	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	शुस्मा लावती	६२५
३०	६	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	खगमाया सुनार	६०५
३१	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	विष्णु प्रसाद सापकोटा	६२३
३२	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	हरि प्रसाद सिटौला	५६५
३३	७	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	तिर्थ राज तिमिसिना	७१९
३४	७	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	माया कन्दड्वा	७०७
३५	७	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	गंगा माया विश्वकर्मा	६९९
३६	७	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	पदम नारायण पन्थाक	७००
३७	७	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	सुनमान तामाङ	६४३

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर

२.४.११ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका नेपाली सेनाको इकाई

(१) भैरवी दल गण 'क' गुल्म, जोरपोखरी

२.४.१२ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

(१) ईलाका प्रहरी कार्यालय, अमरपुर

(२) प्रहरी चौकी, गोपेटार

(३) प्रहरी चौकी, जोरपोखरी

(४) अस्थायी प्रहरी चौकी, सिंहपुर

(५) अस्थायी प्रहरी चौकी, अमरपुर

२.४.१३ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा / उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	अमरपुर इलाका हुलाक कार्यालय	अमरपुर, पाँचथर	
२	मुक्तुरा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	सुभाङ, पाँचथर	
३	भारपा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	भारपा, पाँचथर	
४	गोपेटार अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	पञ्चमी, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.४.१४ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र. स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरवन्दी	पूर्ति		
१	प्रा.स्वा.के. गोपेटार	१०	७	९	
२	स्वास्थ्य चौकी अमरपुर	५	४	९	
३	स्वास्थ्य चौकी सिंहपुर	५	४	९	
४	स्वास्थ्य चौकी भारपा	५	४	९	
५	स्वास्थ्य चौकी सुभाङ	५	४	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.४.१५ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू

- (१) एन एम वि माईको फाईनान्स वित्तिय संस्था लिमिटेड, गोपेटार
(२) गुराँस लघुवित्त वित्तिय संस्था लिमिटेड, जोरपोखरी

२.४.१६ हिलिहाङ गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँचमार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न लाग्ने समय
१	जोरपोखरी	सुभाङ र भारपा	धार्मिक तथा दृश्यावलोकनका लागि उपयुक्त स्थल	कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्थानीय स्तरका होटल / सुविधा ।	जोरपोखरी र गोपेटारमा २५ वटा साना होटलहरू, होमस्टे	सिद्ध स्थल, धार्मिक बाबाहरूको तपोभूमि, दृश्यावलोकन	मेची राजमार्गबाट नजिकै र फिदिम बाट २७ कि.मि.
२	हिलिहाङ दरवार	पंचमी	ऐतिहासिक दरवार, पृथ्वी नारायण शाहले लिम्बू जातिलाई दिएको निशान	कच्ची सडक	वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल/लजको सुविधा नभएको ।	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन	मेची राजमार्गको हिलिहाङ चोकबाट ३० मिनेटको पैदल यात्रा

स्रोत: जिल्ला पार्श्वचित्र २०७३, जि. स. स., पाँचथर

२.५ कुम्मायक गाउँपालिका

यस गाउँपालिकाको नामाकरण साविक यसोक गा.वि.स.मा रहेको प्रसिद्ध कुम्मायक देविको मन्दिरबाट गरिएको हो । यो गाउँपालिका यासोक, माङ्जाबुङ, रानीगाउँ र स्यावरुम्बा गा.वि.स.हरुलाई मिलाई बनाईएको छ । यस गाउँपालिकामा पाँचवटा वडाहरु रहेका छन् ।

जनसंख्या : १६११८

क्षेत्रफल : १२९.३० वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक यासोक गा.वि.स.को कार्यालय

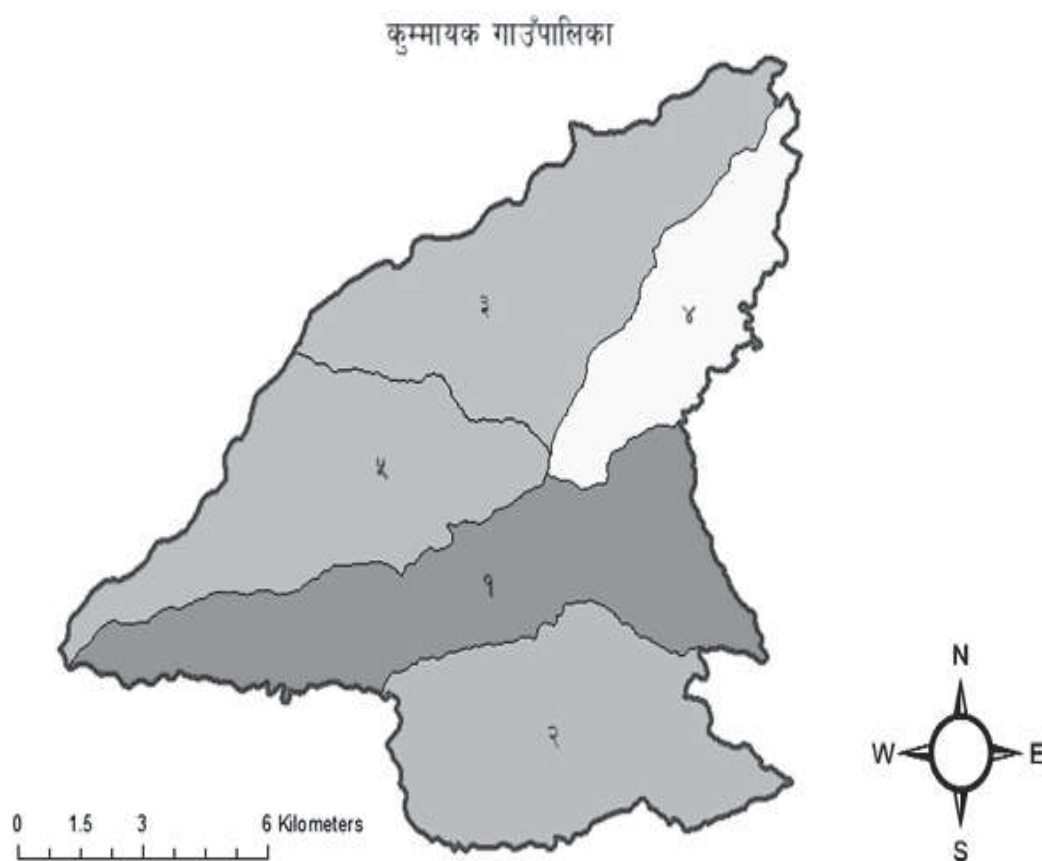
सिमाना :

पूर्व : फिदिम नगरपालिका र फाल्गुनन्द गाउँपालिका

उत्तर : तेह्रथुम जिल्ला

पश्चिम : तेह्रथुम जिल्ला

दक्षिण : मिक्लाजुङ र तुम्बेवा गाउँपालिका

२.५.१ कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरू	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	यासोक	१-९	यासोक	
२	माडजाबुङ	१-९	माडजाबुङ	
३	रानीगाउँ	२-५, ९	सेपेनी	
४	रानीगाउँ	१, ६-८	तिडदिन	
५	स्यावरुम्बा	१-९	स्यावरुम्बा	

२.५.२ कुम्मायक गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरू

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	८७१७	
पुरुषको जनसंख्या	७४०१	
जम्मा जनसंख्या	१६११८	
लैंगिक अनुपात	८४.९०	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	८८२०	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	५६१२	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	१६८६	
जम्मा आर्थिक रुपमा निस्क्रिय जनसंख्या	७२९८	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	८२.७४	
औसत परिवार संख्या	४.६१	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	१२५	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा गा.पा. को अंश प्रतिशत	८.४६	
अपाङ्गको संख्या	३७८	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.५.३ कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	९४७	२२७२	१९५२	४२२४
२	७७१	२००७	१६८५	३६९२
३	५३१	१३३९	११६३	२५०२
४	५३७	१३१५	११६८	२४८३
५	७१४	१७८४	१४३३	३२१७
जम्मा	३५००	८७१७	७४०१	१६११८
संस्थागत	१	०	१	१
कूल जम्मा	३५०१	८७१७	७४०२	१६११९

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.५.४ कुम्मायक गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

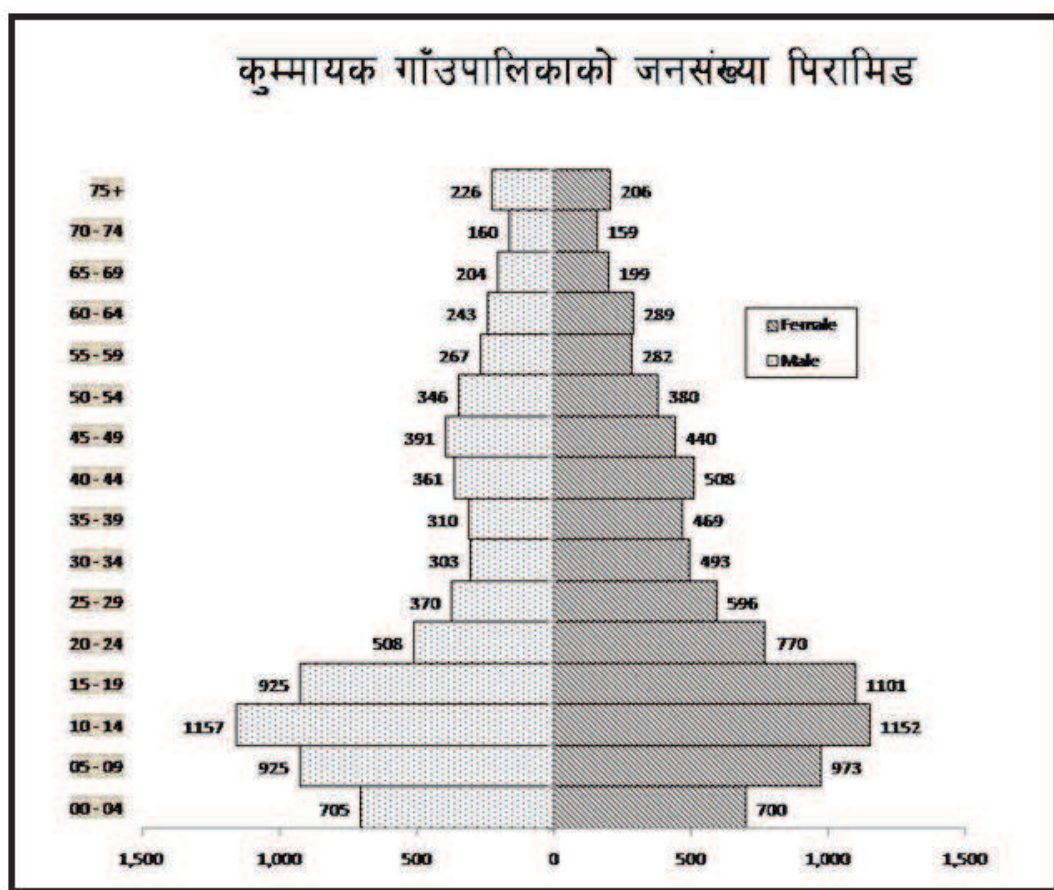
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १४.३३ प्रतिशत रहेको छ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		१६११८	१००.००	७४०१	१००.००	८७१७	१००.००
१	०० - ०४	१४०५	८.७२	७०५	९.५३	७००	८.०३
२	०५ - ०९	१८९८	११.७८	९२५	१२.५०	९७३	११.१६
३	१० - १४	२३०९	१४.३३	११५७	१५.६३	११५२	१३.२२
४	१५ - १९	२०२६	१२.५७	९२५	१२.५०	११०१	१२.६३
५	२० - २४	१२७८	७.९३	५०८	६.८६	७७०	८.८३
६	२५ - २९	९६६	५.९९	३७०	५.००	५९६	६.८४
७	३० - ३४	७९६	४.९४	३०३	४.०९	४९३	५.६६
८	३५ - ३९	७७९	४.८३	३१०	४.१९	४६९	५.३८
९	४० - ४४	८६९	५.३९	३६१	४.८८	५०८	५.८३

१०	४५ - ४९	८३१	५.१६	३९१	५.२८	४४०	५.०५
११	५० - ५४	७२६	४.५०	३४६	४.६८	३८०	४.३६
१२	५५ - ५९	५४९	३.४१	२६७	३.६१	२८२	३.२४
१३	६० - ६४	५३२	३.३०	२४३	३.२८	२८९	३.३२
१४	६५ - ६९	४०३	२.५०	२०४	२.७६	१९९	२.२८
१५	७० - ७४	३१९	१.९८	१६०	२.१६	१५९	१.८२
१६	७५ +	४३२	२.६८	२२६	३.०५	२०६	२.३६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.५.५ कुम्मायक गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरू मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सबैभन्दा बढि रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ४७.५६ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाचौँ स्थानसम्म क्रमशः क्षेत्री, ब्राम्हण, कामी र दमाई/ढोली रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	७६६६	४७.५६	
२	क्षेत्री	३९४३	२४.४६	
३	ब्राम्हण (पहाड)	१२७५	७.९१	
४	कामी	७८४	४.८६	
५	दमाई/ढोली	७२६	४.५०	
६	तामाङ्ग	४७३	२.९३	
७	मगर	४०१	२.४९	
८	राई	३३६	२.०८	
९	माझी	१२३	०.७६	
१०	घर्ती / भुजेल	११९	०.७४	
११	सार्की	१००	०.६२	
१२	नेवार	६९	०.४३	
१३	सुनुवार	५१	०.३२	
१४	नखुलेको अन्य	१८	०.११	
१५	गुरुङ	४	०.०२	
१६	अन्य	३१	०.१९	
जम्मा		१६११९	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.५.६ कुम्मायक गाँउपालिकाको भाषाभाषी अनुसार रहेको जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा नेपाली भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ४९.३७ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौ स्थानसम्म क्रमशः लिम्बू, तामाङ्ग, मगर र राई भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	७९५८	४९.३७	
२	लिम्बू	७०४१	४३.६८	
३	तामाङ्ग	४४१	२.७४	
४	मगर	३४५	२.१४	
५	राई	१२४	०.७७	
६	चाम्लिङ्ग	८६	०.५३	
७	नेवारी	३८	०.२४	
८	नखुलेको	३३	०.२०	
९	थुलुङ	२०	०.१२	
१०	अन्य	३३	०.२०	
जम्मा		१६११९	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.५.७ कुम्मायक गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	१६११८	७४०१	८७१७
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	१५७४०	७२१०	८५३०
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	१३२	८०	५२
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	६९	२९	४०
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	४७	२३	२४
४	बहिरा- अन्धापन भएका	११	३	८
५	बोलाइमा समस्या भएका	४१	१५	२६
६	मानसिक समस्या भएका	२१	१२	९
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	११	८	३
८	बहु-अपाङ्गता भएका	४६	२१	२५

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.५.८ कुम्मायक गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	वालवालिका
१	२४५	२०	८२	७	१३	८	२८
२	१२४	१२	३४	३४	९	१५	१६
३	१९०	२६	४१	३	६	१	२९
४	१५३	१८	६२	०	८	०	१९
५	१५९	१३	५७	७	६	२	३९
जम्मा	८७१	८९	२७६	५१	४२	२६	१३१

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट: आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.५.९ कुम्मायक गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	१३६८	१३३३	२७०१
२	११२२	११५१	२२७३
३	८३६	७२७	१५६३
४	७६६	७०४	१४७०
५	१०१३	१०१३	२०२६
जम्मा	५१०५	४९२८	१००३३

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.५.१० कुम्मायक गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल / स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेकपा एमाले	जय बहादुर चेम्जुङ्ग	३२२६
२		उपाध्यक्ष	नेकपा एमाले	सिता आचार्य	३२८५
३	१	वडा अध्यक्ष	स्वतन्त्र	देवेन्द्रकुमार लावती	५०७
४	१	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	उर्मिला निरौला	६११
५	१	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	ईन्द्रमाया नेपाली	५७१

६	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	प्रेमराज राई	५८९
७	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	मनमाया लिम्बू	६१०
८	२	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	बालकृष्ण शेर्मा	७०१
९	२	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सिता लावती	७०९
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	हरिमाया दर्जी	६६७
११	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	जङ्ग बहादुर खड्का	६६४
१२	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	चुरुडपाल शेर्मा	६८९
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	राम प्रसाद गजुरेल	५०५
१४	३	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	याम कुमारी खड्का	४३८
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	कल्पना रसाईली	४५४
१६	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	बाबुराम कार्की	४५४
१७	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	राजेश्वर सम्बाहाम्फे	४७२
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	पूर्णकुमार खड्का	५५७
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	तारादेवी आचार्य	६२९
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	पविमाया विश्वकर्मा	६३०
२१	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	कोषराज सम्बाहाम्फे	६१०
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	बिष्णुलाल चम्लागाई	५८६
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	याम बहादुर बोहोरा	७११
२४	५	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सर्मिला खत्री	७०६
२५	५	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	ईन्द्रसरी विश्वकर्मा	६९८
२६	५	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	ईन्द्र प्रसाद चेम्जोङ	६४२
२७	५	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	वीर बहादुर पाण्डे	६४५

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर

२.५.११ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

- (१) ईलाका प्रहरी कार्यालय, यासोक (२) प्रहरी चौकी, माडजावुड
(३) अस्थायी प्रहरी पोष्ट, यासोक बजार

२.५.१२ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा/ उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	यासोक इलाका हुलाक कार्यालय	यासोक, पाँचथर	टेलिसेन्टर सेवा सञ्चालित
२	रानीगाउँ अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	रानीगाउँ, पाँचथर	
३	स्यावरुम्बा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	स्यावरुम्बा, पाँचथर	
४	माडजाबुङ्ग अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	माडजाबुङ्ग, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.५.१३ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र. स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरबन्दी	पूर्ति		
१	स्वास्थ्य चौकी यासोक	५	३	९	
२	स्वास्थ्य चौकी स्यावरुम्बा	५	३	९	
३	स्वास्थ्य चौकी माडजाबुङ्ग	५	५	९	
४	स्वास्थ्य चौकी रानीगाउँ	५	४	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.५.१४ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू

(१) निर्धन उत्थान बैंक लिमिटेड, यासोक

२.५.१५ कुम्मायक गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र. सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँच मार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न लाग्ने समय
१	कुम्मायक (कुसायक सिंह सिद्ध तिर्थस्थल)	यासोक बजार	लिम्बू समुदायको आराध्यदेवी, हरेक तीन वर्षमा विशाली मेला लाग्ने, चेम्जोङ राजा रानीको ऐतिहासिक चमेरे गुफा, घाम छिर्ने मार्ग	ग्राभेल र कच्ची सडक	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरू र खाना खाने होटलहरूको सुविधा	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट जीप सेवा संचालन र स्थानीय होटल, लजको सुविधा	धान नाँच र च्याबुङ नाच,	यासोक बजारबाट नजिकै, फिदिम बजारबाट २६ कि.मि. टाढा
२	सिद्धथान	यासोक	धार्मिक तथा दृश्यावलोकनका लागि उपयुक्त स्थल	ग्राभेल र कच्ची सडक (जीप सुविधा)	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरू र खाना खाने होटलहरूको सुविधा	भापाको चारआली तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्योतन, धार्मिक गतिविधि र मेला	यासोक बजारबाट नजिकै, फिदिम बजारबाट २६ कि. मि. टाढा

स्रोत: जिल्ला पार्श्वचित्र २०७३, जि.स.स., पाँचथर

२.६ मिक्लाजुङ गाउँपालिका

मिक्लाजुङ गाउँपालिकाले आफ्नो नाम मिक्लाजुङ पहाडको नामबाट राखेको हो। मिक्लाजुङ शब्द लिम्बू भाषाको 'मिक्लाजङ्'(मिक्ला+चङ्) बाट बनेको हो, जहाँ मिक्ला 'मालिङ्गो' र चङ् 'टुप्पा/चुचुरो' अर्थात 'मालिङ्गो घारीको पहाडको टुप्पामा सैनिक राखेको स्थान' भन्ने अर्थ हुन्छ। यसको शिखरमा मालिङ्गो घारी भएको र त्यहाँ सेनाहरु राखिन्थ्यो।

यस गाउँपालिकामा रहेका मिक्लाजुङ पहाडबाट सूर्योदयको रमणीय दृश्य हेर्न सकिने हुँदा यहाँ विभिन्न जिल्लाहरुबाट मानिसहरु आएर सूर्योदयको दृश्यावलोकन गर्ने गर्छन्। यो गाउँपालिका सराङडाँडा, आरुबोटे, रवि, कुरुम्वा, लिम्वा र दुर्दिम्वा गा.वि.स.हरुलाई समेटी बनाईको हो। यस गाउँपालिकालाई आठवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ।

जनसंख्या : २४६१५

क्षेत्रफल : १६६.६१ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक रवि गा.वि.स.को कार्यालय

सिमाना :

पूर्व : फिदिम नगरपालिका र फाल्गुनन्द गाउँपालिका

उत्तर : तेह्रथुम जिल्ला

पश्चिम : तेह्रथुम जिल्ला

दक्षिण : मिक्लाजुङ र तुम्बेवा गाउँपालिका

२.६.१ मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरु	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	सराइडाँडा	१-४	सराइडाँडा	
२	सराइडाँडा	५-९	सप्तमी	
३	आरुबोटे	१-९	आरुबोटे	
४	रवि	१-९	रवि	
५	कुरुम्वा	१-८	कुरुम्वा	
६	कुरुम्वा	९	कन्याटार	
	लिम्वा	१-३, ९		
७	लिम्वा	४-८	लिम्वा	
८	दुर्दिम्वा	१-९	सोमबारे	

२.६.२ मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	१३३१३	
पुरुषको जनसंख्या	११३०२	
जम्मा जनसंख्या	२४६१५	
लैंगिक अनुपात	८४.८९	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	१३५५२	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	८६०९	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	२४५४	
जम्मा आर्थिक रुपमा निस्क्रिय जनसंख्या	११०६३	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	८१.६३	
औसत परिवार संख्या	४.४४	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	१४८	
अपाङ्गको संख्या	७८०	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.६.३ मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	६२१	१४५५	१२३२	२६८७
२	६७८	१५५५	१३१८	२८७३
३	७९०	१९८४	१६८८	३६७२
४	९९९	२२६८	१९३२	४२००
५	८०७	२००२	१६३५	३६३७
६	४५९	११५५	९९६	२१५१
७	५११	१३१४	१०९१	२४०५
८	६८५	१५८०	१४१०	२९९०
जम्मा	५५५०	१३३१३	११३०२	२४६१५
संस्थागत	१	०	४१	४१
कूल जम्मा	५५५१	१३३१३	११३४३	२४६५६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.६.४ मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

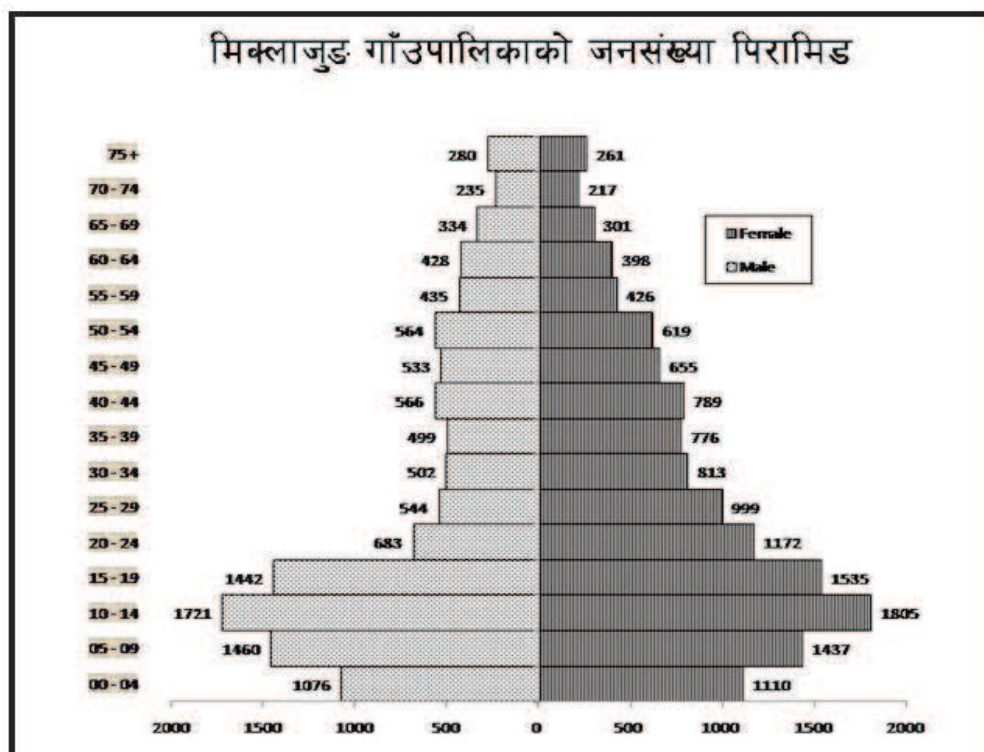
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १४.३२ प्रतिशत रहेको छ

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		२४६१५	१००.००	११३०२	१००.००	१३३१३	१००.००
१	०० - ०४	२१८६	८.८८	१०७६	९.५२	१११०	८.३४
२	०५ - ०९	२८९७	११.७७	१४६०	१२.९२	१४३७	१०.७९
३	१० - १४	३५२६	१४.३२	१७२१	१५.२३	१८०५	१३.५६

४	१५ - १९	२९७७	१२.०९	१४४२	१२.७६	१५३५	११.५३
५	२० - २४	१८५५	७.५४	६८३	६.०४	११७२	८.८०
६	२५ - २९	१५४३	६.२७	५४४	४.८१	९९९	७.५०
७	३० - ३४	१३१५	५.३४	५०२	४.४४	८१३	६.११
८	३५ - ३९	१२७५	५.१८	४९९	४.४२	७७६	५.८३
९	४० - ४४	१३५५	५.५०	५६६	५.०१	७८९	५.९३
१०	४५ - ४९	११८८	४.८३	५३३	४.७२	६५५	४.९२
११	५० - ५४	११८३	४.८१	५६४	४.९९	६१९	४.६५
१२	५५ - ५९	८६१	३.५०	४३५	३.८५	४२६	३.२०
१३	६० - ६४	८२६	३.३६	४२८	३.७९	३९८	२.९९
१४	६५ - ६९	६३५	२.५८	३३४	२.९६	३०१	२.२६
१५	७० - ७४	४५२	१.८४	२३५	२.०८	२१७	१.६३
१६	७५ +	५४१	२.२०	२८०	२.४८	२६१	१.९६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.६.५ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरु मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सबैभन्दा बढी रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ३६.२९ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाचौँ स्थानसम्म क्रमशः राई, तामाङ्ग, क्षेत्री र कामी रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	८९४८	३६.२९	
२	राई	६२७९	२५.४७	
३	तामाङ्ग	२७७७	११.२६	
४	क्षेत्री	२१८९	८.८८	
५	मगर	१४५३	५.८९	
६	कामी	७५१	३.०५	
७	ब्राम्हण (पहाड)	७०४	२.८६	
८	दमाई/ढोली	४०५	१.६४	
९	नेवार	३६८	१.४९	
१०	सुनुवार	३३८	१.३७	
११	नखुलेको अन्य	५९	०.२४	
१२	अन्य दलित	४३	०.१७	
१३	गुरुङ	३५	०.१४	
१४	दसनामी/ सन्यासी	३४	०.१४	
१५	अन्य	२७३	१.११	
जम्मा		२४६५६	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएका

२.६.६ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा लिम्बू भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ३५.६४ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौ स्थानसम्म क्रमशः नेपाली, वान्तवा, तामाङ्ग र राई भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	८७८७	३५.६४	
२	नेपाली	५२३५	२१.२३	
३	बान्तवा	३५८१	१४.५२	
४	तामाङ्ग	२६७३	१०.८४	
५	राई	१८२१	७.३९	
६	मगर	१२९९	५.२७	
७	सुनुवार	३०१	१.२२	
८	साम्पाङ्ग	२२३	०.९०	
९	चाम्लिङ्ग	१७८	०.७२	
१०	मैथिली	१२४	०.५०	
११	नेवारी	७७	०.३१	
१२	थुलुङ	६५	०.२६	
१३	नखुलेको अन्य	५९	०.२४	
१४	खालिङ	२५	०.१०	
१५	गुरुङ्ग	२४	०.१०	
१६	अन्य	१८४	०.७५	
जम्मा		२४६५६	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.६.७ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	२४६१५	११३०२	१३३१३
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	२३८३५	१०८८७	१२९४८
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	२४९	१५०	९९
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	१००	५१	४९
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	१६८	८९	७९
४	बहिरा- अन्धापन भएका	४	१	३
५	बोलाइमा समस्या भएका	९६	४३	५३
६	मानसिक समस्या भएका	४८	२१	२७
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	३८	२०	१८
८	बहु-अपाङ्गता भएका	७७	४०	३७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.६.८ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	बालबालिका
१	१११	८	५६	१	७	४	२०
२	१३५	३	५३	०	५	७	८
३	१४७	११	५३	०	१८	६	२५
४	१७९	८	९	५९	१२	३	५
५	१८६	१	४९	३१	२४	९	८
६	९५	५	१६	१५	१२	३	२०
७	१३०	८	२४	१८	१७	५	१२
८	१५४	१०	४४	२५	११	५	८
जम्मा	११३७	५४	३०४	१४९	१०६	४२	१०६

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट : आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.६.९ मिक्लाजुङ गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	८२९	८५०	१६७९
२	९५९	९५३	१९१२
३	११५९	११६९	२३२८
४	१३४९	१४०७	२७५६
५	११३१	११८७	२३१८
६	६३४	६२३	१२५७
७	७९७	८०४	१६०१
८	९६७	१०११	१९७८
जम्मा	७८२५	८००४	१५८२९

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.६.१० मिक्लाजुङ गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल /स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	अमर राज माखिम	३७६२
२		उपाध्यक्ष	नेकपा एमाले	उर्मिला राई	३५०६
३	१	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	विष्णु कुमार राई	४२१
४	१	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	मनमाया राई आङदेम्बे	४०१
५	१	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	दुर्गा नेपाली	४१४
६	१	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	शोमशेर राई	३८७
७	१	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	दुर्गा आङदेम्बे	३९८
८	२	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	सन्त कुमार शेर्मा	६०८
९	२	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	शान्तकला बुढौली मगर	५५३
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	तिर्थ माया गजमेर	५५३
११	२	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	दिपेन्द्र कुमार शेर्मा	५१२
१२	२	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	टिका प्रकाश लिम्बू	४७६
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	हस्तराज फियाक	६७०
१४	३	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	ईन्दुमाया राई	६८९
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	बिमला दमाई	५९४
१६	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	जगत बहादुर राई	६५१
१७	३	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	जय प्रसाद फियाक	६६२
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	राम कुमार राई	९५६
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	आईतमाया राई	८५०
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	सिता विश्वकर्मा	८९३
२१	४	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	विष्णु कुमार राई	८३२
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	राजेन्द्र राई	८०३
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेकपा माओवादी केन्द्र	अविशन लावती	८३३
२४	५	महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	अरुणा लावती	८४६
२५	५	दलित महिला सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	शान्ति कुमारी वि.क.	७४९

२६	५	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	मेघराज लावती	७९६
२७	५	वडा सदस्य	नेकपा माओवादी केन्द्र	कुशल राई	८३३
२८	६	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	फणिन्द्र प्रसाद घिमिरे	४४७
२९	६	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	फुलमाया गोले	४३२
३०	६	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	उमा देवी दर्जी	४२८
३१	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	टिकाराम जोगी	४२९
३२	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	महते लिम्बू	४१३
३३	७	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	मिनराज माखिम	५११
३४	७	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	लक्ष्मी कला बास्कोटा	४७९
३५	७	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	भुमा लाम्गादे	५००
३६	७	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	दिल बहादुर तामाङ	४९६
३७	७	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	बिमला राई	४९६
३८	८	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	रामेश्वर बाजी	६१०
३९	८	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	रुपमाया मगर	५९०
४०	८	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	जनक कुमारी पोखेल	५८६
४१	८	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	चन्द्र बहादुर चम्लागाई	५७४
४२	८	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	नोविन गौतम	५८०

श्रोत: जि ल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर,

२.६.११ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका नेपाली सेनाको इकाई

(१) भैरवी दल गण 'ख' गुल्म, ६ नम्बर बुधबारे

२.६.१२ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

(१) ईलाका प्रहरी कार्यालय, रवि

(२) ईलाका प्रहरी कार्यालय, खान्दुङ

(३) प्रहरी चौकी, दशमी

(४) अस्थायी प्रहरी पोष्ट, रवि बजार

२.६.१३ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा/ उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	रवि इलाका हुलाक कार्यालय	रवि, पाँचथर	टेलिसेन्टर सेवा सञ्चालित
२	लिम्बा इलाका हुलाक कार्यालय	लिम्बा, पाँचथर	
३	दुर्दिम्बा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	दुर्दिम्बा, पाँचथर	
४	कुरुम्बा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	कुरुम्बा, पाँचथर	
५	खान्दुङ अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	लिम्बा, पाँचथर	
६	सप्तमी अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	सराङडाँडा, पाँचथर	
७	दशमी अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	आरुबोटे, पाँचथर	
८	उत्तरे नवमी अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	सराङडाँडा, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.६.१४ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र. स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरबन्दी	पूर्ति		
१	प्रा.स्वा.के. रवि	१०	८	९	
२	स्वास्थ्य चौकी लिम्बा	५	५	१४	
३	स्वास्थ्य चौकी आरुबोटे	५	३	९	
४	स्वास्थ्य चौकी दुर्दिम्बा	५	४	९	
५	स्वास्थ्य चौकी कुरुम्बा	५	५	९	
६	स्वास्थ्य चौकी सराङडाँडा	५	४	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.६.१५ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका एफ. एम. रेडियोका स्टेसनहरू

(१) रेडियो रवि

२.६.१६ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरू

क वर्गका बाणिज्य बैंकहरू:

(१) कृषि विकास बैंक लिमिटेड, रवि

ग वर्गका फाईनान्सहरू:

(१) गोर्खा फाईनान्स लिमिटेड, रवि

घ वर्गका लघुवित्त संस्थाहरू:

(१) निर्धन उत्थान बैंक लिमिटेड, रवि

(२) फरवार्ड कम्युनिटी माईक्रो फाईनान्स वित्तिय संस्था लिमिटेड, रवि

२.१७ मिक्लाजुङ गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँच मार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न लाग्ने समय
१	मिक्लाजोङ	लिम्बा	इलाम, धनकुटा र मोरङ जिल्लासंग सिमाना जोडिएको, सूर्योदयको रमणीय दृश्य हेर्न सकिने, पथ्थरको तोप, विभिन्न देवी देवताको चित्र कुदिएको थान, भ्यू-टावर बन्दै गरेको	कच्ची सडक	पटकहरूका लागि ग्रामीण इलाकामा स्थानीय बासीहरूले होमस्टे संचालन गरेको ।	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल ।	सूर्योदयको दृश्यावलोकन, पर्या पर्यटन, वरीपरिका क्षेत्रमा पदमार्ग गर्न सकिने ।	राँकेबाट करीव ३० कि.मि. टाढा र धनकुटाको भेडेटारबाट राजारानी हुँदै र मोरङको काने पोखरीदेखि पनि जान सकिने ।
२	रवि बजार	रवि	स्वर्गद्वारी मन्दिर, किँरातेश्वर धाम, बौद्ध गुम्बा, रवि कर्णको शालिक, नजिकै रहेको यावारांग छाँगो, चिया बगान	ग्राभेल र कच्ची सडक	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरु र खाना खाने होटलहरूको सुविधा	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन स्थानीय होटल लज र चिया पसल	चिया पर्यटन, पर्या पर्यटन, तिर्थाटन	राँके बाट करिव २६ कि. मि.
३	बुधवारे	दुर्दिम्बा	व्यापारिक र ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	मनोरन्जन भ्रमण, व्यापार व्यवसाय, दृश्यावलोकन	रवि बजारबाट २ घण्टाको पैदल दुरीमा
४	बौद्धगुम्बा	लिम्बा	धार्मिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, दृश्यावलोकन, पर्या(पर्यटन)	रवि बजारबाट १ घण्टाको पैदल दुरीमा

५	कन्याटार	लिम्बा	दृश्यावकोलन	कच्ची र ग्राभेल सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, पर्या(पर्यटन), मनोरन्जन	रवि बजारबाट १.५ घण्टाको पैदल दुरीमा
६	कमलपोखरी	सराङडाडा	दृश्यावकोलन	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	दृश्यावलोकन, मनोरन्जन	रवि जाने सडकबाट करीब १.५ घण्टाको पैदल दुरीमा
७	बेहुलीढुंगा	सराङडाडा	ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	ऐतिहासिक स्थल भएकोले अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने	रवि जाने सडकबाट करीब २ घण्टाको पैदल दुरीमा
८	स्वर्गपुरी मन्दिर	रवि	धार्मिक स्थल	ग्राभेल र कच्ची सडक	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरु र खाना खाने होटलहरुको सुविधा	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, धार्मिक पर्व र मेला	रवि बजार नजिकै
९	चमेरेगुफा	सराङडाडा	ऐतिहासिक स्थल	कच्ची र ग्राभले सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	ऐतिहासिक स्थल भएकोले अध्ययन अनुसन्धान गर्न सकिने	रवि जाने सडकबाट करीब १ घण्टाको पैदल दुरीमा

स्रोत: जिल्ला पाश्चवित्र २०७३, जि.स.स. पाँचथर

२.७ तुम्बेवा गाउँपालिका

यस गाउँपालिकाको नाम तुम्बेवा नामक डाँडाको नामबाट राखिएको हो । लिम्बू भाषामा 'तुम्बेवा' शब्द 'तुम्'+'पक्'+'वा' गरी तीन स्वतन्त्र शब्दहरू मिलेर बनेको हो । 'तुम्' अर्थात 'पानीका वाष्पहरू वा भगवानहरू भेट्ने स्थान', 'पक्' अर्थात 'तपक्क खस्ने' र 'वा' अर्थात 'पानी या वर्षा' भन्ने हुन्छ । त्यो अग्लो पर्वतको टुप्पोमा पानीका वाष्पहरू त्यस स्थानमा भेट भए पछि वर्षा हुने, उक्त स्थानमा भगवानहरू भेट हुने स्थान भनेर चिनिन्छ । भौगोलिक रूपमा मक्वा(मौवा), हाङ्घम्(हाङ्गुम्) र वनेने(वलने) गरी जम्मा तीन गा.वि.स. हरू अनि सबै ठाउँका मानिसहरू भेट हुने संगम स्थल नै तुम्बेवा हो । मुन्धुम अनुसार जल प्रलय हुँदा यो पहाड डुबेको थिएन भन्ने आम कहावत छ । यसको शिखरमा एउटा मन्दिर पनि रहेको छ ।

यो गाउँपालिका आङना, मौवा, ओलने र हाङ्बुङ गा.वि.स.हरूलाई समेटी बनाईको हो । यस गाउँपालिकालाई पाँचवटा वडामा विभाजन गरिएको छ ।

जनसंख्या : १३४१९

क्षेत्रफल : ११७.३४ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक मौवा गा.वि.स.को कार्यालय

सिमाना :

पूर्व : मिक्लाजुङ गाउँपालिका

उत्तर : कुम्मायक गाउँपालिका

पश्चिम : तेह्रथुम र धनकुटा जिल्ला

दक्षिण : मिक्लाजुङ र तुम्बेवा गाउँपालिका

२.७.१ तुम्बेवा गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरु	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	आडना	२-६, ८, ९	जोरसल्ले	
२	मौवा	४-९	चुवाडे	
३	आडना	१, ७	मौवा बजार	
	मौवा	१-३		
४	ओलने	१-९	ओलने	
५	हाडबुड	१-९	हांगुम	

२.७.२ तुम्बेवा गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	७१५४	
पुरुषको जनसंख्या	६२६५	
जम्मा जनसंख्या	१३४१९	
लैंगिक अनुपात	८७.५७	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	७२१२	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	४९९०	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	१२१७	
जम्मा आर्थिक रुपमा निस्क्रिय जनसंख्या	६२०७	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	८६.०६	
औसत परिवार संख्या	४.७७	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी.)	११४	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा गा.पा. को अंश प्रतिशत	७.०४	
अपाङ्गको संख्या	३३५	

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.७.३ तुम्बेवा गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार	महिला	पुरुष	जम्मा
१	५२१	१३६४	११८८	२५५२
२	६४९	१७७३	१५०१	३२७४
३	४७४	११३४	१०१२	२१४६
४	५६३	१३४६	११९०	२५३६
५	६०८	१५३७	१३७४	२९११
जम्मा	२८१५	७१५४	६२६५	१३४१९
संस्थागत	१	०	३५	३५
कूल जम्मा	२८१६	७१५४	६३००	१३४५४

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.७.४ तुम्बेवा गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

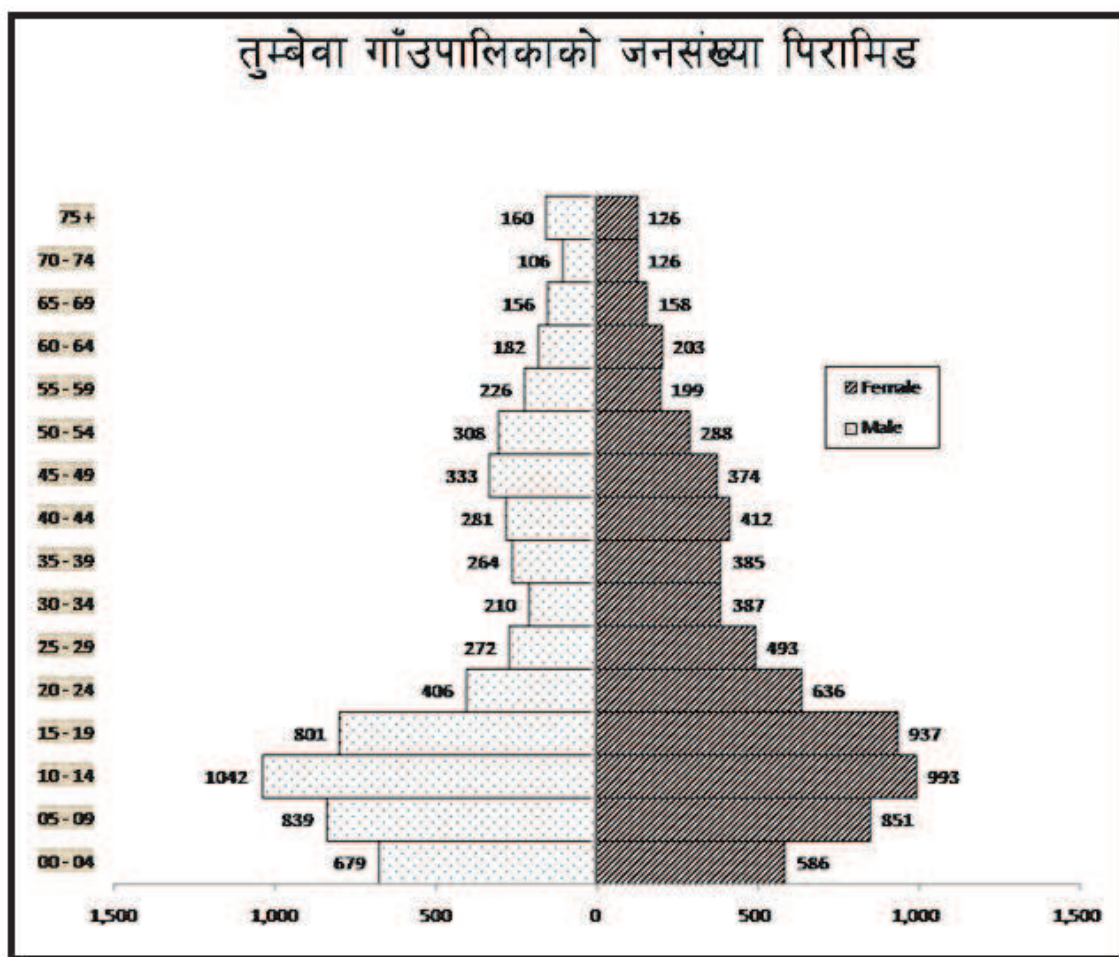
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १०-१४ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १५.१७ प्रतिशत रहेको छ ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		१३४१९	१००.००	६२६५	१००.००	७१५४	१००.००
१	०० - ०४	१२६५	९.४३	६७९	१०.८४	५८६	८.१९
२	०५ - ०९	१६९०	१२.५९	८३९	१३.३९	८५१	११.९०
३	१० - १४	२०३५	१५.१७	१०४२	१६.६३	९९३	१३.८८
४	१५ - १९	१७३८	१२.९५	८०१	१२.७९	९३७	१३.१०
५	२० - २४	१०४२	७.७७	४०६	६.४८	६३६	८.८९
६	२५ - २९	७६५	५.७०	२७२	४.३४	४९३	६.८९
७	३० - ३४	५९७	४.४५	२१०	३.३५	३८७	५.४१
८	३५ - ३९	६४९	४.८४	२६४	४.२१	३८५	५.३८
९	४० - ४४	६९३	५.१६	२८१	४.४९	४१२	५.७६
१०	४५ - ४९	७०७	५.२७	३३३	५.३२	३७४	५.२३
११	५० - ५४	५९६	४.४४	३०८	४.९२	२८८	४.०३

१३	६० - ६४	३८५	२.८७	१८२	२.९१	२०३	२.८४
१४	६५ - ६९	३१४	२.३४	१५६	२.४९	१५८	२.२१
१५	७० - ७४	२३२	१.७३	१०६	१.६९	१२६	१.७६
१६	७५ +	२८६	२.१३	१६०	२.५५	१२६	१.७६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.७.५ तुम्बेवा गाँउपालिकाको जातजाति अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरु मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सबैभन्दा बढी रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये लिम्बूको प्रतिशत ३१.३९ रहेको छ। त्यसपछि पहिलो पाँचौं स्थानसम्म क्रमशः क्षेत्री, राई, तामाङ्ग र याक्खा रहेको देखिन्छ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	४२२३	३१.३९	
२	क्षेत्री	३९९८	२३.७७	
३	राई	२९३९	१५.९०	
४	तामाङ्ग	१४६२	१०.८७	
५	याक्खा	६४१	४.७६	
६	मगर	५५२	४.१०	
७	कामी	३९८	२.३६	
८	दमाई/ढोली	२६१	१.९४	
९	नेवार	२३१	१.७२	
१०	ब्राम्हण (पहाड)	१९५	१.४५	
११	सार्की	८५	०.६३	
१२	सुनुवार	६८	०.५१	
१३	घर्ती / भुजेल	२८	०.२१	
१४	नखुलेको अन्य	९	०.०७	
१५	अन्य	४४	०.३३	
जम्मा		१३४५४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.७.६ तुम्बेवा गाँउपालिकाको भाषाभाषी अनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा नेपाली भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ३२.८८ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौं स्थानसम्म क्रमशः लिम्बू, तामाङ्ग, वान्तवा र याक्खा भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	४४२४	३२.८८	
२	लिम्बू	४१५६	३०.८९	

४	बान्तवा	८६८	६.४५	
५	याक्खा	६३३	४.७०	
६	राई	५९८	४.४४	
७	मगर	५२२	३.८८	
८	साम्पाङ्ग	१७९	१.३३	
९	चाम्लिङ्ग	१७७	१.३२	
१०	नेवारी	१६१	१.२०	
११	खालिङ	९०	०.६७	
१२	सुनुवार	६०	०.४५	
१३	थुलुङ	३४	०.२५	
१४	नखुलेको अन्य	२७	०.२०	
१५	अन्य	८१	०.६०	
जम्मा		१३४५४	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.७.७ तुम्बेवा गाउँपालिकाको अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	१३४१९	६२६५	७१५४
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	१३०८४	६१०२	६९८२
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	१०१	५४	४७
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	४३	२१	२२
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	५६	३२	२४
४	बहिरा-अन्धोपन भएका	५	३	२
५	बोलाइमा समस्या भएका	४५	१८	२७
६	मानसिक समस्या भएका	१९	११	८
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	१६	९	७
८	बहु-अपाङ्गता भएका	५०	१५	३५

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.७.८ तुम्बेवा गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	वालवालिका
१	१३१	९	५३	३	२०	७	८
२	१४६	९	१८	१३	५	१८	१९
३	१०५	७	२८	४	१२	१९	८
४	९०	६	३०	३१	५	०	१३
५	१४९	१५	३८	२३	६	५	१२
जम्मा	६२१	४६	१६७	७४	४८	४९	६०

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट: आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.७.९ तुम्बेवा गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	८४६	८४४	१६९०
२	९७१	९७६	१९४७
३	७०८	७१९	१४२७
४	८२४	८०७	१६३१
५	९०२	९५८	१८६०
जम्मा	४२५१	४३०४	८५५५

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.७.१० तुम्बेवा गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल / स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	होमनाथ थापा	२३५०
२		उपाध्यक्ष	नेकपा एमाले	धन प्रसाद साँवा	१९६४
३	१	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	मोती राज तामाङ	३२५
४	१	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	चित्तरानी माडलाक	४३६

५	१	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	खिन माया कामी	३४४
६	१	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	डेकेन्द्र कुमार तामाङ	४०१
७	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	धन कुमार सम्बाहाम्फे	३०७
८	२	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	पूर्ण कुमार पिठाकोटे	४०८
९	२	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	लिलामाया तामाङ	३६९
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	मनमाया कामी	३५२
११	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	राम बहादुर कटुवाल	३८३
१२	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	धन कुमारी लावती	३४४
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	कमल थापा	४१५
१४	३	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	ओतिहाङ शेर्मा	३७९
१५	३	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	पवित्रा गजमेर	३८४
१६	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	नरध्वज लावती	३६०
१७	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	अविर जंग माँलाक	३८७
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	डिलेन्द्र कुमार शेर्मा	४३९
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	सुस्मा आङदेम्बे	४२८
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	कल्पना नेपाली	४३४
२१	४	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हरि बहादुर अधिकारी	४१८
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	पदमसिंह थापा	४१७
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	कुलदेव कुरुम्बाङ सुब्बा	६६७
२४	५	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हेमकला खत्री	६३८
२५	५	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	जुना लुहागुन	६५६
२६	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रत्न बहादुर देवान	७१२
२७	५	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	प्रकाश राई	६७२

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर

२.७.११ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाई

(१) ईलाका प्रहरी कार्यालय, मौवा

२.७.१२ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा/ उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	मौवा इलाका हुलाक कार्यालय	मौवा, पाँचथर	
२	आडना अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	आडना, पाँचथर	
३	ओलने अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	ओलने, पाँचथर	
४	हाडगुम अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	हाडगुम, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.७.१३ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र. स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरबन्दी	पूर्ति		
१	स्वास्थ्य चौकी मौवा	५	३	९	
२	स्वास्थ्य चौकी बलने	५	४	९	
३	स्वास्थ्य चौकी हाडबुड	५	३	९	
४	स्वास्थ्य चौकी आडना	५	४	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.७.१४ तुम्बेवा गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँच मार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थलसम्म पुग्न लाग्ने समय
१	तिम्बु पोखरी	फलैचा	धार्मिक स्थल तथा प्राकृतिक सौन्दर्यता, ताल तलैया,	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल / लजको सुविधा नभएको ।	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	पदयात्रा, पर्या पर्यटन,	फिदिम बजारबाट ७० कि.मि.उत्तर पूर्व र पैदल जानुपर्दा १ हप्ता समय लाग्ने (आतेजाते)

स्रोत: जिल्ला पार्श्वचित्र २०७३, जि.स.स. पाँचथर

२.८ याङवरक गाउँपालिका

याङवरक प्राचिन प्रशासकीय नाम हो। यसैको नामबाट याङवरक गाउँपालिकाको आफ्नो नाम राखेको हो। यसको फैलाहट छिमेकी जिल्ला ताप्लेजुङसम्म छ, त्यसैले ताप्लेजुङमा पनि याङवरक गाउँपालिका रहेको छ। लिम्बू भाषामा याङवरक(याङ 'रुपैयाँ पैसा'+वरक 'पोखरी') अर्थात 'रुपैयाँ धन सम्पत्तिको स्रोत' भन्ने बुझिन्छ। यस क्षेत्रका कोही मानिसहरु अझै पनि याङवरकलाई याङरक पनि भन्दछन्।

यस गाउँपालिका पनि पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण रहेको छ। यस गाउँपालिकामा रहेका तिम्बुपोखरी तिनसिमाना, फालोट, लामपोखरी लगायतका ठाउँहरुमा भारतीय तथा आन्तरिक पर्यटकहरु घुम्न आउने गरेका छन्। यस गाउँपालिकाको केहि क्षेत्रहरु जस्तै फलैँचाको चुचुरो जुन ३६७५ मिटर उचाईमा अवस्थित छ। त्यस्तै च्याङथापुका केहि भुभागहरु जस्तै मध्यपहाडी लोकमार्गका उद्गम बिन्दु चिवाभन्ज्याङ लगायतका क्षेत्रहरु हिमाली क्षेत्र पर्ने भएको हुँदा यस गाउँपालिकाको जनसंख्या केही कम देखिन्छ।

यो गाउँपालिका च्याङथापु, फलैँचा, ओयाम, थर्पु र नागी गा.वि.स. हरुलाई समेटी बनाईएको हो। यस गाउँपालिकालाई छवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ।

जनसंख्या : १८२८१

क्षेत्रफल : २०८.६३ वर्ग कि.मी.

केन्द्र : साविक थर्पु गा.वि.स.को कार्यालय

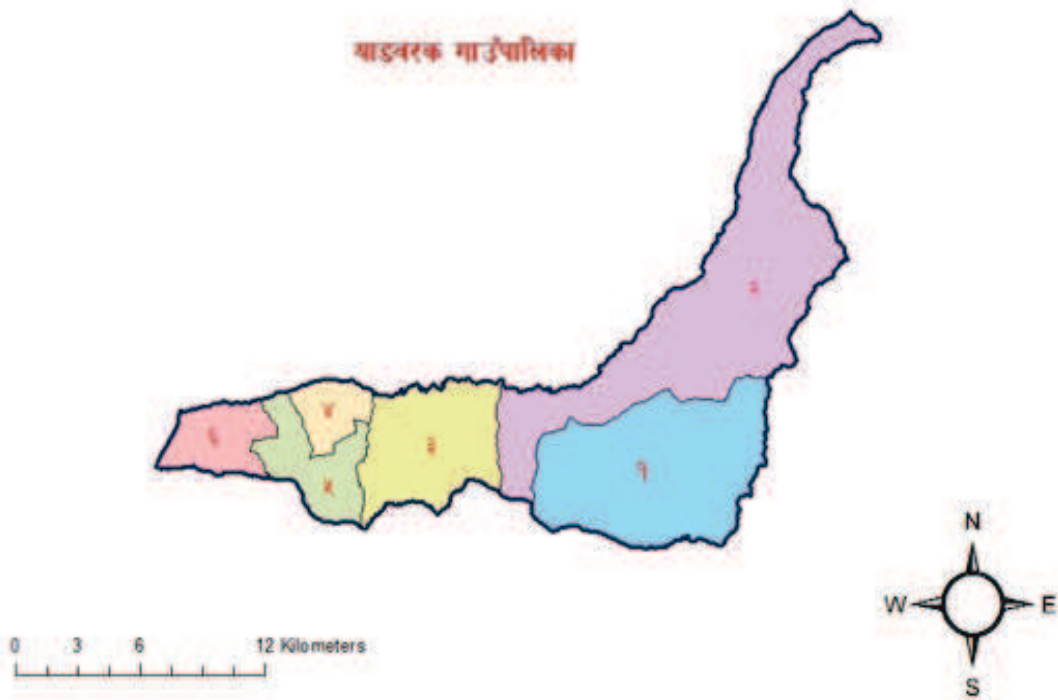
सिमाना :

पूर्व : भारत

पश्चिम : हिलिहाङ गाउँपालिका र ताप्लेजुङ जिल्ला

उत्तर : ताप्लेजुङ जिल्ला

दक्षिण : फालेलुङ गाउँपालिका

२.८.१ याडवरक गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका गा.वि.स. तथा न.पा. हरु	साविक वडा नं.	केन्द्र	कैफियत
१	च्याङथापु	१-९	च्याङथापु	
२	फलैंचा	१-९	फलैंचा गढी	
३	ओयाम	१-९	ओयाम	
४	थर्पु	१-५	थर्पु बजार	
५	थर्पु	६-९	हिटिधारा	
	नागी	१, २		
६	नागी	३-९	परेवा डाँडा	

२.८.२ याडवरक गाउँपालिकाका केहि महत्वपूर्ण जनसांख्यिक सुचकहरु

विवरण	मान	कैफियत
महिलाको जनसंख्या	९५८०	
पुरुषको जनसंख्या	८७०१	
जम्मा जनसंख्या	१८२८१	
लैंगिक अनुपात	९०.८२	
आर्थिक रुपमा सक्रिय जनसंख्या (१५-५९)	१०२८७	
(०-१४) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या	६४१५	
६० वर्ष भन्दा बढी उमेरको जनसंख्या	१५७९	
जम्मा आर्थिक रुपमा निस्क्रीय जनसंख्या	७९९४	
आश्रित जनसंख्या अनुपात (प्रतिशत)	७७.७१	
औसत परिवार संख्या	४.८०	
जनघनत्व (प्रति वर्ग कि. मी)	८८	
जिल्लाको कूल जनसंख्यामा गा.पा. को अंश प्रतिशत	९.६०	
अपाङ्गको संख्या	५६९	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.८.३ याडवरक गाउँपालिकाको वडा अनुसारको जनसंख्या विवरण

वडा नं	परिवार संख्या	महिला	पुरुष	जम्मा
१	४९४	११९९	१०७३	२२७२
२	६५२	१६७४	१५८७	३२६१
३	७६६	२०१५	१८७६	३८९१
४	७५१	१८१६	१५९७	३४१३
५	५४८	१३५८	१२१२	२५७०
६	६००	१५१८	१३५६	२८७४
जम्मा	३८११	९५८०	८७०१	१८२८१
स्थागत	१	०	७२	७२
कूल जम्मा	३८१२	९५८०	८७७३	१८३५३

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

२.८.४ याडवरक गाउँपालिकाको उमेर अनुसार जनसंख्या

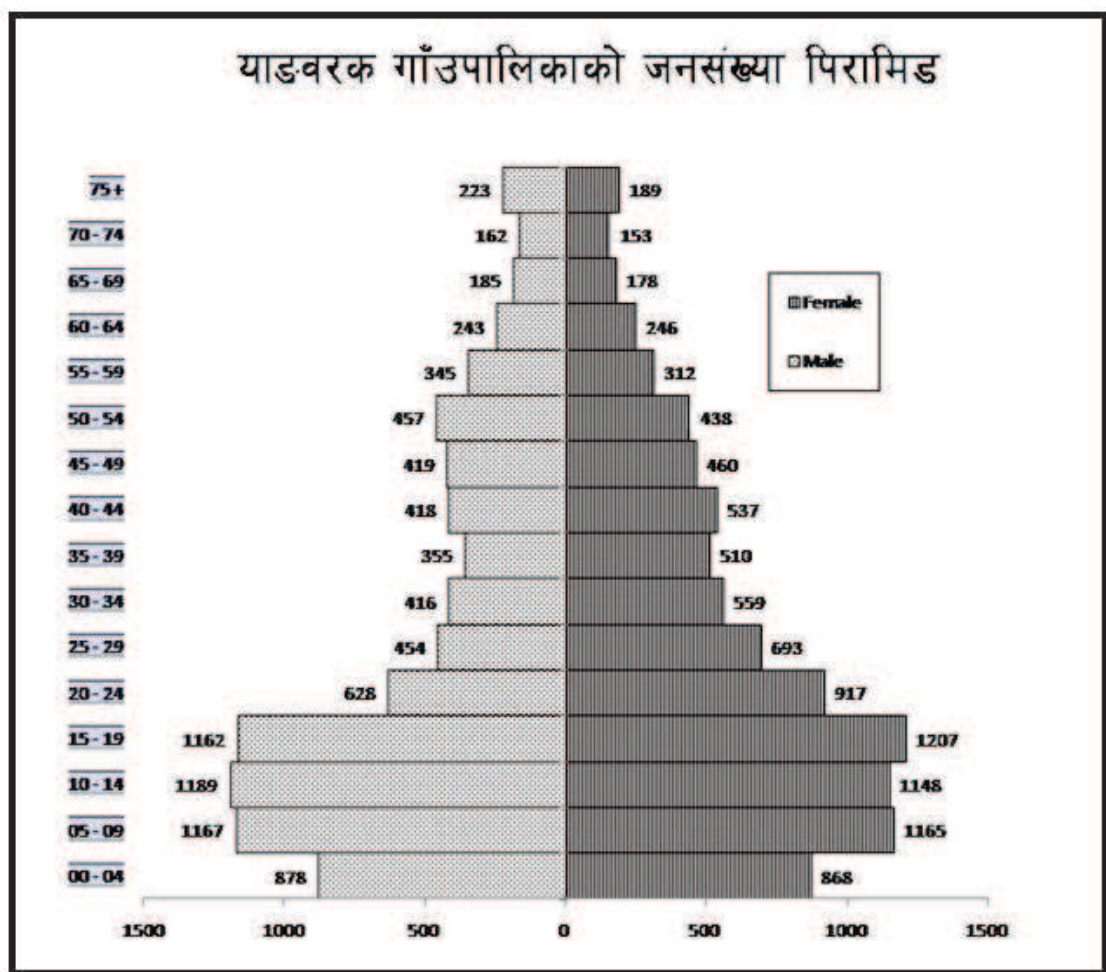
राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये १५-१९ वर्ष उमेर समूहको संख्या सबैभन्दा बढी १२.९६ प्रतिशत रहेको छ ।

क्र.स.	उमेर अनुसार जनसंख्या	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
		१८२८१	१००.००	८७०१	१००.००	९५८०	१००.००
१	०० - ०४	१७४६	९.५५	८७८	१०.०९	८६८	९.०६
२	०५ - ०९	२३३२	१२.७६	११६७	१३.४१	११६५	१२.१६
३	१० - १४	२३३७	१२.७८	११८९	१३.६७	११४८	११.९८
४	१५ - १९	२३६९	१२.९६	११६२	१३.३५	१२०७	१२.६०
५	२० - २४	१५४५	८.४५	६२८	७.२२	९१७	९.५७
६	२५ - २९	११४७	६.२७	४५४	५.२२	६९३	७.२३
७	३० - ३४	९७५	५.३३	४१६	४.७८	५५९	५.८४
८	३५ - ३९	८६५	४.७३	३५५	४.०८	५१०	५.३२

९	४० - ४४	९५५	५.२२	४१८	४.८०	५३७	५.६१
१०	४५ - ४९	८७९	४.८१	४१९	४.८२	४६०	४.८०
११	५० - ५४	८९५	४.९०	४५७	५.२५	४३८	४.५७
१२	५५ - ५९	६५७	३.५९	३४५	३.९७	३१२	३.२६
१३	६० - ६४	४८९	२.६७	२४३	२.७९	२४६	२.५७
१४	६५ - ६९	३६३	१.९९	१८५	२.१३	१७८	१.८६
१५	७० - ७४	३१५	१.७२	१६२	१.८६	१५३	१.६०
१६	७५ +	४१२	२.२५	२२३	२.५६	१८९	१.९७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.८.५ जातजाति अनुसार याडवरक गाँउपालिकामा रहेको जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ को नतीजा अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जातजातिहरु मध्ये लिम्बूको बाहुल्यता सबैभन्दा बढी रहेको छ । यस गाउँपालिकाको कूल जनसंख्या मध्ये ४७.९९ प्रतिशत लिम्बूको जनसंख्या रहेको छ । त्यसपछि पहिलो पाचौँ स्थानसम्म क्रमशः ब्राम्हण, राई, क्षेत्री र कामी रहेका छन ।

क्र.स.	जातजाति	संख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	लिम्बू	८८०८	४७.९९	
२	ब्राम्हण (पहाड)	२७२५	१४.८५	
३	राई	२५१७	१३.७१	
४	क्षेत्री	१७३१	९.४३	
५	कामी	६६५	३.६२	
६	गुरुङ	४२८	२.३३	
७	दमाई/ढोली	३८२	२.०८	
८	मगर	२१६	१.१८	
९	नेवार	२१६	१.१८	
१०	दशनामी/ सन्यासी	१६९	०.९२	
११	सार्की	१४१	०.७७	
१२	सुनुवार	१२१	०.६६	
१३	तामाङ्ग	७५	०.४१	
१४	शेर्पा	४०	०.२२	
१५	घर्ती / भुजेल	२३	०.१३	
१६	अन्य	५७	०.३१	
१७	नखुलेको अन्य	३९	०.२१	
जम्मा		१८३५३	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.८.६ भाषाभाषी अनुसार याडवरक गाँउपालिकामा रहेको जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना, २०६८ अनुसार यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने जनसंख्या मध्ये भाषाभाषीको हिसावले हेर्दा नेपाली भाषा बोल्नेको संख्या सबैभन्दा बढी ४४.२७ प्रतिशत रहेको छ। त्यसैगरी पहिलो पाँचौ स्थानसम्म क्रमशः लिम्बू, राई, मगर र वान्तवा भाषा प्रयोग गर्ने गरेको पाईन्छ।

क्र.स.	भाषाभाषीको विवरण	जनसंख्या	प्रतिशत	कैफियत
१	नेपाली	८१२५	४४.२७	
२	लिम्बू	७८३६	४२.७०	
३	राई	१३६८	७.४५	
४	मगर	१८६	१.०१	
५	वान्तवा	१७९	०.९८	
६	नेवारी	१७४	०.९५	
७	गुरुङ्ग	१२४	०.६८	
८	सुनुवार	९०	०.४९	
९	तामाङ्ग	५०	०.२७	
१०	शेर्पा	३८	०.२१	
११	मैथिली	३५	०.१९	
१२	चाम्लिङ्ग	३३	०.१८	
१३	थुलुङ्ग	२४	०.१३	
१४	नखुलेको अन्य	२३	०.१३	
१५	खालिङ्ग	१९	०.१०	
१६	साम्पाङ्ग	१२	०.०७	
१७	कुलुङ्ग	११	०.०६	
१८	सांकेतिक	११	०.०६	
१९	अन्य	१५	०.०८	
जम्मा		१८३५३	१००	

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश गरिएको

२.ट.७ याडवरक गाउँपालिकामा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको विवरण

सि.नं.	विवरण	जम्मा	पुरुष	महिला
	जम्मा जनसंख्या	१८२८१	८७०१	९५८०
	कुनै किसिमको अपाङ्गता नभएको जनसंख्या	१७७१२	८३९७	९३१५
१	शारीरिक अपाङ्गता भएका	२३२	१३८	९४
२	अन्धोपना / न्यूनदृष्टि भएका	१०७	४६	६१
३	बहिरोपना/सुनाईमा समस्या भएका	८१	४३	३८
४	बहिरा-अन्धापन भएका	६	३	३
५	बोलाइमा समस्या भएका	४०	१५	२५
६	मानसिक समस्या भएका	४०	२३	१७
७	बौद्धिक अपाङ्गता भएका	१६	७	९
८	बहु-अपाङ्गता भएका	४७	२९	१८

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: संस्थागत जनसंख्या समावेश नगरिएको

२.ट.८ याडवरक गाउँपालिकाको सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी विवरण

वडा नं.	जेष्ठ नागरिक	दलित जेष्ठ	विधवा	एकल महिला	आंशिक अपाङ्ग	पूर्ण अपाङ्ग	वालवालिका
१	१२३	०	२०	२१	५	४	०
२	११०	२	५१	४	८	३	८
३	१४९	७	०	६४	१६	१६	१३
४	१२५	१७	३२	२८	६	१	२३
५	९९	८	३९	१५	२	१	१४
६	१४२	२९	५१	०	१	१	३३
जम्मा	७४८	६३	१९३	१३२	३८	२६	९१

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर

नोट: आ. व. २०७३/०७४ को तेस्रो चौमासिक अनुसारको विवरण

२.८.९ याडवरक गाउँपालिकाको वडा अनुसार मतदाताको संख्या

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा
१	८१२	७५०	१५६२
२	१११८	९९०	२१०८
३	१३०७	११८५	२४९२
४	११२६	११६०	२२८६
५	९२७	८५७	१७८४
६	१००१	९३३	१९३४
जम्मा	६२९१	५८७५	१२१६६

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.८.१० याडवरक गाउँपालिकाका निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण

मिति २०७४ साल आषाढ १४ गते सम्पन्न भएको स्थानीय तहको दोस्रो चरण अन्तर्गत निर्वाचनमा यस गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरूको विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

क्र. स.	वडा नं.	पद	निर्वाचित राजनीतिक दल / स्वतन्त्र	विजेताको नाम	प्राप्त मत
१		अध्यक्ष	नेकपा एमाले	लेखनाथ घिमिरे	३७४८
२		उपाध्यक्ष	नेकपा एमाले	कमल कुमारी योडहाड	३५७६
३	१	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	मोहन कुमार ढुंगेल	४१९
४	१	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	तिर्थमाया चाम्लिङ्ग (राई)	४०२
५	१	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	गिता देवी दमाई	३९०
६	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	राजेन्द्र खालीङ राई	३९४
७	१	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	नर बहादुर गुरुङ	३८५
८	२	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	देउ कुमार योडहाड	६८८
९	२	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	गंगा देवी माडमो	५९१
१०	२	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रुपा कुमारी वि.क.	५९७
११	२	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	हरि प्रसाद अधिकारी	५६०
१२	२	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	प्रेम कुमार राई	५३७
१३	३	वडा अध्यक्ष	नेपाली कांग्रेस	मविन्द्र योडया	८३६
१४	३	महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	देवी माया गुरुङ	८२३

१५	३	दलित महिला सदस्य	नेपाली कांग्रेस	रेनुका कामी	८०९
१६	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	श्री प्रसाद सेलिङ	७७८
१७	३	वडा सदस्य	नेपाली कांग्रेस	मचिन्द्र सेलिङ	७८६
१८	४	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	शहर नन्द योङहाङ	५७१
१९	४	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	आशा सेलिङ	६०६
२०	४	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	लक्ष्मी कामी	६७६
२१	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	देवी प्रसाद दाहाल	६१३
२२	४	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	कृष्ण राज मावो	६१९
२३	५	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	टेक नाथ न्यौपाने	७०६
२४	५	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	चिजमाया योङया	६८४
२५	५	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	कृष्ण कुमारी नेपाली	६९७
२६	५	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	दुर्गा प्रसाद योङहाङ	६२४
२७	५	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	देवी प्रसाद कोईराला	६४२
२८	६	वडा अध्यक्ष	नेकपा एमाले	तारा बहादुर योङहाङ	७०८
२९	६	महिला सदस्य	नेकपा एमाले	खड्ग कुमारी सापकोटा	७३३
३०	६	दलित महिला सदस्य	नेकपा एमाले	चन्द्रकला रामुदामु	७२१
३१	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	नर बहादुर भारती	६६७
३२	६	वडा सदस्य	नेकपा एमाले	याम कुमार काम्वाङ	६६६

स्रोत: जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, पाँचथर

२.८.११ याङवरङ गाउँपालिकामा रहेका जनपथ प्रहरीको इकाईहरू

(१) सीमा प्रहरी चौकी, मौवा	(२) प्रहरी चौकी, फलैँचा
(३) प्रहरी चौकी, थर्पु	(४) अस्थायी प्रहरी पोष्ट, गणेशचोक

२.८.१२ याङवरङ गाउँपालिकामा रहेका हुलाक कार्यालयहरूको विवरण

क्र. स.	शाखा / उपशाखाहरू	ठेगाना	कैफियत
१	च्याङथापु इलाका हुलाक कार्यालय	च्याङथापु, पाँचथर	टेलिसेन्टर सेवा सञ्चालित
२	मेदिबुङ्ग इलाका हुलाक कार्यालय	थर्पु, पाँचथर	
३	फलैँचा अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	फलैँचा, पाँचथर	
४	ओयाम अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	ओयाम, पाँचथर	
५	नागी अतिरिक्त हुलाक कार्यालय	नागी, पाँचथर	

स्रोत: जिल्ला हुलाक कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.८.१३ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण

क्र.स.	सरकारी स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्यकर्मीको		म.स्वा.स्व.से.	कैफियत
		दरवन्दी	पूर्ति		
१	स्वास्थ्य चौकी च्याङथापु	५	३	९	
२	स्वास्थ्य चौकी थर्पु	५	४	९	
३	स्वास्थ्य चौकी ओयाम	५	४	९	
४	स्वास्थ्य चौकी नागी	५	४	९	
५	स्वास्थ्य चौकी फलैचा	५	३	९	

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथर, २०७३

२.८.१४ याङवरक गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू

- (१) सिभिल बैंक लिमिटेड, एक्टेन्सन काउन्टर, थर्पु
- (२) छिमेकी लघुवित्त विकास बैंक लिमिटेड, नागी
- (३) समिट माईक्रो फाईनान्स डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेड, थर्पु

२.८.१५ याडवरड गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरू

क्र.सं.	पर्यटकीय स्थलको नाम	ठेगाना	प्रमुख विशेषता	पहुँचमार्गको अवस्था	होटेल सुविधा	अन्य सुविधाहरू	कृयाकलाप	पर्यटकीय स्थल सम्म पुग्न लाग्ने समय
१	तिम्बु पोखरी	फलैचा	धार्मिक स्थल तथा प्राकृतिक सौन्दर्यता, ताल तलैया	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने स्तरीय होटल / लजको सुविधा नभएको ।	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	पदयात्रा, पर्या पर्यटन,	फिदिम बजारबाट ७० कि.मि.उत्तर पूर्व र पैदल जानुपर्दा १ हप्ता समय लाग्ने (आतेजाते)
२	फालौट लामपोखरी (फालेलुङ)	च्याङथापु र मेमेडमा	धार्मिक स्थल तथा दृश्यावलोकन, दुर्लभ वन्यजन्तु र वनस्पती, २८ प्रजातिका गुँरासहरू पाइने	ग्राभेल सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको ।	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन र स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	लालीगुराँश महोत्सव, पर्या पर्यटन, पदयात्रा	फिदिम बजारबाट करिव ६० किमि टाढा (१६ कोष)
३	गुप्तेश्वर	ओयाम	धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल	ग्राभले र कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	हरेक वर्षमा पुराण लाग्ने	थर्पु बजारबाट ३ घण्टाको पैदल दुरीमा पुगिने
४	गुप्तेश्वर महादेव	च्याङथापु	धार्मिक स्थल	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट च्याङथापुसम्म लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, पदयात्रा, दृश्यावलोकन	मध्य पहाडी लोकमार्गबाट करिव ३ कि. मि. टाढा

५	कालीकास्थान/निसान	थर्पु	धार्मिक तथा ऐतिहासिक स्थल	कच्ची सडक	आन्तरिक पर्यटकका लागि स्थानीय स्तरका लजहरु र खाना खाने होटलहरुको सुविधा	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	तिर्थाटन, दृश्यावलोकन, पदयात्रा	मध्य पहाडी लोकमार्गबाट करीव ४ कि. मि. टाढा
६	कालापानी	नागी	दृश्यावलोकन	कच्ची सडक	बाह्य तथा आन्तरिक पर्यटकका लागि सुविधा प्रदान गर्ने खालका स्तरीय होटल तथा लजको सुविधा नभएको	भापाको विर्तामोड तथा पाँचथरको फिदिमबाट लिम्बूसेवा संचालन, स्थानीय लज र चिया खाजा पसल	मनोरन्जन, दृश्यावलोकन	मेची राजमार्गबाट २ घण्टाको पैदल दुरीमा

स्रोत : जिल्ला पाश्चिचित्र २०७३, जि.स.स. पाँचथर

एकाई तीन

३ जिल्लाका विभिन्न पक्षहरूको तुलनात्मक विवरण

३.१ वर्तमान संरचना अनुसार जिल्लाको जनसांख्यिक विवरण

सि.नं.	गाउँ/नगर पालिका	परिवार	जनसंख्या		
			महिला	पुरुष	जम्मा
१	फिदिम नगरपालिका	१०९९४	२६०३४	२३१६७	४९२०१
२	फालेलुङ गाउँपालिका	४५५२	११५६४	१०३२०	२१८८४
३	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	५१६२	१२९५२	१११०८	२४०६०
४	हिलिहाङ गाउँपालिका	४७९२	१२२६७	१०६४६	२२९१३
५	कुम्मायक गाउँपालिका	३५००	८७१७	७४०१	१६११८
६	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	५५५०	१३३१३	११३०२	२४६१५
७	तुम्बेवा गाउँपालिका	२८१५	७१५४	६२६५	१३४१९
८	याङवरक गाउँपालिका	३८११	९५८०	८७०१	१८२८१
जम्मा		४११७६	१०१५८१	८८९१०	१९०४९१
संस्थागत		२०	५०	१२७६	१३२६
कूल जम्मा		४११९६	१०१८६	१०१६३१	१९१८१७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

३.२ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार साक्षरताको विवरण

सि.नं.	गाउँपालिका/नगरपालिका	साक्षरता दर (प्रतिशतमा)		
		महिला	पुरुष	जम्मा
१.	फिदिम नगरपालिका	६८.६	८२.६	७५.३
२.	फालेलुङ गाउँपालिका	६४.१	७८.४	७०.८
३.	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	६३.५	७८.६	७०.५
४.	हिलिहाङ गाउँपालिका	६६.८	८१.१	७३.४
५.	कुम्मायक गाउँपालिका	६२.०	७८.६	६९.५
६.	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	६५.७	८०.१	७२.३

७.	तुम्बेवा गाउँपालिका	६३.०	७८.०	६९.९
८.	याडवरक गाउँपालिका	६७.५	८१.२	७४.०

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

३.३ गाउँ/नगरपालिका अनुसार खानेपानीको मुख्य स्रोतको विवरण

गाउँ/ नगरपालिका	पाईप/ धारा	ढाकिएको कूवा	खुल्ला कूवा	तलाउ/पो खरी	खोला/नदी	अन्य	नखुलेको
फिदिम न. पा.	९०२६	३३३	४९४	९६९	५८	८१	३३
फालेलुङ गा.पा.	४२४४	१४	१६१	८८	८	८	२९
फाल्गुनन्द गा.पा.	३९८८	६०	५६८	४९५	१९	१९	१३
हिलिहाङ गा.पा.	३६४९	३६	२३८	७९७	२७	२४	२१
कुम्मायक गा.पा.	११७४	१३१	१६११	५४४	१३	११	१६
मिक्लाजुङ गा.पा.	३०१९	३५	६५१	१३५७	४५५	२३	९
तुम्बेवा गा.पा.	९६१	२०	४५६	१११४	२५६	४	४
याडवरक गा.पा.	३३७७	७	८७	२९७	११	२२	१०

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

३.४ घरको स्वामित्व अनुसार परिवारको विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	जम्मा	घरको स्वामित्व			
			आफ्नै	भाडामा	संस्थागत	अन्य
१	फिदिम	१०९९४	८६६७	२०९०	१६०	७७
२	फालेलुङ्ग	४५५२	४३३२	१६८	१०	४२
३	फाल्गुनन्द	५१६२	४८६२	२५७	१३	३०
४	हिलिहाङ्ग	४७९२	४२०४	४५७	१३	११८
५	कुम्मायक	३५००	३२७३	२०५	२	२०
६	मिक्लाजुङ्ग	५५५०	५०६७	३८८	१४	८१
७	तुम्बेवा	२८१५	२७०५	६८	३	३९
८	याडवरक	३८११	३३०३	३८३	१५	११०
जम्मा		४११७६	३६४१३	४०१६	२३०	५१७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

नोट: घरको संख्या अनुसार साविक याडनामलाई फिदिम र फालेलुङ्गमा समायोजन गरिएको

३.५ खानेपानीको मुख्य श्रोत प्रयोग गर्ने परिवारको विवरण

क्र. स.	नगरपालिका / गाउँपालिका	खानेपानीको मुख्य श्रोत							
		पाइप/ धारा	ढाकिएको कूवा	खुल्ला कूवा	तलाउ/ पोखरी	खोला/ नदी	अन्य श्रोत	नखुलेको	जम्मा
१.	फिदिम नगरपालिका	९०२६	३३३	४९४	९६९	५८	८१	३३	१०९९४
२.	फालेलुङ गाउँपालिका	४२४४	१४	१६१	८८	८	८	२९	४५५२
३.	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	३९८८	६०	५६८	४९५	१९	१९	१३	५१६२
४.	हिलिहाङ गाउँपालिका	३६४९	३६	२३८	७९७	२७	२४	२१	४७९२
५.	कुम्मायक गाउँपालिका	११७४	१३१	१६११	५४४	१३	११	१६	३५००
६.	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	३०१९	३५	६५१	१३५७	४५५	२४	९	५५५०
७.	तुम्बेवा गाउँपालिका	९६१	२०	४५६	१११४	२५६	४	४	२८१५
८.	याङवरक गाउँपालिका	३३७७	७	८७	२९७	११	२२	१०	३८११
जम्मा		२९४३८	६३६	४२६६	५६६१	८४७	१९३	१३५	४११७६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

३.६ जिल्लामा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग हुने ईन्धन

क्र. स.	गाउँपालिका / नगरपालिका	खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने ईन्धन							
		काठ/ दाउरा	मट्टितेल	एल.पी. ग्याँस	गुईठा	बायो ग्याँस	विद्युत	अन्य	जम्मा
१.	फिदिम नगरपालिका	८६२४	१२०	२००३	२५	११५	९	६४	३४
२.	फालेलुङ गाउँपालिका	४४४९	४७	६	१०	१०	०	१	२९
३.	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	४९९६	४४	७५	६	२१	०	६	१४
४.	हिलिहाङ गाउँपालिका	४६३१	३२	७४	२०	१२	०	२	२१
५.	कुम्मायक गाउँपालिका	३३९३	३१	२५	२४	७	१	१	१८
६.	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	५३७९	३३	८८	१९	१६	१	४	१०
७.	तुम्बेवा गाउँपालिका	२७५२	१७	८	२५	७	१	१	४
८.	याङवरक गाउँपालिका	३६९२	६	८९	५	८	०	१	१०
जम्मा		३७९१६	३३०	२३६८	१३४	१९६	१२	८०	१४०

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

३.७ पाँचथर जिल्लामा रहेका पालिका अनुसार बत्ति बाल्न अक्सर प्रयोग हुने ईन्धनको प्रकार र प्रयोग गर्ने परिवारको संख्या

क्र. स.	गाउँपालिका / नगरपालिका	बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग हुने ईन्धनको प्रकार						
		बिद्युत	मटितेल	बायो ग्याँस	सोलार	अन्य	नखुलेको	जम्मा
१.	फिदिम नगरपालिका	४९९१	३८५१	५८	१८६३	२००	३१	१०९९४
२.	फालेलुङ गाउँपालिका	५१३	२४७६	२५	१३९३	११६	२९	४५५२
३.	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	२५४५	१७७६	५०	४६३	३१४	१४	५१६२
४.	हिलिहाङ गाउँपालिका	१८३	२०५५	३७	२३१९	१७७	२१	४७९२
५.	कुम्मायक गाउँपालिका	१०५९	१३६७	४३	६६४	३४९	१८	३५००
६.	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	६०७	२३०३	३७	२२५६	३३७	१०	५५५०
७.	तुम्बेवा गाउँपालिका	२८	९३१	३९	१३९५	४१९	३	२८१५
८.	याङवरक गाउँपालिका	१५४८	१५१९	९	६७५	५०	१०	३८११
जम्मा		११४७४	१६२७८	२९८	११०२८	१९६२	१३६	४११७६

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

३.८ घरको आधार (जग) निर्माणको आधारमा घर भएका परिवारका संख्या

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	जम्मा घर	ईटा, ढुंगा (माटो जडित)	ईटा,ढुंगा समेन्ट जडित	आर सि सि पिलर सहितको	काठको खम्बा भएको	अन्य	नखुलेको
१	फिदिम	१०९९४	८५२३	९७३	२७५	११०८	६४	५१
२	फालेलुङ्ग	४५५२	४२३६	८	४	२५५	१५	३४
३	फाल्गुनन्द	५१६२	४५२५	१३२	५७	३७४	५७	१७
४	हिलिहाङ्ग	४७९२	४३१७	४२	४	३९४	९	२६
५	कुम्मायक	३५००	३३२३	२७	६	१२१	५	१८
६	मिक्लाजुङ्ग	५५५०	४५१३	९०	१९	८६३	५३	१२
७	तुम्बेवा	२८१५	२५७९	७	०	१८८	३७	४
८	याङवरक	३८११	३६०४	२०	६	१४१	२३	१७
जम्मा		४११७६	३५६२०	१२९९	३७१	३४४४	२६३	१७९

३.९ बाहिरी पर्खाल निर्माणको आधारमा घरको प्रकार भएका परिवारको विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	जम्मा घर	इटा, ढुंगा (माटो जडित) पर्खाल भएका	इटा, ढुंगा (सिमेन्ट जडित) पर्खाल भएका	काठको बेरा भएका	बांसको बेरा भएका	काँचो इटाको पर्खाल भएका	अन्य	नखुलेको
१	फिदिम	१०९९४	७६७३	१३८४	६२१	११९१	६	५९	६०
२	फालेलुङ्ग	४५५२	३६८१	३९	४१७	३६८	३	१०	३४
३	फाल्गुनन्द	५१६२	४४२१	१७८	१२७	३७६	११	३२	१७
४	हिलिहाङ्ग	४७९२	४१६०	४९	१४१	४१०	२	४	२६
५	कुम्मायक	३५००	३२६७	२६	८	१७८	१	१	१९
६	मिक्लाजुङ्ग	५५५०	४२७५	१२७	२८४	७६१	०	९१	१२
७	तुम्बेवा	२८१५	२५३३	२८	७	२३२	१	१०	४
८	याङवरक	३८११	३२०९	२८	२४१	२५२	०	६४	१७
जम्मा		४११७६	३३२१९	१८५९	१८४६	३७६८	२४	२७१	१८९

३.१० घरको छाना निर्माणको आधारमा घरको प्रकार भएका परिवारको विवरण

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	जम्मा घर	खर/ परालको छाना भएका	जस्तापाताको छाना भएका	टायल/ स्लेटको छाना भएका	आर सि सि छाना भएका	काठको छाना भएका	अन्य	नखुलेको
१	फिदिम	१०९९४	३६७१	६२८६	५६	६७६	५३	१९२	६०
२	फालेलुङ्ग	४५५२	१९६८	२२४९	३०	१	१०३	१६७	३४
३	फाल्गुनन्द	५१६२	२९६९	१९९७	५७	४९	२४	४४	२२
४	हिलिहाङ्ग	४७९२	३३७२	१३३१	३५	१८	९	२	२५
५	कुम्मायक	३५००	२९१९	५३७	११	९	२	३	१९
६	मिकलाजुङ्ग	५५५०	२५१३	२९२२	२७	४०	१२	१७	१९
७	तुम्बेवा	२८१५	२१३७	६४६	१६	७	२	२	५
८	याडवरक	३८११	१८५५	१५५३	१६	३	२६	३४०	१८
जम्मा		४११७६	२१४०४	१७५२१	२४८	८०३	२३१	७६७	२०२

३.११ परिवारले उपयोग गरेका साधन र सुविधा

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	जम्मा घरपरिवार	कुनै पनि सुविधाहरू उपलब्ध नभएका	कम्तिमा एक किसिमको सुविधा उपलब्ध भएका	घरपरिवारले प्रयोग गर्ने सुविधाहरू												
					रेडियो	टेलिभिजन	केवल टेलिभिजन	कम्प्युटर	इन्टरनेट	टेलिफोन	मोबाइल फोन	मोटर	मोटर साइकल	साइकल	अन्य सवारी साधन	रेफ्रिजेरेटर	नखुलेको
१	फिदिम	१०९९४	१९२३	८९५९	६७०२	१४९७	१५२८	४४५	२०९	३९७	७०७७	५४	२४३	३५	२७	१९२	१११
२	फालेलुङ्ग	४५५२	९७२	३५३४	३०३४	१५०	९	११	१	३२	२०४७	२	१०	५	१	०	४७
३	फाल्गुनन्द	५१६२	९८७	४१५६	३२५०	८१२	१०७	४८	११	४०	३२८३	९	७७	१०	१	०	१९
४	हिलिहाङ्ग	४७९२	८६४	३९१९	३३००	३३७	४५	१९	३	१४२	२८४१	५	१९	७	३	०	९
५	कुम्मायक	३५००	७०६	२७९२	२३१९	५१४	४३	३१	४	२५	२२१५	२	३१	४	२	५	२
६	मिक्लाजुङ्ग	५५५०	१२२१	४३०५	३५६२	७८७	४४	२६	४	५५	३२३२	११	११७	१९	१	०	२४
७	तुम्बेवा	२८१५	६६०	२१४८	१८३४	२३१	६	१०	०	२१	१४९०	२	३६	१	०	०	७
८	याङवरक	३८११	८७९	२९१७	२२५२	४४०	७६	३३	३	२२८	२१७९	१	१६	४	५	०	१५
जम्मा		४११७६	८२१२	३२७३०	२६२५३	४७६८	१८५८	६२३	२३५	९४०	२४३६४	८६	५४९	८५	४०	१९७	२३४

३.१२ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार अनुपस्थितको विवरण

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	जम्मा घरपरिवार	अनुपस्थित घरपरिवार	अनुपस्थित जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
१	फिदिम नगरपालिका	१०९९४	३२२६	३९७८	३६३५	३४३
२	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	४५५२	१५२०	२०००	१८१७	१८३
३	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	५१६२	१७३२	२२७९	२१०६	१७३
४	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	४७९२	१७०४	२२०२	२०७८	१२४
५	कुम्मायक गाउँपालिका	३५००	१२६८	१५४९	१४६२	८७
६	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	५५५०	२१७९	२७४९	२६०६	१४३
७	तुम्बेवा गाउँपालिका	२८१५	१०६१	१३०२	१२५९	४३
८	याङवरक गाउँपालिका	३८११	१३५१	१७८३	१६४२	१४१
जम्मा		४११७६	१४०४१	१७८४२	१६६०५	१२३७

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि.

नोट: साविक याङनाम गा.वि.स.लाई जनसंख्याको अनुपातमा फिदिम र फालेलुङ्ग समायोजन गरिएको

३.१३ राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नगर/गाउँपालिका अनुसार साक्षरताको विवरण

क्र.स.	गाउँपालिका / नगरपालिका	साक्षरता दर(%)		
		महिला	पुरुष	जम्मा
१.	फिदिम नगरपालिका	६८.६	८२.६	७५.३
२.	फालेलुङ्ग गाउँपालिका	६४.१	७८.४	७०.८
३.	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	६३.५	७८.६	७०.५
४.	हिलिहाङ्ग गाउँपालिका	६६.८	८१.१	७३.४
५.	कुम्मायक गाउँपालिका	६२.०	७८.६	६९.५
६.	मिक्लाजुङ्ग गाउँपालिका	६५.७	८०.१	७२.३
७.	तुम्बेवा गाउँपालिका	६३.०	७८.०	६९.९
८.	याङवरक गाउँपालिका	६७.५	८१.२	७४.०
जम्मा		६५.७८	८०.३५	७२.५८

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि.

३.१४ (५-२५) वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या मध्ये विद्यालय उपस्थितिको विवरण

क्र. स.	गा.पा. / त.पा.	५-२५ वर्षको उमेरको जनसंख्या		५-२५ वर्षको उमेरको जनसंख्या मध्ये					
				हाल विद्यालय गइरहेको संख्या		हाल विद्यालय नगइरहेको संख्या		विवरण नखुलेको	
		पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१	फिदिम	९९३७	१०८०१	७६९३	७८४६	२१८४	२८८१	६०	७४
२	फालेलुङ्ग	४५७५	५०८४	३४३३	३६८२	११११	१३६९	३१	३३
३	फाल्गुनन्द	४७६०	५३२५	३८२२	४०४४	९०६	१२४८	३२	३३
४	हिलिहाङ्ग	४४६१	५०३७	३३५८	३५९६	१०६१	१३८२	४२	५९
५	कुम्मायक	३१७५	३६२२	२५१९	२७०४	६४३	८९९	१३	१९
६	मिक्लाजुङ्ग	४८८७	५४०७	३९११	४१३६	९६०	१२४४	१६	२७
७	तुम्बेवा	२८५५	३१४१	२२३१	२३०८	६१४	८२२	१०	११
८	याङवरक	३६८७	३८६५	२९२९	२८८४	७३७	९६५	२१	१६
सस्थागत		२७७	२४	३२	१७	२४४	७	१	०
जम्मा		३८६१४	४२३०६	२९९२८	३१२१७	८४६०	१०८१७	२२६	२७२

स्रोत: रा.ज.ग. २०६८, के.त.वि.

नोट: साविक याङनाम गा.वि.स.लाई जनसंख्याको अनुपातमा फिदिम र फालेलुङ्ग समायोजन गरिएको

३.१५ सडक यातायात पहुँच सम्बन्धी विवरण

क्र. स.	गाउँपालिका /नगरपालिकाको नाम	केन्द्र	जिल्ला सदरमुकाम देखि गा. पा./न. पा. केन्द्र सम्मको दूरी (कि. मि.)	यातायातका साधनबारे			कैफियत
				नियमित सार्वजनिक यातायातका साधन उपलब्ध छ/छैन	छ भने		
					बाटोको अवस्था	लाग्ने समय (घण्टा)	
१	फिदिम	फिदिम	० कि मि	-	-	-	
२	फालेलुङ	मेमेङ	६३ कि मि	छैन	कच्चि	५:३०	बर्खा याममा नचल्ने
३	फाल्गुनन्द	फाक्तेप	४६ कि मि	छ	ग्राभेल	२:३०	
४	हिलिहाङ	पञ्चमी	४९ कि मि	छ	कच्चि	३:००	
५	कुम्मायक	यासोक	२५ कि मि	छ	कच्चि	२ :००	
६	मिक्लाजुङ	रवि	६० कि मि	छैन	कच्चि	५:३०	बर्खा याममा नचल्ने
७	तुम्बेवा	मौवा	७२ कि मि	छैन	कच्चि	६:००	बर्खा याममा नचल्ने
८	याङवरक	थर्पु	५३ कि मि	छ	पक्कि	२:००	

स्रोत: जि. स. स., पाँचथर, २०७३

३.१६ स्थानीय तह अनुसार विद्यालयको संख्या सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	गा.पा. / न.पा.	सामुदायिक					संस्थागत	
		मा.वि.		आधारभूत			मा.वि.	आधारभूत
		कक्षा ११-१२	कक्षा १-१०	कक्षा १-८	कक्षा १-५	कक्षा १-३		
१	फिदिम	७	११	१३	३५	१५	५	१३
२	फालेलुङ	४	८	१०	२१	६		६
३	फाल्गुनन्द	६	३	७	१८	५	२	६
४	हिलिहाङ	४	६	७	१८	१०	१	७
५	कुम्मायक	२	३	६	१७	१३		२
६	मिक्लाजुङ	५	६	१२	१८	१६	३	८
७	याङवरक	४	२	६	२२	१०	३	८
८	तुम्बेवा	२	४	७	१२	१२		२
जम्मा		३४	४३	६८	१६१	८७	१४	५२

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, पाँचथर, २०७३

३.१७ स्थानीय तह अनुसार विद्यालयहरूको स्रोत केन्द्रहरूको विवरण

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	वडा न.	स्रोत केन्द्र रहेको विद्यालयको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	फिदिम	१०	खलगांटार उच्च मा.वि.	खलगांटार	
		८	ईथुङ उच्च मा.वि.	ईथुङ	
		१	फिदिम उच्च मा.वि.	फिदिम	
		१२	सिद्धदेवी उच्च मा.वि.	पिपलबोटे	
२	फालेलुङ	५	कालिका मा.वि.	प्राङबुङ	
३	फाल्गुनन्द	१	सिद्धदेवी उच्च मा.वि.	उम्लाबुङ	
		५	घुर्विसे पञ्चमी उच्च मा.वि.	घुर्विसे पञ्चमी	
४	हिलिहाङ्ग	३	सिर्जुङ उच्च मा.वि.	गोपेटार	
५	कुम्माथक	१	पृथ्वी उच्च मा.वि.	यासोक बजार	
		४	सिद्ध मा.वि.	तिङदेन	
६	मिक्लाजुङ्ग	१	दुर्गा उच्च मा.वि.	सराङडाडा	
		४	दुर्गा उच्च मा.वि.	रवि बजार	
		३	आरुवोटे उच्च मा.वि.	भञ्ज्याङ	
		७	सार्वजनिक मा.वि.	लिम्बा	
७	तुम्बेवा	३	ईन्द्रेणी उच्च मा.वि.	थापागाँउ	
८	याङवरक	२	विष्णु उच्च मा.वि.	फुङलादिन	
		३	गुप्तेश्वर उच्च मा.वि.	ओयाम	
		६	गणेश उच्च मा.वि.	चित्तोक	

स्रोत: जि. स. स. पाँचथर, २०७३

३.१८ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार सामुदायिक अध्ययन केन्द्र संम्वन्धी विवरण

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	ठेगाना
१	फिदिम	पाँचथर सामुदायिक अध्ययन केन्द्र फिदिम	फिदिम
		रानीटार सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	रानीटार
		मुजोक्लुङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र याङनाम	याङनाम
		सिद्धिवावा सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	नागीन
		लुम्फाबुङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	लुम्फाबुङ
		चोकमागु सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	चोकमागु
२	फालेलुङ	मेमेङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	मेमेङ
३	फाल्गुनन्द	नवमीडाँडा सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	नवमीडाँडा
		आङसाराङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	आङसाराङ
		ग्रामिण सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	पौवासाराताप
		फाक्तेप सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	फाक्तेप
४	हिलिहाङ	अमरपुर सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	अमरपुर
		सुभाङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	सुभाङ
		पारिजात सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	पञ्चमी
५	कुम्मायक	यासोक सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	यासोक
		नवजागरण सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	स्याबरुम्बा
६	मिक्लाजुङ	रवी सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	रवि
		एघारदोवाटे सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	आरुवोटे
		थोप्लेजुङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	दुर्दिम्बा
		तीनथुम्कि सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	कुरुम्बा
		मिक्लाजुङ सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	लिम्बा
७	तुम्बेवा	तमोरदर्शन सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	मौवा
८	याङवरक	च्याङथापु सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	च्याङथापु
		थर्पु सामुदायिक अध्ययन केन्द्र	थर्पु

स्रोत: जि. शि. का. पाँचथर, २०७३

३.१५ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार बालविकास केन्द्र सम्बन्धी विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	बाल विकास केन्द्रको संख्या	बालकको संख्या	बालिकाको संख्या	जम्मा संख्या
१	फिदिम	७५	५११	५७१	१०८२
२	फालेलुङ्ग	३५	२२८	२४०	४६८
३	फाल्गुनन्द	३६	२५८	२४६	५०४
४	हिलिहाङ्ग	४४	१९६	२३३	४२९
५	कुम्मायक	२४	११७	१२३	२४०
६	मिक्लाजुङ्ग	४५	२२५	२७५	५००
७	तुम्बेवा	३३	१६०	१६८	३२८
८	याङवरक	३५	१५३	२०४	३५७
जम्मा		३२७	१८४८	२०६०	३९०८

स्रोत: जि. शि. का., पाँचथर, २०७३

३.२० गाउँपालिका /नगरपालिका अनुसार विद्यार्थी संख्या सम्बन्धी विवरण

क्र. स.	न.पा./गा. पा.	कक्षा १			कक्षा २			कक्षा ३			कक्षा ४			कक्षा ५			कक्षा १-५		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
१	फिदिम	६७४	७४८	१४२२	६२२	६५८	१२८०	५८९	६९०	१२७९	५६६	६०९	११७५	५७३	६१६	११८९	३०२४	३३२१	६३४५
२	फालेलुङ्ग	३६३	३६१	७२४	२४६	२४५	४९१	२६४	२४७	५११	२८९	२५१	५४०	२८६	३१५	६०१	१४४८	१४१९	२८६७
३	फाल्गुनन्द	३४८	३०५	६५३	२७७	२९८	५७५	२८९	२८८	५७७	३०५	३०१	६०६	३१४	३५०	६६४	१५३३	१५४२	३०७५
४	हिलिहाङ्ग	३४०	३६४	७०४	२७१	२४८	५१९	२४१	२३४	४७५	२३८	२३८	४७६	२३५	२३९	४७४	१३२५	१३२३	२६४८
५	कुम्मायक	२२९	२११	४४०	१५५	१६०	३१५	१७३	१५२	३२५	१५५	१४६	३०१	१७६	१४१	३१७	८८८	८१०	१६९८
६	मिकलाजुङ्ग	३१८	३३२	६५०	२७५	२९१	५६६	२९८	३०६	६०४	२८५	२९८	५८३	३१४	२९९	६१३	१४९०	१५२६	३०१६
७	तुम्बेवा	१७१	२०१	३७२	१५४	१८०	३३४	१५८	१६४	३२२	१४६	१६३	३०९	१८२	१४३	३२५	८११	८५१	१६६२
८	याङवरक	२६६	२८३	५४९	२२१	२२३	४४४	२००	२५१	४५१	२३०	२३६	४६६	२३९	२३०	४६९	११५६	१२२३	२३७९
जम्मा		२७०९	२८०५	५५१४	२२२१	२३०३	४५२४	२२१२	२३३२	४५४४	२२१४	२२४२	४४५६	२३१९	२३३३	४६५२	११६७५	१२०१५	२३६९०

क्रमस.....

क्र. स.	न. पा. / गा. पा.	कक्षा ६			कक्षा ७			कक्षा ८			कक्षा ६-८			कक्षा ९			कक्षा १०			कक्षा ९-१०		
		छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा	छात्र	छात्रा	जम्मा
१	फिदिम	६५८	६५५	१३१३	७०४	६५८	१३६२	७६७	६३६	१४०३	२१२९	१९४९	४०७८	६३९	५१७	११५६	६१३	५१५	११२८	१२५२	१०३२	२२८४
२	फालेलुङ्ग	२८६	२५७	५४३	२९६	२८०	५७६	३१८	३०६	६२४	९००	८४३	१७४३	२६९	२०३	४७२	२५७	२०४	४६१	५२६	४०७	९३३
३	फाल्गुनन्द	३२६	३२५	६५१	३७३	३८२	७५५	३७८	३५१	७२९	१०७७	१०५८	२१३५	४००	३०३	७०३	३४०	२७६	६१६	७४०	५७९	१३१९
४	हिलिहाङ्ग	२९४	२३५	५२९	२७६	२७२	५४८	२८४	२२६	५१०	८५४	७३३	१५८७	२६५	२२६	४९१	२४१	१४५	३८६	५०६	३७१	८७७
५	कुम्मायक	१७५	१६९	३४४	२०७	१७९	३८६	१८६	१५९	३४५	५६८	५०७	१०७५	१८१	१३०	३११	११३	११७	२३०	२९४	२४७	५४१
६	मिक्लाजुङ्ग	३०५	२८१	५८६	३१४	२७७	५९१	३७७	३६७	७४४	९९६	९२५	१९२१	२९३	२७०	५६३	३३५	२०७	५४२	६२८	४७७	११०५
७	तुम्बेवा	१५४	१४२	२९६	१५४	१४८	३०२	२०९	१८३	३९२	५१७	४७३	९९०	१४८	१४०	२८८	१७२	१४५	३१७	३२०	२८५	६०५
८	याडवरक	२०५	२१६	४२१	२४९	२२५	४७४	१९९	१९४	३९३	६५३	६३५	१२८८	२३९	२०९	४४८	२०६	१६८	३७४	४४५	३७७	८२२
जम्मा		२४०३	२२८०	४६८३	२५७३	२४२१	४९९४	२७१८	२४२२	५१४०	७६९४	७१२३	१४८१७	२४३४	१९९८	४४३२	२२७७	१७७७	४०५४	४७११	३७७५	८४८६

स्रोत: जि. शि. का. पांचथर, २०७३

३.२१ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा दुध उत्पादनको विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	गाईको दुध उत्पादन मे. टन			जम्मा	भैंसीको दुध उत्पादन मे. टन		जम्मा	कूल जम्मा दुध उत्पादन मे. टन
		उन्नत (वर्णशंकर)	स्थानीय गाई	चौरी		उन्नत (वर्णशंकर)	स्थानीय		
१	फिदिम	१४०७	४७२४	०	६१३१	११३६	३०९६	४२३२	१०३६३
२	फालेलुङ्ग	२०४.४	१८७०	१३९.५	२२१४	६१.३३	१५१२	१५७३	३७८७
३	फाल्गुनन्द	११०२	१८९६	०	२९९८	३४७.४	१६१३	१९६०	४९५८
४	हिलिहाङ्ग	४१५	१७१०	०	२१२५	२४७.५	१४५१	१६९८	३८२३
५	कुम्मायक	२५८.६	१३८४	०	१६४२	१०४.५	११५१	१२५५	२८९७
६	मिक्लाजुङ्ग	८९७.५	२१३४	०	३०३१	३३०.५	१७०४	२०३५	५०६६
७	तुम्बेवा	५७.९	११८५	०	१२४३	६७.६४	८७१.१	९३८.७	२१८२
८	याङवरक	४११.१	१५१७	१२४.३	२०५२	८३.०१	१२८२	१३६५	३४१७
जम्मा		४७५४	१६४२०	२६३.८	२१४३७	२३७८	१२६७९	१५०५७	३६४९४

स्रोत: पशुसेवा कार्यालय पाँचथर, २०७२/७३

नोट: साविक याङनामलाई परिवार संख्या अनुसार विभाजन गरिएको

३.२२ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा पशुपंक्षी संख्या सम्बन्धी विवरण

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	गाई			भैँसी		बाख्रा		भेडा स्थानीय	बंगुर		कुखुरा	
		उन्नत	स्थानीय	चौरी	उन्नत	स्थानीय	उन्नत	स्थानीय		उन्नत	स्थानीय	स्थानीय	उन्नत
१	फिदिम	१९६०	२८५७७		१६४७	९६१५	५९७७	३८६१०	१११	८९६४	१९३९४	९४१४०	२९२००
२	फालेलुङ्ग	२५२	११३२२	५७५	८८	४७०६	४५४	१७६०९	६५०	५२५	११९३४	३४२९६	९००
३	फाल्गुनन्द	१३३०	११५२४	-	५०७	४९५४	२२४६	१८३२१	-	१६६९	११९३०	३९१४८	२००
४	हिलिहाङ्ग	४०८	१०३२१	-	३६१	४४९७	११८५	१६८५४	२९	२६१	१२१३०	३३९७४	२७००
५	कुम्मायक	३०८	८३७९	-	१४९	३५७८	७०५	१३१९०	-	५४०	८६७३	२६५८७	५००
६	मिक्लाजुङ्ग	१३०३	१२८४९	-	४७७	५३०३	२३०४	१९९०७	-	१६९५	१३१०८	४२६५१	-
७	तुम्बेवा	६०	७१७७	-	९८	२८८२	१११२	९९८८	-	७१२	६७१०	२१७८५	-
८	याङवरक	१६०	९१२३	५००	१२४	३९३४	३४१	१३२३०	५५५	२०६	९७४८	२६०६४	३१००
जम्मा		५७८१	९९२७२	१०७५	३४५१	३९४६९	१४३२४	१४७७०९	१३४५	१४५७२	९३६२७	३१८६४५	३६६००

स्रोत: पशुसेवा कार्यालय पाँचथर, २०७२/७३

नोट: साविक याङनामलाई परिवार संख्या अनुसार विभाजन गरिएको

३.२३ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा मासु उत्पादनको विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	खसी बोकाको मासु (मे. टन)	राँगाको मासु (मे. टन)	बंगुरको मासु (मे. टन)	कुखुराको मासु (मे. टन)	भेडाको मासु (मे. टन)	हाँसको मासु (मे. टन)	जम्मा मासु उत्पादन (मे. टन)
१	फिदिम	४४५.४८	३९२.२८	७२८.३५	३७.४७	०.०६	०.०५	१६०३.६७
२	फालेलुङ्ग	१८०.४८	१६६.९७	३२०.०२	१२.९९	०.२१	०.०१	६८०.६८
३	फाल्गुनन्द	२०५.४९	१९०.२१	३४९.२९	१४.५३	०.००	०.०४	७५९.५५
४	हिलिहाङ्ग	१८०.२४	१६९.२१	३१८.२६	१३.५५	०.०१	०.०१	६८१.२८
५	कुम्मायक	१३८.८३	१२९.८१	२३६.६४	१०.००	०.००	०.०३	५१५.३१
६	मिक्लाजुङ्ग	२२१.९२	२०१.३३	३८०.२०	१५.७६	०.००	०.०१	८१९.२४
७	तुम्बेवा	११०.९१	१०३.७९	१९०.६३	८.०५	०.००	०.००	४१३.३९
८	याङवरक	१३५.६०	१४१.३५	२५५.६७	१०.७८	०.२०	०.०३	५४३.६०
जम्मा		१६१८.९५	१६१८.९५	१४९४.९५	२७७९.०६	१२३.१३	०.४८	०.१७

स्रोत: पशुसेवा कार्यालय, पाँचथर, २०७२/७३

नोट: साविक याङनाम गाविसलाई परिवार संख्या अनुसार विभाजन गरिएको

३.२४ गाउँपालिका/नगरपालिकागत रुपमा प्रमुख पाँच बालीको उत्पादन

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	प्रमुख बालीको उत्पादन (मे. टन)				
		धान	मकै	गहुँ	कोदो	जौ
१	फिदिम	६५००.६९	८३४१.५४	१५७५.३७	१६७०.३७	१०१.८५
२	फालेलुङ्ग	१७४२.८२	४९९२.७२	७१६.४८	११६९.१८	७५.७१
३	फाल्गुनन्द	३६१२.६०	५९९८.०३	१०४७.९५	१३७५.६०	५५.०४
४	हिलिहाङ्ग	३१२८.५३	४४४१.७०	६१७.८६	८२३.५५	३६.८८
५	कुम्मायक	२३२१.७६	५०६८.१७	३२०.२८	६८५.३६	११.४०
६	मिक्लाजुङ्ग	२५३०.६८	५८६९.३४	११०४.७४	१४०७.५१	४८.३०
७	तुम्बेवा	१७०२.५६	३६६३.६८	३८९.१६	८१९.४२	१४.७५
८	याङवरक	३२०२.७८	३८१७.७२	७२६.००	१०५६.७८	७४.१२
जम्मा		२४७४२.४२	४२१९२.९०	६४९७.८४	९००७.७७	४१८.०५

स्रोत: जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, पाँचथर(वार्षिक कृषि तथ्याङ्क अध्यावधिक पुस्तिका, (२०७२/७३)

नोट: साविक याङनाम गाविसलाई वडा संख्या अनुसार विभाजन गरिएको

३.२५ गाउँपालिका/नगरपालिकागत चिया सहकारीहरूको विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	चिया सहकारीहरुको नाम	ठेगाना	सदस्य संख्या		जम्मा सदस्य संख्या
				पुरुष	महिला	
१	फिदिम	लाली चिया उत्पादक तथा प्रशोधन सहकारी संस्था लि.	फिदिम	३१	२	३३
		ताजेलुङ चिया उत्पादन तथा प्रशोधन सहकारी संस्था लि.	फिदिम	८६	२२	१०८
		छिन्तापु चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	नांगीन	३४	३	३७
		नाम्फुङयक चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	चोकमागु	५१	११	६२
२	फालेलुङ्ग	सातथुम्के चिया कृषक सहकारी संस्था लि.	एकतिन	६८	२३	९१
		श्री प्राङबुङ चिया उत्पादक तथा प्रसोधन सहकारी	प्राङबुङ			
		सेसेलुङ चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	याङनाम	२१	८	२९
		फुलवारी चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	सिदिन	३२	४	३६
३	फाल्गुनन्द	श्री नामसानी चिया तथा कफी उत्पादन प्रशोधन सहकारी स. लि.	चिलिङदिन	२०		२०
४	हिलिहाङ्ग	आगेजुङ चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	पञ्चमी	३६	८	४४
		याङरुपथुम चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	पञ्चमी	२६	२	२८
		हिमाली चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	सुभाङ	२६	१०	३६
५	कुम्मायक	—				
६	मिक्लाजुङ्ग	—				
७	तुम्बेवा	—				
८	याङवरक	श्री चिवा भन्ज्याङ चिया उत्पादक तथा प्रशोधन सहकारी	च्याङथापु			
		ऐंसेलु चिया उत्पादक सहकारी संस्था लि.	थर्पु	२१	८	२९
जम्मा				४५२	१०१	५५३

स्रोत: चिया विस्तार योजना, लालीखर्क, पाँचथर, २०७३

३.२६ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार वन सम्बन्धी विवरण

सि.नं.	गा.पा./न.पा.	राष्ट्रिय वन	सामुदायिक वन		कबुलियती वन		निजी वन		धार्मिक वन	
		क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)	संख्या	क्षेत्रफल (हे.)
१	फिदिम	७६१७	४२	२३११	२३	५६	१	१.३	२	१७.५५
२	फालेलुङ्ग	६३९०	१९	२२०३	-	-	१	१.३	-	-
३	फाल्गुनन्द	२९२३	२०	८९६.१	१७	७६	-	-	-	-
४	हिलिहाङ्ग	३२१४	१७	१४१५	२१	७३.२८	-	-	-	-
५	कुम्मायक	३८६७	१९	८३१.९	२९	७४.०६	-	-	-	-
६	मिक्लाजुङ्ग	४९६५	३१	२९८५	११४	३७६.२	-	-	-	-
७	तुम्बेवा	४६७४	१८	१४२४	३	१४.१५	-	-	-	-
८	याङवरक	९६०३	१०	१७०१	-	-	-	-	-	-
जम्मा		४३२५३	१७६	१३७६७	२०७	६६९.६९	२	२.६	२	१७.५५

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

३.२७ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसार ईलाका वन कार्यालयहरू

सि.नं.	गा.पा./न.पा.	ईलाका वन कार्यालयको नाम	ईलाका वन कार्यालय अन्तर्गत पर्ने कार्यक्षेत्रहरू (साविक गा.वि.स.हरू)	कैफियत
१	फिदिम	ईलाका वन कार्यालय, फिदिम	नांगीन, लुङ्गरुपा, रानीटार, फिदिम, चोकमागु	
२	फालेलुङ्ग	ईलाका वन कार्यालय, मेमेङ	एकतिन, मेमेङ, याङनाम, प्राङबुङ, सिदिन	
३	फाल्गुनन्द	ईलाका वन कार्यालय, पौवा	पौवासाताप, इमबुङ्ग, नवमीडाँडा, सिवा, लुम्फाबुङ, चिलिङदिन	
४	हिलिहाङ्ग	ईलाका वन कार्यालय, सुभाङ्ग	अमरपुर, नागी, पञ्चमी, सुभाङ्ग, भारपा	
५	कुम्मायक	ईलाका वन कार्यालय, यासोक	स्यावरुम्बा, यासोक, आङसराङ, रानीगाँउ माङजाबुङ्ग, फाक्तेप	
६	मिक्लाजुङ्ग	ईलाका वन कार्यालय, रवि	आरुवोटे, रवि, लिम्बा, दुर्दिम्बा, कुरुम्बा	
७	तुम्बेवा	ईलाका वन कार्यालय, मौवा	सराङडाँडा, ओलने, हाँडबुङ, आङना, मौवा	
८	याङवरक	ईलाका वन कार्यालय, च्याङथापु	फलैचा, च्याङथापु, ओयाम, थर्पु	

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, पाँचथर, २०७३

३.२८ गाउँपालिका/नगरपालिका अनुसारको नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका शाखा तथा उपशाखाहरूको विवरण

क्र. स.	गा.पा./न.पा.	शाखा/ उपशाखाहरू	उपलब्ध सेवाहरू	कैफियत
१	फिदिम न.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा चोकमागु	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा रानिटार	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा फिदिम	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा नागिन	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा सिवा	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	
२	फालेलुङ गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा याङनाम	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	
३	फाल्गुनन्द गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा रांके	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	
४	हिलिहाङ्ग गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा गोपेटार	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा र एम्बुलेन्स सेवा	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा अमरपुर	स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सहयोग समिति भारपा	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
५	कुम्मायक गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सहयोग समिति याशोक	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
६	मिक्लाजुङ्ग गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा रवि	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	
७	तुम्बेवा गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा दशमी	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सहयोग समिति मौवा	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर	
८	याङवरक गा.पा.	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखा थर्पु	प्राथमिक उपचार, स्ट्रेचर, विपद् राहत सेवा	

स्रोत: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, पाँचथर, २०७३

३.२५ पाँचथर जिल्लामा रहेका प्रमुख व्यापारिक स्थलहरू

सि.नं.	गा.पा./न.पा.	हाट बजार लाग्ने स्थान	बजारको किसिम	बजार लाग्ने दिन	सदरमुकाम देखि दुरी (कोष)	सेवा प्याउने क्षेत्रहरू
१	फिदिम	लुङरुपा	पाक्षिक	पञ्चमी	७	लुङरुपा र रानीटार
		लालीखर्क	पाक्षिक	दितीया	२	फिदिम, रानीटार, इम्बुङ, सिवा, चोकमागु, नवमीडाँडा र पौवासारताप
		नागिन	पाक्षिक	पञ्चमी	३	याङनाम, नागिन र लुङरुपा
		फिदिम	साप्ताहिक	शनिबार	-	फिदिम न.पा. र रानीगाउँ, रानीटार, नागिन, भारपा
२	फालेलुङ					
३	फाल्गुनन्द	राँके	साप्ताहिक	शनिबार	७	पौवासारताप, चिलिङदिन, नवमीडाँडा र इम्बुङ
		आडसराङ	पाक्षिक	द्वादशी	८	आडसराङ, याशोक
		नवमीडाँडा	पाक्षिक	नवमी	५	नवमीडाँडा, इम्बुङ र लुम्फाबुङ
		घुर्बिसे पञ्चमी	पाक्षिक	पञ्चमी	७	फाक्तेप, चिलिङदिन, आडसराङ
४	हिलिहाङ	अमरपुर (भालुचोक)	पाक्षिक	नवमी	८	अमरपुर, नागी र पञ्चमी
		पञ्चमी	पाक्षिक	पञ्चमी	७	सुभाङ, पञ्चमी र नागी
		भारपा	पाक्षिक	चतुर्दशी	८	भारपा, सुभाङ, एकतिन, पञ्चमी
५	कुम्मायक	यासोक	-	५, १५ र २५ गते	८	यासोक, रानीगाँउ, स्यावरुम्बा, माङजाबुङ र आडसराङ
		माङजाबुङ	पाक्षिक	चौथी	१०	माङजाबुङ, यासोक, आङना
६	मिक्लाजुङ	दुर्दिम्बा	साप्ताहिक	सोमबार	१८	दुर्दिम्बा
		सप्तमी (सराङडाँडा)	पाक्षिक	सप्तमी	१२	सराङडाँडा, ओलने, रवि, आरुबोटे
		रवि	साप्ताहिक	शनिबार	१५	आरुबोटे, रवि र कुरुम्बा
		कुरुम्बा	पाक्षिक	पञ्चमी	१७	कुरुम्बा, रवि, लिम्बा
७	तुम्बेवा	दशमी	पाक्षिक	दशमी	१५	साराङडाँडा, आरुबोटे, ओलने, हाङगुम
		मौवा	पाक्षिक	पञ्चमी	१४	मौवा, आङना, ओलने, हाङगुम
८	याङवरक	च्याङथापु	साप्ताहिक	शनिबार	१६	च्याङथापु, फलैँचा, ओयाम
		थर्पु	साप्ताहिक	शनिबार	९	थर्पु, ओयाम र नागी

३.३० पाँचथर जिल्लामा रहेका तालतलैया, पोखरी र भरनाहरु

क्र. स.	गा.पा. / न.पा.	ताल/पोखरी/भरनाको नाम	अवस्थिति
१	फिदिम	सुके पोखरी	रानिटार
		सूर्योदय पोखरी	लुंगरुपा
		डाफुर ताल	लुंगरुपा
		छिन्तापु ताल	लुंगरुपा
		काली ताल	लुंगरुपा
		जोर (जुम्ल्याहा) ताल	लुंगरुपा
२	फालेलुङ	जलजले पोखरी	साविकको प्राडबुङ, मेमेङ, च्याङथापु र फलैचा गाविसको सिमानामा अवस्थित
		पनावा भरना	मेमेङ
		खवाथाम भरना	मेमेङ
३	फाल्गुनन्द	उत्तरे भरना	राँके
		नामसामी केसामी भरना	चिलिङदिन
४	हिलिहाङ्ग	जोर पोखरी	सुभाङ, भारपा
		मृगन्दा भरना	सुभाङ
५	कुम्मायक		
६	मिक्लाजुङ्ग	फंग्फु भरना	रवि
		कमल पोखरी	सराङडाँडा
७	तुम्बेवा		
८	याङवरक	लामपोखरी	च्याङथापु
		तिम्बु पोखरी	फलैचा

३.३१ स्थानीय सरकारको नयाँ संरचना अनुसार सामाजिक परिचालन कार्यक्रम सम्बन्धी विवरण

क्र.स	गाउँपालिका र नगरपालिकाको नाम	वडा संख्या	सामाजिक परिचालक संख्या			वडा नागरिक मंच संख्या	व.ना.म मा सदस्य संख्या			जम्मा ना. स. के. संख्या	ना. स. के. मा सदस्य संख्या		
			महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा		महिला	पुरुष	जम्मा
१	फिदिम नगरपालिका	१४	५	३	८	५२	४७८	८२५	१३०३	१६	२४०	१४९	३८९
२	फालेलुङ गाउँपालिका	८	३	१	४	४०	४०६	६००	१००६	८	११२	१०८	२२०
३	फाल्गुनन्द गाउँपालिका	७	४	२	६	५४	५६१	७९४	१३५५	१२	२४०	६३	३०३
४	हिलिहाङ गाउँपालिका	७	२	२	४	३६	३२९	५७३	९०२	८	१२५	१०५	२३०
५	कुम्मायक गाउँपालिका	५	३	१	४	३६	३७२	५२८	९००	८	१७९	२१	२००
६	मिक्लाजुङ गाउँपालिका	८	४	२	६	५४	५९२	७४८	१३४०	१२	२२९	९६	३२५
७	तुम्बेवा गाउँपालिका	५	२	२	४	३६	३७८	५०९	८८७	८	१३६	९३	२२९
८	याङवरक गाउँपालिका	६	३	२	५	४५	४७५	६५१	११२६	१०	१६८	१३२	३००
जम्मा		६०	२६	१५	४१	३५३	३५९१	५२२८	८८१९	८२	१४२९	७६७	२१९६

स्रोत: स्थानीय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम २०७३

एकाई चार

४ जिल्लाका विविध विवरणहरू

४.१ पाँचथर जिल्लामा विभिन्न धर्म मान्ने मानिसहरूको धर्मको आधारमा जनसंख्या विवरण

धर्म	२०५८			२०६८		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
किराँत	१,०८,१०४	५२,५३२	५५,५७२	९९,८०९	४६,७०१	५३,१०८
हिन्दू	६९,११२	३४,३४९	३४,७६३	६५,८१०	३१,४०६	३४,४०४
बौद्ध	२२,८९४	११,२००	११,६९४	२२,३८३	१०,२८०	१२,१०३
क्रिश्चियन	८७३	४५०	४२३	३,०३६	१,४३५	१,६०१
प्रकृति	-	-	-	२५०	१२२	१२८
इस्लाम	३६	२८	६४	५५	१९	३६
बोन	-	-	-	३५	१४	२१
शिख	३६	१३	२३	-	-	-
जैन	१६	११	५	५	५	०
बहाई	७५	२५	५०	९	३	६
अन्य	८८२	४२६	४५६	-	-	-
धर्म नखुलेको	-	-	-	४२५	१८४	२४१
जम्मा	२,०२,०२८	९९,०३४	१,०३,०५०	१,९१,८१७	९०,१६९	१,०१,६४८

४.२ तथ्याङ्क कार्यालय पाँचथरको कार्यहरू

गणना तथा सर्वेक्षण आवधिक एवं नियमित रुपमा सम्पन्न गर्ने तथा मूल्य तथ्याङ्कहरू (त्रैमासिक र वार्षिक) र राष्ट्रिय लेखा (त्रैमासिक र वार्षिक) अनुमान गर्न आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन गरी केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागमा पठाउने गरेको ।

प्रमुख गणना तथा सर्वेक्षणहरू

१. राष्ट्रिय जनगणना (दश-दश वर्षमा)
२. राष्ट्रिय कृषिगणना (दश-दश वर्षमा)
३. राष्ट्रिय औद्योगिक गणना (पाँच-पाँच वर्षमा)

प्रमुख सर्वेक्षणहरू :-

१. नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण
२. साना औद्योगिक प्रतिष्ठान सर्वेक्षण (दश-दश वर्षमा)
३. नेपाल श्रमशक्ति सर्वेक्षण
४. वार्षिक घरपरिवार सर्वेक्षण (२०६९ बाट शुरु)

अन्य तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरू

१. कृषि उत्पादन, औद्योगिक उत्पादन र औद्योगिक उत्पादकको मूल्य सूचकांकहरू साथै निर्माण सामाग्रीको सूचकांकहरू (त्रैमासिक रुपमा)
२. राष्ट्रिय लेखा अनुमान (त्रैमासिक तथा वार्षिक रुपमा, जसले कूल गार्हस्थ उत्पादन, खुद गार्हस्थ उत्पादन, शोधनान्तर स्थितिको जानकारी गराउँछ) को निम्ति तथ्यांक संकलन ।

४.३ तथ्याङ्क कार्यालय पाँचथरमा रहेको स्वीकृत दरबन्दी विवरण

सि.नं.	पदको नाम	सेवा	समूह	श्रेणी	स्वीकृत दरबन्दी संख्या	रिक्त
१.	तथ्याङ्क अधिकृत	नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	रा.प.तृतीय (प्रा.)	१(एक)	
२.	सुपरिवेक्षक	नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	रा.प.अनं. प्रथम(प्रा.)	२(दुई)	
३.	लेखापाल	नेपाल प्रशासन	लेखा	रा.प.अनं. प्रथम(अ.प्रा.)	१(एक)	१(एक)
४.	गणक	नेपाल आर्थिक योजना तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	रा.प.अनं. द्वितीय (प्रा.)	२(दुई)	१(एक)
५.	खरिदार	नेपाल प्रशासन	सा. प्रशासन	रा.प.अनं.द्वितीय (अ.प्रा.)	५(पाँच)	३(तीन)
६.	का.स.	नेपाल प्रशासन	सा. प्रशासन	श्रेणी बिहिन	२(दुई)	
जम्मा					१३(तेह्र)	५(पाँच)

४.४ तथ्याङ्क कार्यालय, पाँचथरमा हालसम्म कार्यरत कार्यालय प्रमुखहरूको नामावली

सि.नं.	नाम थर	पद	देखि	सम्म
१.	श्री सुधिर कुमार आचार्य	का.मु.त.अ.	२०५०/०५/०२	२०५१/१०/०६
२.	श्री काशीन्द्र प्रसाद यादव	का.मु.त.अ.	२०५१/१०/०७	२०५३/०२/१२
३.	श्री मुक्तिनाथ खनाल	त.अ.	२०५३/०२/१३	२०५५ मंसिर
४.	श्री महेश कुमार सुवेदी	त.अ.	२०५५ मंसिर	२०५८/०६/०८
५.	श्री रमेश काफ्ले	नि.त.अ.	२०५८/०६/०९	२०५९/०४/०८
६.	श्री विमल कुमार यादव	नि.त.अ.	२०५९/०४/०९	२०६३/०१/३१
७.	श्री चुडामणी लुईटेल	नि.त.अ.	२०६३/०२/०१	२०६८/०३/३१
८.	श्री नवराज श्रेष्ठ	नि.त.अ.	२०६८/०४/०१	२०६९/०३/३०
९.	श्री सूर्य कुमार कुइकेल	त.अ.	२०६९/०३/३१	२०७०/०५/०४
१०.	श्री नवराज श्रेष्ठ	नि.त.अ.	२०७०/०५/५	२०७१/१२/२४
११.	श्री तेजकुमार दर्लामी	नि.त.अ.	२०७१/१२/२५	२०७२/०२/३०
१२.	श्री प्रकाशकुमार अधिकारी	त.अ.	२०७२/०२/३१	हालसम्म

४.५ जिल्लाका महत्वपूर्ण टेलिफोन नम्बरहरू

कार्यालयको नाम	सम्पर्क नम्बर	कार्यालयको नाम	सम्पर्क नम्बर
जिल्ला अदालत	०२४-५२०१९५	नेपाल बैंक लिमिटेड	०२४-५२०१५५
जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०२४-५२०११३	राष्ट्रिय वाणिज्य बैं. लि.	०२४-५२१००७
जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०२४-५२०२५०	कृषि विकास बैंक	०२४-५२०१६६
जिल्ला प्रशासन कार्यालय	०२४-५२००८८	कृषि विकास बैंक	०२४-५२०४४३
जि.स.स.को कार्यालय	०२४-५२०१४४	माछापुच्छ्रे बैंक लिमिटेड	०२४-५२०५२६
जि.स.स.को कार्यालय	०२४-५२०१२०	एन.एम.वि. बैंक लिमिटेड	०२४-५२०५०५
जि.स.स.को कार्यालय	०२४-५२०२३४	सेन्चुरी कमर्सियल बैंक लिमिटेड	०२४-५२११०४
जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	०२४-५२०१४३	ग्लोबल आईएमई बैंक लिमिटेड	०२४-५२०९९०
जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय	०२४-५२०१७४	नेपाल एसविआई बैंक लिमिटेड	०२४-५२०८८६
कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय	०२४-५२०१४०	सिभिल बैंक लिमिटेड	०२४-५२०७८८
जिल्ला शिक्षा कार्यालय	०२४-५२०१०५	नेपाल बंगलादेश बैंक लिमिटेड	०२४-५२१०८१
जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	०२४-५२००९०	एन आई सी एसिया बैंक लिमिटेड	०२४-५२१०७२
जिल्ला अस्पताल, पाँचथर	०२४-५२०१८८	सप्तकोशी डे. बैंक लिमिटेड	०२४-५२१००२
जिल्ला अस्पताल, पाँचथर	०२४-५२०१८९	गण्डकी विकास बैंक लिमिटेड	०२४-५२०५९९
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	०२४-५२०१३०	गुडविल फाईनान्स लिमिटेड	०२४-५२१०६८
जिल्ला सिंचाई कार्यालय	०२४-५२०१७५	नेपाली कांग्रेस जिल्ला कार्य समिति	०२४-५२०१५८
जिल्ला पशुसेवा कार्यालय	०२४-५२०१२७	ने.क.पा. एमाले जिल्ला कार्यालय	०२४-५२०१५६
जिल्ला वन कार्यालय	०२४-५२०११०	ने.क.पा. माओवादी	०२४-५२०२४६
श्री भैरवी दलगाण	०२४-५२००९५	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	०२४-५२०२१८
जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०२४-५२०१००	ने.क.पा. माले	०२४-५२०१०८
जिल्ला प्रहरी कार्यालय	०२४-५२०१९९	पाँचथर कानूनी सल्लाहकार केन्द्र	०२४-५२०१५२
सशस्त्र प्र. हिमशिखर गुल्म	०२४-५२०५३६	नेपाल पत्रकार महासंघ, पाँचथर	०२४-५२०४८८
कारागार कार्यालय	०२४-५२०२६७	नेपाल मानव अधिकार संगठन	०२४-५२०२८५
जिल्ला खानेपानी कार्यालय	०२४-५२०११०	मानव अधिकार चेतना विकास केन्द्र	०२४-५२००९७
जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	०२४-५२०११४	उद्योग वाणिज्य संघ	०२४-५२०१०३
जिल्ला हुलाक कार्यालय	०२४-५२०१०४	पाँचथर बहुमुखी क्याम्पस	०२४-५२०१५९
जिल्ला हुलाक कार्यालय टेलिसेन्टर	०२४-५२०५०४	फिदिम उ. मा.विद्यालय	०२४-५२०११९

तथ्याङ्क कार्यालय	०२४-५२०११६	विद्या वरदान स्कूल	०२४-५२००५१
मालपोत कार्यालय	०२४-५२०१९६	मेची ईङ्गलिस बोर्डिङ स्कूल	०२४-५२००४३
जिल्ला नापी शाखा कार्यालय	०२४-५२०११९	निलकण्ठ बोर्डिङ स्कूल	०२४-५२०६९०
महिला विकास कार्यालय	०२४-५२०१४५	नयाँ नमूना माध्यमिक विद्यालय	०२४-५२०११३
घरेलु तथा सा.उ.वि.स.	०२४-५२०१०६	कञ्चनजंघा उच्च माध्यमिक विद्यालय	०२४-५२०५३९
फिदिम नगरपालिका कार्यालय	०२४-५२०१०७	पाँचथर टाईम्स	०२४-५२००७८
नयाँ शहरी आयोजना	०२४-५२०६३७	कञ्चनजंघा टि स्टेट बजार शाखा	०२४-५२०१७०
कर्मचारी मिलन केन्द्र	०२४-५२०५३५	कन्चनजंघा टि स्टेट	०२४-६९०२५८
जि.स.स. ग्रामिण उर्जा	०२४-५२०१६८	पाथीभरा टि स्टेट	०२४-५२०१७१
एम्बुलेन्स संचालन समिति	०२४-५२०००१	नेपाल मगर संघ	०२४-५२०३१६
आयुर्वेदिक औषधालय	०२४-६९०८८५	कञ्चनजंघा ट्याक्सी ब्य. संघ	०२४-५२०४२०
नेपाल टेलिकम कार्यालय	०२४-५२०१२२	गोपेटार एम्बुलेन्स	०२४-६९०३३०
नेपाल टेलिकम कार्यालय	०२४-५२०१११	याक्थुङ्गहाङ्ग निर्माण सेवा	०२४-५२०१२६
नेपाल टेलिकम कार्यालय प्रमुख	०२४-५२०४४४	अलैंची व्यवसायी संघ, पाँचथर	०२४-५२०४४०
नेपाल टेलिकम मर्मत	०२४-५२०१९८	निर्माण व्यवसायी संघ, पाँचथर	०२४-५२०२८६
खानेपानी तथा उपभोक्त समिति	०२४-५२०३९८	मानव डेन्टल अस्पताल, प्रा.लि.	०२४-५२०१९२
फिदिम साना जलविधुत् के. स.परियोजना	०२४-५२०१७८	पाथीभरा अस्पताल, फिदिम	०२४-५२०८९०